Bibl. Centrală Regională Hunedoara-Deva

PROLETARI DIN TOATE ȚĂRILE, UNIȚI VĂ!

GAZETA LITERARĂ

Anul II, nr. 28 (70) - Joi 14 iulie 1955 | ORGAN SĂPTĂMÎNAL AL UNIUNII SCRIITORILOR DIN R.P.R. | 6 pagini 50 bani

Concluzii la discuția despre poezie

Poezia noastră din ultimii zece ani a dobîndit incontestabile succese. Intr-un timp mai scurt decît în orice perioadă din trecut, au intrat în conștiința cititorilor multe creații valoroase, iubite și prețuite pentru puterea lor mobilizatoare. Talente noi, viguroase, însuflețite de dorința de a se pune în slujba maselor, au sporit și întărit rîndurile puternicului detașament, închegat din cei mai înzestrați poeți ai epocii dintre cele două războaie. Încă în anii care au urmat îndată după eliberare, cînd teoreticienii burgheziei agitau falsa teorie despre criza culturii și literaturii românești, poeții legați de popor au răspuns la chemarea partidului de a deveni cîntăreții noii ere care se deschidea pentru țara noastră. Împotriva tuturor influențelor și tendințelor care căutau să-i atragă în mrejele artei decadente, poeții noștri au dovedit valabilitatea și forța poeziei aflate în slujba marilor idealuri ale poporului. De atunci încoace, poezia noastră s-a îmbogățit cu noi creații de un nivel tot mai ridicat.

Abundența noilor talente intrate în literatură alături de adeziunea poeților cu experiență îndelungată constituie manifestări vii ale revoluției înfăptuite sub conducerea partidului, în domeniul creației artistice. Această revoluție a dus la eliberarea forțelor creatoare ale poporului, la grupareа și organizarea lor în jurul idealurilor sale de progres și de luptă pentru construirea noii orînduiri. Cu forțe unite, călăuziți de același ideal înalt al socialismului și întemeindu-se pe întreaga experiență a clasicilor și a folclorului, maeștri incercați ai poeziei, poeți în plinul puterii lor creatoare și tineri aflați la începutul drumului, elaborează în acești ani o poezie nouă, o poezie a epocii noastre. Ea constituie o nouă etapă în dezvoltarea poeziei noastre. Este poezia epocii în care poporul, condus de clasa muncitoare și în frunte cu partidul ei de avangardă, construiește socialismul pe baza învățăturii marxist-leniniste și avînd drept permanent exemplu experiența înaintată a Uniunii Sovietice.

Determinată de procesul construirii socialismului, de aspectele concrete ale luptei împotriva dușmanilor lui, avînd ideaiuri comune cu ale poporului, constructor al socialismului, poezia noastră nouă are la bază ideologia care a dat viață tuturor înfăptuirilor din țara noastră. Ea este călăuzită de concepția despre lume a clasei muncitoare.

Reînviind și dezvoltînd toate tradițiile realiste înaintate, poezia noastră de azi se deosebește de poezia din trecut nu numai prin realitățile și prin oamenii pe care este chemată să-i cînte, nu numai prin condițiile în care se dezvoltă, dar și prin metoda nouă pe care o folosește. Această metodă a fost făurită și experimentată de maeștrii poeziei sovietice, în frunte cu Vladimir Maiakovski. Este metoda realismului socialist, metoda scriitorilor care creează călăuziți de învățătura revoluționară a partidului clasei muncitoare.

Succesele cele mai însemnate ale poeziei noastre sînt în domeniul liricii. Luările de atitudine ale poeților față de diferite probleme, în diferite împrejurări, au prilejuit creații care fac cinste întregii noastre literaturi. Aceste succese au început prin entuziastele manifeste poetice scrise în primii ani după eliberare, cînd în fața poeților noștri se punea problema alegerii între cele două căi ce se deschideau în fața lor: calea poeziei realiste, legată de popor, izvorîtă din noile realități ale vieții libere — și calea poeziei turnului de fildeș, a poeziei „pure", rupte de viață. Poeții noștri cei mai buni au ales cu hotărîre prima cale. Ei au declarat deschis aderiunea lor la noul drum ales de poporul nostru. În creația fiecărui poet în această epocă, vom găsi astfel de mărturisiri lirice pasionate, de atașament față de lupta poporului, față de poezia realistă.

A urmat apoi șirul de prefaceri revoluționare care au schimbat fața țării noastre. Fiecare etapă mai importantă, fiecare zi memorabilă, marile sărbători ale poporului, înfăptuirile revoluționare ale regimului democrat-popular au solicitat pe poeții noștri, care au răspuns mai ales pe calea poeziei lirice. Amintirea eroicei lupte dusă de comuniștii ilegaliști, zorile noi deschise de ziua de 23 August 1944, primele succese ale fruntașilor în întrecerea socialistă, lupta pentru pace, demascarea crimelor comise de fasciști, apoi aspecte și cuceriri ale construirii socialismului, au fost tot atîtea teme pentru poezia și în special pentru lirica noastră nouă. Istoria noastră literară reține o întreagă serie de creații valoroase precum: „Partidului", „Silvester Andrei salvează abatajul" de A. Toma; „Toboșarul timpurilor noi", „Chivără roșie", „Furtuni de primăvară", „Mărul de lîngă drum" de Mihai Beniuc; „În satul lui Sahia", Lidice", „Bălcescu" de Eugen Jebeleanu; „Chemare", „Despre pămînt", „Ție-ți vorbesc, Americă" de Maria Banuș; „Cum a semnat sondorul Popa", „Certificatul de alegător" de Cicerone Theodorescu; „Cîntec de leagăn al Doncăi" de Marcel Breslașu; „Nu-n slujbe divine petrec monseniorii" de Eugen Frunză; volumele „Floarea soarelui" de Demostene Botez, și „Laude" de M. R. Paraschivescu; poemele „Lazăr de la Rusca", „Minerii din Maramureș" de Dan Deșliu; „Tovarășul Matei a primit Ordinul Muncii", ciclul închinat lui Ilie Pintilie de Veronica Porumbacu; „Războiul", „Oda fulgerelor" de Mihu Dragomir; „Copiii din Valea Arieșului" de A. E. Baconsky. Poeții maghiari și germani din R.P.R., ca Horvath Imre, Horvath Istvan, Alfred Margul Sperber, Fr. I. Bulhardt, precum și alții poeți ai minorităților naționale din R.P.R. au adus prețioase contribuții la îmbogățirea poeziei noastre noi. Multe alte creații ale poeților noștri virstnici și tineri pot fi citate în această însiruire, expresie a forței noii noastre poezii.

În general, chiar și în poeziile cu caracter epic, în acelea în care poeții își propun să oglindească în chip concret figuri și fapte ale oamenilor înaintați din trecut și de azi, chiar și în acestea, cei mai adesea — pe prim plan, mai numeroase și mai izbutite artisticește, sînt pasajele lirice, luările de atitudine ale poetului, ale eroului liric față de evenimente. Poezia epică este mai slab reprezentată, atît în creațiile de mică întindere, cît și în poeme de largă respirație. Aceasta în ce privește proporția genurilor. Dacă poezia noastră actuală se mîndrește cu izbutite luări de atitudine față de oamenii noi și faptele lor, în același timp ea manifestă o rămînere în urmă în ce privește zugrăvirea concretă a acestor oameni, a eroismului lor cotidian, în munca de construire a socialismului, de apărare și consolidare a păcii. Nu avem încă în poezie chipurile de muncitori conștienți, de țărani colectiviști pe care viața ni-i oferă din plin. Poezia noastră nu ține pasul ritmului viu al înaintării socialismului. Dragostei poeților pentru socialism nu-i corespund încă realizări de aceeași valoare artistică.

Pe de altă parte, se manifestă încă în poezia noastră și alt fel de slăbiciuni. Persistă încă atracția către aspecte exterioare, în dauna zugrăvirii esenței omului nou, caracterului lui. Au apărut în poezie, mai intens acum cîțiva ani, dar nu lipsesc nici acum, moduri șablonarde, schematice, de a zugrăvi mai puțin muncitorul și mai mult mașinile. În astfel de poezii, omul și problemele lui dispar în mijlocul decorului. Lucru asemănător s-a petrecut și cu unele poezii despre natură, în care poetul dădea înfățișări statice, înghețate ale peisajului, lipsite de căldura pe care o dă un sentiment adînc, puternic. A existat apoi „botanismul" exagerat, care amenința unele poezii să devină un ierbar versificat. A putut fi observată de asemenea întîrzierea în a da un răspuns poetic unor împrejurări importante din viața poporului, sau apariția unor poezii despre fapte de însemnătate scăzută, cărora li se acorda o semnificație disproporționată.

Necesitatea de a dezvolta și spori succesele dobîndite pînă acum, de a face ca poezia noastră să-și mențină locul de sector fruntaș în literatura și arta Republicii Populare Române, a făcut să se simtă nevoia unor discuții despre problemele poeziei. În cadrul acestor discuții, au prilejul să-și spună cuvîntul poeți, critici și cititori, pentru a sublinia și populariza pozițiile cucerite, în vederea situării lor ca punct de plecare pentru noi succese, și pentru a înlătura ceea ce stînjenește sau frînează dezvoltarea poeziei.

★

Discuțiile creatoare, desfășurate în jurul poeziei, au drept țintă clarificarea problemelor care se pun poeților totdeauna în procesul creației. Aceasta cu atît mai mult în zilele noastre, cînd se constituie o nouă poezie. Rodnica analiză colectivă a drumului parcurs, aprecierea succeselor realizate și cercetarea căilor pentru înlăturarea obstacolelor, sînt expresia tăriei, a solidarității detașamentului nostru de poeți. Cei ce-și examinează realizările și lipsurile, se ajută reciproc, se împărtășesc cu toții din experiența drumului străbătut împreună și stabilesc în colectiv încotro să se

(Continuare în pag. 4-a)

Bloc-notes

O emoționantă comandă socială

Un tovarăș al nostru, de gazetărie, a fost la Mediașul Aurit, o comună din raionul Satu-Mare. A vizitat gospodăria colectivă de-acolo, a admirat autocamionul nou-nouț, proaspăt cumpărat de colectiviști, a cercetat atent hectarul de pămînt lucrat după metoda lui Maltev, a cercetat întinsele tarlale semănate cu grîu și cucuruz și a stat de vorbă cu țăranii colectiviști. A stat de vorbă cu ei și a fost poftit să transmită Uniunii scriitorilor o rugăminte a lor, arzătoare: „Am vrea să ni se trimită un scriitor, să se documenteze în legătură cu viața noastră și să scrie un roman despre frămîntările și năzuințele noastre. Nepoților și strănepoților noștri să le rămînă mărturie într-o carte întîmplările acestor ani grei și frumoși.

Il poftim pe tovarășul scriitor să stea la noi o lună, două, trei, cît o vrea dumnealui, iar cît va costa tipăritul cărții, plătim noi cu dragă inimă, că avem de unde".

Am văzut nenumărate gospodării colective bogate; gospodării care, în cîțiva ani de la înființare, și-au cumpărat utilaj agricol modern, instalații de pompe pentru grădini irigate, gospodării care și-au construit magazii de cereale, grajduri și saivane, gospodării care au plantat livezi cu pomi roditori și viță de vie, gospodării care și-au agonisit turme bogate de oi, cirezi de vite, prisăci, creșcătorii de porci și de păsări. Gospodăria colectivă din Berveni a cîștigat anul trecut numai de la straturile cu ardei și pătlăgele, zeci de mii de lei. Duceți-vă odată la orice bancă raională vreți, și veți vedea la ghișeu un țăran cu servietă de contabil, depunînd în păstrarea băncii zeci și sute de mii de lei. Bani care se vor transforma repede în camioane și lemn de construcție, în ciment și îngrășăminte chimice, în utilaj agricol și vite de prăsilă.

Dar gîndul colectiviștilor din Mediașul Aurit întrece în frumusețe și îndrăzneală tot ce-am fi așteptat în mod firesc de la ei. Abia ieri icneau sub biciul vătafului boieresc, abia ieri erau neștiutori de carte și îmbrăcați în zdrențe. Abia ieri umblau după un ciur de mălai împrumut și îi trăgeau chiaburii în tot soiul de procese nedrepte. Iar astăzi, vor să se scrie un roman inspirat din viața lor și la nevoie chiar să plătească tipăritul cărții oricît ar costa! Cererea lor, plină de o legitimă mîndrie, cîștigă dintr-odată semnificația unui document de mare preț și însemnătate, nu numai pentru istoria literară, ci și pentru istoria în sine. Aș pune acest document lîngă „Învățăturile" lui Neagoe către fiul său, lîngă pisaniile cioplite în piatră și marmoră, de la Cozia și Horezu, lîngă paginile lui Neculce și Cantemir, lîngă oricare manifest din muzeul de istorie a partidului.

Nu putem lăsa acest document al epocii noastre fără răspuns. Colectiviștii din Mediașul Aurit cer un roman despre viața lor. Să scriem romanul pe care această concretă și înflăcărată comandă socială ni-l pune în față cu atîtia mîndrie și nerăbdare, cu atîta pasiune și dărnicie.

Petru Vintilă

Atît

Cînd moartea de pe drumuri ne adună
Pe noi, ce călărim pe furtună,
Găsește doar pustiile deșarte,
Căci faptele nu se supun la moarte.

Atît cît ești, acolo ești în fapte
Precum lumina stelelor în noapte,
Și mică de ți-e steaua doar cît macul,
Ea-nfruntă întunerecul și veacul.

Elanul tău în sabie-l preschimbă,
În adevărul vorbei în vr-o limbă,
În vis măreț întruchipat în peatră,
În flacără ce pîlpîie pe vatră!

Desțelenește, seamănă pămîntul,
Înfrumusețează bunilor mormîntul,
Topește minereul — fier să curgă,
Aprinde torță-n înserarea murgă.

Gonește lupi — ce umblă pe imaș,
Neiertător fii față de vrăjmaș,
Și fii vrăjmașul celor ce nu vor
Să fie drumul muncii drumul lor.

Dar ridicînd viețli adăpost,
Punînd în vorbe tlc, în fapte rost,
Strivind omida, să nu roadă pomul,
Iubește mai presus de toate omul.

— Eu bunăoară-aș vrea de-ar fi să mor
Să las măcar atît: lîngă-un izvor
Un prun sădit de mîna mea, cu prune,
În toamnă, grase, brumării și bune.

Cînd o mușcă din auriul miez
Vr-un călător subt soarele-n amiezi
Să-i simtă și mireasma și dulceața
Pămîntului, și să iubească viața.

Mihai Beniuc

ULTIMA ZI, ÎN SALA CONGRESULUI DE LA HELSINKI

Timp de opt zile orașul ne devenise familiar, cu largile lui străzi drepte, străjuite de copaci în care frunza păstra încă verdele crud al primăverii, cu piețele lui largi, în care noaptea poposeau pescărușii și mirosul umed al mării trecea, în talazuri largi, peste liliecii înfloriți, urîașe buchete violete, violete pînă și în nopțile clare, străvezii, curate, sub cerul de opal nesfîrșit.

Timp de opt zile sala albă cu largi ferestre, prin care pătrundea lumina amiezilor și nopților fără umbră, ne devenise atît de apropiată, atît de a noastră, încît știam în fiecare clipă, că, întorcînd capul puțin la stînga, vom vedea zîmbetul larg al fetiței din Vietnam care are fața ca un măr pîrguit și e fruntașă în producție, că dacă vom privi puțin la dreapta, vom vedea ochii arzători, atenți, ai negrului din Sudan, că dacă vom privi drept înainte, la masa prezidiului, vom vedea fruntea largă, tînără, a lui Fadeev sub părul lui alb, chipul calm al lui Go Mo-jo, ochii de safir ai lui Ilya Ehrenburg.

Am trăit între pereții albi ai acestei săli clipe de mare emoție, am simțit de multe ori că vrerea fiecărui dintre noi se contopește cu celelalte vreri, că face o mare, unică voință, care înglobează în ea toate celelalte simțăminte ale noastre și că această voință e firească, puternica nevoie a făpturii omenești de a trăi, de a trăi din ce în ce mai liber, mai drept, mai bine, mai luminos, mai plin de respect pentru viața și drepturile celorlalți oameni.

Au fost și clocniri în sala asta, au fost și divergențe de opinii, s-au ivit uneori și păreri și gînduri care nu erau cu totul potrivite planului de libertate și progres pe care-l gîndesc cei mai descătușați de interese egoiste, dar ele au fost rare și nu s-au încăpățînat prea mult să dăinuie, așa cum în sînul comisiilor care au lucrat și ele zilnic la ceasurile la care plenarele erau suspendate, s-au ivit frămîntări, controverse, discuții aprinse, care s-au lămurit, s-au soluționat apoi.

Și-n a opta zi a Adunării Mondiale pentru Pace, zi în care poate s-ar fi putut vorbi și de o oarecare oboseală, în sala binecunoscută s-a citit Apelul pe care Adunarea avea să-l trimită lumii întregi. Apelul care era punctul ultim al concluziilor la care ajunseseră lucrările comisiilor.

Fiecare delegație avea să semneze acum acest Apel, în care voința tuturor celor de față, voință care era o expresie însăși a voinței popoarelor care îi trimiseseră la Helsinki, se rostea limpede împotriva blocurilor militare, împotriva cursei înarmărilor, împotriva războiului atomic. Atîtea izbînzi ale opiniei publice exprimate în ultima vreme în hotărîrile unor guverne, izbînzi ca acordurile de la Geneva, sfîrșitul războiului din Indochina, conferința de la Bandung, tratatul de pace cu Austria, declarațiile de la Belgrad, au determinat Adunarea Mondială să nădăjduiască cu putere că conferința celor patru mari puteri va face un pas înainte pentru garantarea securității statelor europene, că ea va marca o nouă etapă în cooperația culturală și economică a acestor state, că va limpezi problema Taiwanului și încă alte probleme care stau în calea păcii și bunei înțelegeri dintre popoarele de pe glob. Ne-am retras, noi, delegația română, într-o cămăruie vecină cu marea sală, așa cum fiecare delegație s-a retras în singurătate ca, reculeasă, lucidă, să semneze Apelul. Clipa era solemnă. Departe de a fi un act formal, semnarea Apelului însemna un fapt greu, de răspundere, un fapt la care întreaga noastră conștiință de oameni liberi, cetățeni ai unei țări libere, dornică de pace, a unei țări în care fiecare zi de construcție înseamnă o zi închinată păcii, trebuia să ia parte. Ne-am privit în tăcere unii pe alții, pricepînd frumusețea, însemnătatea clipei, și am semnat pe rînd „pour". Apoi, strînși unul lîngă altul, ne-am luat pe rînd angajamentul să prefacem în fapte vii, rodnice, semnătura care însemna mai mult decît acceptarea, hotărîrea noastră neclintită.

După o pauză de o oră, vreme în care s-au numărat voturile, Adunarea delegaților, cufundată într-o adîncă, atentă liniște, a ascultat rezultatul votării: unanimitate. Ceea ce a urmat atunci nu poate fi uitat. Acei aproape două mii de oameni, de toate culorile, opiniile, meseriile, credințele religioase, care se aflau acolo, care se priviseră pînă atunci cu simpatie și cordialitate, au izbucnit vulcanic în urale și strigăte entuziaste, și orice urmă de sfială politicoasă a pierit deodată. Nădejdea nestăvilită că așa cum cei două mii de delegați din toate unghiurile lumii căzuseră de acord în chip absolut asupra tuturor problemelor era o icoană în mic a felului în care toți oamenii din lume, toate popoarele pe care ei le reprezentau, vor cădea de acord într-o zi definitiv, făcea ca acei bărbați bravi, tineri și bătrîni, savanți renumiți, artiști celebri, muncitori încărcați de răspundere, femei cu copii, foști partizani, să se schimbe dintr-odată într-o mare familie, să se dezlănțuie cuprinși de o năvalnică bucurie, să se îmbrățișeze, să cînte, să danseze, să alerge pe bănci de la un capăt la altul al sălii. Prezidiul arunca flori în sală și sala arunca flori prezidiului. Fluturi și porumbei de hîrtie zburau pe deasupra capetelor. Francezii se îmbrățișau cu vietnamezii, negrii cu suedezii, chinezii încinseră o horă aprinsă și într-un colț un negru, șuit pe un pupitru, conducea un cor de strigături și refrenuri cîntat de delegați de toate neamurile, care nu se mai puteau opri, molipsiți de ritmul clocotitor al negrului care ardea ca o flacără neagră.

Două ore poate a durat dezlănțuirea bucuriei noastre. Ne-am liniștit apoi, dar liniștea asta închide în ea un soi de clocot interior, făcut din nădejde, din forță, din aprigă hotărîre să ducem cu noi pretutindeni, să răsfrîngem în fiecare acțiune a noastră, limpezile gînduri ale Apelului de la Helsinki, ca să cucerim pacea lumii.

Lucia Demetrius

Noi academicieni

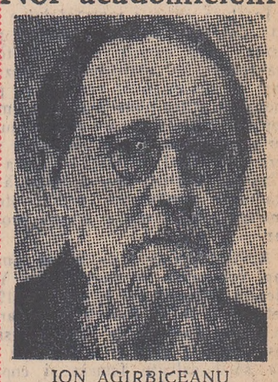

ION AGÎRBICEANU

EUSEBIU CAMILAR

EUGEN JEBELEANU

NAGY ISTVAN

AL. PHILIPPIDE

FRANTA

(La anul al XVIII-lea al acestor state) *)

Au și loc măreț,
Aprig și discordant, țipătul unui nou născut despică depărtările, țipăt care mai adînc decît oricare altul este menit să miște inima unei mame.

Mergînd de-a lungul țărmului oceanului meu dinspre răsărit,
Am auzit dintr-odată glasul firav care ajunge pînă la mine de dincolo de sarea valurilor,
Și mi s-a părut că văd pe divinul prunc, o fetiță, scîncind și bocind că venit-a pe lume în bubuitul tunurilor, printre sudălmi și scrîșnete și în huietul palatelor năruite,
Și nu mi s-a strîns prea mult inima văzînd riuri de sînge curgînd și cadavre uitate și altele înălțîndu-se în movile, sau cărate de grabă în furgoane,
Nici nu m-a cuprins o prea deznădăjduită mînie văzînd moartea dînd mereu tîrcoale și nici prea îngroziți n-am fost de împușcături.

Palid, tăcut și grav, ce-nvinuire aș fi putut aduce acestei izbucniri, răsplată dreaptă de atîta vreme pregătită,
Puteam dori eu oare să fie altfel omenirea?
Puteam dori eu ca poporul să fie de lemn, ori stană de piatră?
Sau ca dreptatea să nu-și afle împlinirea în soarta vremii noastre?
Libertate! Tovarășă scumpă!
Avem și noi, cei de pe aceste meleaguri și ținem în rezervă, flăcări, gloanțe și securi pe care să le scoatem la iveală cînd va suna ceasul,

Nici la noi — deși multă vreme asuprită — libertatea nu va putea fi vreodată nimicită,
Și aici, la noi, s-ar putea ca pînă la urmă să se ridice ucigătoare, pătimașă,
Și să ceară și aici să i se plătească integral ratele întîrziate ale răzbunării.

De aici, de la noi, trimit acest salut peste ocean,
Și nu înțîlnesc nici singeroasa facere, nici roșul botez,
Îmi amintesc doar glasul acela de nou născut pe care l-am auzit scîncind și așteptînd cu încredere neștrămutată oricîte mai fi-vor să fie,
Și chiar de astăzi, aprig și convins voi sta de strajă lîngă cauza lăsată moștenire, cauza tuturor țărilor,
Și adresez Parisului acest cuvînt cu toată dragostea,
Și bănuiesc că se vor găsi acolo poeți — chansonnieri — care să-l înțeleagă,
Fiindcă socotesc că în Franța se mai află muzică, valuri de muzică ce așteaptă să se avînte,
De pe acum îmi pare că aud zvonul crescînd al instrumentelor care-n curînd vor ineca în amplul lor acord orice încercare de a le tulbura.
Da, cred că vîntul de la răsărit aduce sunetele unui marș de libertate triumfătoare,
Libertatea aceasta ajunge pînă la țărmurile noastre, mă bucură și sînt nebun de această bucurie,
Odată mai mult vreau să alerg s-o traduc în cuvinte, să o îndreptățesc,
Odată mai mult înalță-voi un imn pentru tine, ma femme!

1860/71. —

Walt Whitman

În românește de **Mihnea Gheorghiu**

*) N. T. — Anii numărați de la Declarația de Independență (1776). E vorba, prin urmare, de anul revoluționar 1793.

Despre unele probleme ale limbii literare

I. L. Caragiale este unul dintre cei mai mari scriitori ai noștri, unul dintre artiștii care au făcut cel mai mult pentru dezvoltarea limbii noastre literare și pentru îmbogățirea ei. A fost un artist al cuvîntului dintre cei mai conștienți ai menirii sale: „Cuvîntul, dragii mei" — spune el undeva — „nu poate avea decît un singur loc într-o frază". Și în altă parte, face această mărturisire prețioasă: „Nu de dragul cuvintelor am căutat să vă născocesc o povestire. Eu de hatîrul povestirii caut într-adins cuvinte".

Caragiale își dădea multă silință pentru a da ultima formă manuscriselor sale. Ni s-au păstrat ciornele nuvelei „Păcat". Pasajul care începe cu fraza: „Vorbe? încap vorbe?" figurează în manuscris sub diverse forme. Găsirea expresiei juste îl preocupa pe artist în cel mai înalt grad.

Caragiale este un observator atent al graiului viu. El se servește, în scrierile sale, de documente culese de el însuși, de exemplu acea „notă", adevărată „fotografie" a graiului vorbit, dar nu lipsită de ironie, intitulată „Cum se înțeleg țăranii". („Straja satului vine la casa unui țăran și-i bate în geam. Se încinge o conversație: — Hei, mă din casă! — Cine? — Tu! — Eu? — Păi cine? — Ce-i? — Cum ce-i? — Păi ce-i? — Ai o scrisoare! — Cine mă? — Tu! — Eu? — Păi cine?" etc.). Observarea și înregistrarea graiului vorbit, cu toate „ticurile" și „defectele" sale, cu stilul individual al fiecărui vorbitor, de către acest artist lucid, i-au permis lui Caragiale să facă să vorbească pe eroii săi după starea civilă a fiecăruia. „Jargonul" de clasă, caracteristic pentru burghezia contemporană cu Caragiale, e redat în tot ce avea el esențial, în scrierile marelui scriitor realist. Căci el vede și aude pe eroii săi. În scrierile lui Caragiale trebuie deci făcută deosebirea între limba personajelor sale și limba proprie a scriitorului. De fapt, chiar în narațiuni (de exemplu în „Momente"), Caragiale scrie „dramă" — în înțeles de „teatru".

Ca o urmare a celor arătate mai sus, constatăm că individualitatea personajelor lui Caragiale reiese din modul lor de a se exprima. Eroii lui Caragiale au toți act de naștere: ei sînt reprezentanți ai unei clase sociale anumite, ai unei regiuni anumite, ai unui grai bine determinat. Profesiunile sînt de asemenea bine caracterizate prin graiul eroilor lui Caragiale.

Antipatia lui Caragiale pentru retorică e exprimată în „Cîteva păreri" (1896). Aci el face diferență între „stil" și „manieră": eroii lui Victor Hugo se pierd în lungi discursuri. Hernani este opus lui Othello (W. Shakespeare). Negativul propriei sale arte poetice Caragiale și l-a exprimat în „Smărăndița", parodie după Delavrancea, din care reproducem începutul: „Fata mamei Ilinchii era bălană, plăviță, cu părul galben auriu ca spicul grîului copt, răscopt, cum e plinea a bună de mîncat și-i place puiului golaș de pitpalac să-l ciugulească și să-l tnghită pe nemestecate în gușa lui îmbrăcată în puf bogat, moale și dulce".

Limba scrierilor lui Caragiale e plină de elemente din limba vorbită în Muntenia (dovadă fonetisme ca: daca, ascunz, pierz, scoț etc.). În majoritatea cazurilor, ne referim la dialogurile în care personajele sînt caracterizate prin particularitățile lor de vorbire. Caragiale redă personajele în ceea ce au ele mai caracteristic. În trăsăturile fonetice care pot fi relevate, constatăm, pe lîngă pronunțări caracteristice ale limbii vorbite, și „greșeli" de limbă prinse de urechea atentă a marelui artist și așezate de el la locul cuvenit, ca să producă efectul dorit. Citățm, astfel: a nu face murdării pe dinul (—zidul) casei mele; călduri dropicale; simțuri de măsline; risipiții pi gios; zezonul băilor; prietul Sava; să devorțăm; avucat; capabelă; particular; ităidență; nu mai pociu; fîncă; doftor; Mialache; or să ajungă; mi-ei spune; douăsp'ce; cinzeci; maala (=mahala); deșle (=degete, pl.); aldată etc.

În domeniul morfologiei, pe lîngă unele forme scurte, caracteristice pentru limba vorbită, reținem o serie de diminutive (tendința de „atenuare" a expresiei) și cîteva forme verbale: ăla, ăsta, brilănțel, însemnărică, acușica, pensioară, cui place lăptic?, toată ziulica, l-a suplimatără, de ala am venitără, s-a dusără, unde dracul s-a băgatără, ai înțelegrut (=înțeles). În sintaxă: îmi ziceau domnule Iancule, spui eu tot lu domnu avucatu; la madam Piscupescu; văduva lui prietul Sava; este, nu tot pentru ca să nu zic; și să-l văz nenorocit, care numa pe el îl am; văduva lu priotul Sava de la Calmata, care a dărîmat-o (n.b. pe cine a dărîmat?); ulte la ce am venitără la dumneata, care ne-a recomandat o prietenă a noastră; întrebuințarea infinitivului, calchiată după limba franceză: a se asculta; a nu se conversa; a se slăbi.

În domenlul vocabularului, reținem cîteva expresii caracteristice din limba vorbită și o serie de cuvinte care, prin alegerea și așezarea lor la locul potrivit, dau efectul așteptat: e mai lată decît toate; parol, să mor, e lucru mare; suplima-le-ar dumnezeu luminițele ochilor din cap, s-ajung să-i văz orbeți pe toți cu minuța întinsă; olio! ce zici, fațo?; să

Al. Rosetti

(Continuare în pag. 5-a)

„CINE L-A UCIS PE H. O. BURRELL?“

de Vladimir Pozner

Afirmația cu pretenții axiomatice după care reportajul ar fi un gen cu desăvîrșire străin beletristicii, sau că, în cel mai bun caz, tărîmul pe care se dezvoltă ar atinge doar în cîteva puncte granițele creației literare, s-a dovedit, de mult, falsă. Ea a fost infirmată de reportaje ca acelea ale lui Gorki, Maiakovski, Polevoi, Fucik, Egon Erwin Kisch, Vladimir Pozner, Geo Bogza, care au demonstrat că reportajul nu este așezat cîtuși de puțin la periferia literaturii artistice, ci că îi aparține în întregime, operînd, însă, cu mijloace specifice.

Țesătura epică a reportajului e urzită din fapte concrete, oamenii prezentați sînt oameni reali, cu toate trăsăturile lor individuale. Rezultă oare de aici că acest gen literar, promovat de atîtea nume mari, e o simplă copie a realității în care autorul nu intervine decît în sensul ordonării materialului oferit de viață? Cartea lui Vladimir Pozner, recent apărută în traducere românească, prilejuiește o analiză concludentă a acestei probleme.

Autorul pornește de la un simplu fapt consemnat de ziarul „New York Herald Tribune“ din 30 ianuarie 1951: cetățeanul H. O. Burrell din Charlotte, statul Carolina de Nord, s-a sinucis, tăindu-și gîtul cu o lamă de ras, ca să-și salveze femeia și copiii... de comuniști. Acesta era singurul lucru pe care-l știa scriitorul despre viitorul erou al cărții lui. De altfel în Statele Unite, în 1950, se sinuciseseră 22.000 de oameni. Un lucru foarte obișnuit în țara în care se întreține în mod conștient o psihoză a groazei de „pericolul roșu“.

Drama lui H. O. Burrell nu face parte, deci, din nici o categorie neobișnuită: așa se încheie, doar, atîtea vieți din patria dolarilor. Ea nu a constituit decît punctul de pornire al întregii cărți.

Așa după cum sublinia Boris Polevoi, „reporterul pornește de la elemente particulare care mai tîrziu îi pot folosi la generalizare...“ Dar la Vladimir Pozner, sinuciderea cetățeanului din Charlotte nu este numai un punct de plecare; în cursul povestirii figura lui H. O. Burrell se îmbogățește cu trăsături portretistice tot mai precise, evoluția sa psihică se definește tot mai mult, astfel încît, la un moment dat, avem în fața noastră un desen sugestiv al acestei victime a propagandei deșănțate împotriva Uniunii Sovietice.

Toate amănuntele vieții de zi cu zi a lui Burrell sînt, prin urmare, rodul ficțiunii scriitorului. Cum izbutește Pozner să păstreze echilibrul între faptele reale și cele pe care le imaginează?

Tot Polevoi povestește cu mult umor cum, scriind un reportaj despre un miting care avusese loc la uzinele „Dinamo“ din Moscova, a pricinuit, fără voia lui, o mare mîhnire muncitorului pe care îl alesese drept erou al reportajului său. Autorul îl descrisese plecînd de la uzină acasă, bărbierindu-se, schimbîndu-și hainele și... pieptănîndu-se, ceea ce a stîrnit hazul tovarășilor săi, fiindcă muncitorul era chel ca în palmă.

La prima privire deci, s-ar părea că reporterului îi este interzisă orice încercare de a folosi imaginația. Că singurul procedeu care i-ar sta la îndemînă ar fi prezentarea unor date desprinse din realitate. Aceasta e perfect adevărat cînd reportajul schițează un portret, cînd se limitează la relatarea anumitor fapte.

In cartea lui Vladimir Pozner, însă, intențiile autorului depășesc aceste limite. Liniile cu care îl schițează pe H. O. Burrell sînt acelea ale oricărui mic-burghez american. Autorul „Statelor Neunite“ a cunoscut în amănunt viața oamenilor dintre Atlantic și Pacific; a colindat prin orașele zgîrie-norilor, prin fermele Sudului unde linșajul negrilor este încă tolerat și încurajat de autorități, de-a lungul rîurilor Californiei bogate în aur, unde trăiesc atîtea mii de familii, într-o sărăcie înspăimîntătoare. Din filele carnetului lui de reporter a adunat date cu ajutorul cărora a putut reconstitui viața lui H. O. Burrell „Henry? Herbert? Harold?... Acest cvasi-anonimat îi dă valoarea unui exemplu“.

H. O. Burrell reprezintă, tocmai prin lipsa oricăror detalii pe care le-ar fi putut deține Vladimir Pozner asupra vieții sale de familie, asupra ocupației sale, un adevărat simbol. Autorul l-a înzestrat cu trăsăturile caracteristice oricărui individ aparținînd clasei sale.

Citește comics-uri, se delectează cu desenele în serie, merge la cinematograful unde rulează „Domnia teroarei“ sau „Inceputul sfîrșitului“ sau „Furia zburătoare“, ascultă la radio cîntecele de jazz la modă, îi admiră pe oamenii bogați, privește linșajul drept un lucru firesc, are o teamă respectuoasă pentru F.B.I. Dar se teme mai cu seamă de două lucruri: de bomba atomică și de comuniști. Și cum ar putea fi altfel cînd presa acordă coloane întregi anunțurilor de publicitate ale diferitelor societăți de asigurare împotriva bombardamentelor atomice, cînd aparatele de radio și de televiziune emit zilnic programe în care leit-motivul e „moartea atomică“ și cînd oficialitatea însăși alimentează această stare de spirit bolnăvicioasă? Cu aceeași furie se dezlănțuie și campania anti-comunistă, dusă cu cele mai sălbatice mijloace posibile.

Acestor caracteristici colective le corespunde întru totul portretul lui H. O. Burrell.

Existența lui H. O. Burrell se desfășoară în mijlocul oamenilor și faptelor pe care, de fapt, scriitorul intenționează să le prezinte. Și asupra acestora trebuie să se îndrepte analiza cărții; Burrell nu e decît mijlocul care înlesnește comunicarea unor aspecte ale vieții din America, lucru care nu poate fi pierdut din vedere.

Tehnica aceasta literară l-a ajutat pe Pozner să păstreze unitatea imensului număr de date pe care-l conține volumul. Toate comentariile, tăieturile din ziare, citatele din discursurile oficiale și din discuțiile cu oamenii simpli, pregătesc răspunsul la întrebarea pe care o pune titlul cărții: Cine l-a ucis pe H. O. Burrell? Ucigașii nu sînt alții decît cei care adîncesc starea de spaimă, de teroare, care fac din calomnie o armă de luptă, care nesocotesc cu cinism viața oamenilor... Președintele Statelor Unite poate să-și permită să-și construiască o pivniță de plumb împotriva atacurilor cu bomba atomică, dar H. O. Burrell?... Dar atîtea mii de cetățeni ai Statelor Unite pe care propaganda oficială i-a făcut să fie convinși de inevitabilitatea unei „agresiuni a roșilor“?

In East Side, cartierul New Yorkului unde mizeria încetează de a mai fi pitorească, unde străzile înguste duhnesc a gunoaie, trăiește Irving Cross. Paralizat de optsprezece ani, neînsemnata alocație de șomaj i se duce aproape în întregime pe chirie. Pe străzi trec oameni care, cu cîțiva ani mai înainte, au luat parte la marile marșuri ale foamei. Iar deasupra cartierului zboară avioane ale societăților de publicitate care scriu pe cer, cu fum, cuvîntul „Prosperitate“.

In ziarul „Chicago Tribune“ apare un anunț: „Pacea mondială nu va fi asigurată prin împrumuturi, ci prin bomba atomică“. E și firesc ca Flora V. din Portland, Oregon (unde negrul Ervin Jones e ucis de un polițist care nu e dat în judecată) să întrebe pe doctorul George W. Crane de la ziarul „Oregonian“, cum poate scăpa de frică.

Senatorii țin discursuri despre egalitatea de drepturi ale cetățenilor Statelor Unite și despre infailibilitatea justiției federale. Negrul Mc. Gee e condamnat la moarte pentru o vină imaginară. Ziarele scriu despre asasini care au însă meritul că... nu sînt comuniști. In Mississipi, David Knight, care s-a căsătorit cu o femeie albă, este condamnat la cinci ani închisoare pentru că străbunica lui a fost negresă.

Astfel, dintr-o simplă însirare de fapte, Pozner reușește să prezinte crîmpeie deosebit de concludente ale vieții americane. Datele concrete joacă deci rolul materialului brut de construcție din care se ridică întregul edificiu al volumului.

Astfel, Vladimir Pozner, folosind simplul fapt al sinuciderii lui H. O. Burrell, izbutește să dea o mare bogăție de date asupra „Cetății diavolului galben“.

Gorki scria în proiectul de recenzie asupra culegerii de reportaje „Viața noastră“: „Vorbind despre reportaj ca formă literară, trebuie să pornim de la verbul **a desena, a schița**“. Volumul lui Pozner este o asemenea schiță, alcătuită din nenumărate linii adunate în jurul uneia centrale: sinuciderea lui H. O. Burrell, cetățean din Charlotte. Și imaginația cetățeanului hrănită din nenumăratele fapte reale pe care le-a cunoscut, a dat acestei linii o semnificație din cele mai profunde.

Volumul lui Pozner demonstrează, astfel că reportajul se poate desprinde cu ajutorul ficțiunii din domeniul datelor strict concrete, pătrunzînd astfel și mai adînc în miezul realității.

Reportajul „Cine l-a ucis pe H. O. Burrell?“ are o mare valoare politică. Pozner smulge de pe obrazul democrației americane vălul gros al minciunii oficiale, arătînd adevărata înfățișare a „țării tuturor libertăților“, în care sînt supuși interogatoriilor Biroului federal de investigații toți cei care susțin că problemele internaționale pot fi rezolvate pe cale pașnică, unde a fi martor mincinos în procesele politice înseamnă a avea o meserie foarte onorabilă; unde se organizează în plin secol al douăzecilea pogromuri împotriva negrilor; unde muncitorii chinezi nu primesc decît jumătate din salariul (și acesta destul de scăzut) al muncitorilor albi; unde cercurile conducătoare și regii neîncoronați ai finanței se străduiesc din răsputeri să stîrnească vîntul fricii de comuniști! Caracterul combativ, ura fierbinte cu care sînt scrise paginile cărții, fac din ea una din cele mai puternice acuzații adresate Americii monopoliste, adevărata ucigașă a lui H. O. Burrell.

Dan Grigorescu

Răsfoind revistele

„Iașul literar“ nr. 6

Lectura ultimelor numere din „Iașul literar“ prilejuiește cititorilor un sentiment de satisfacție, căci determină două constatări îmbucurătoare. Prima observație — făcută din perspectivă ultimelor patru numere — relevă efortul redacției de a asigura revistei varietatea tematică necesară și un mai judicios echilibru între diferitele genuri beletristice (în trecut, acest raport se solda invariabil cu un deficit, fie pentru poezie, fie — în special — pentru materialele de proză). Din acest punct de vedere, proza din nr. 6 reprezintă un reviriment și — trebuie spus — nu numai sub raportul problematicii.

Alături de emoționanta povestire pe care C. Nonea o semnează sub titlul „Copil de pripas“ — numărul mai reunește încă trei schițe, dintre care cele aparținînd lui P. Stuparu și M. Severin văd lumina tiparului la rubrica „Condeie noi“, ceea ce reflectă preocuparea colectivului redacțional de a depista noi talente și de a le promova în paginile revistei. De altfel, M. Severin dovedește o reală înzestrare satirică și el trebuie îndrumat să o dezvolte pe linia cerințelor literaturii noastre noi.

Poezia, nu lipsită de varietate, — aceasta e o consecință normală a lărgirii activului de colaboratori — este ilustrată de o serie de nume, dintre care reținem pe Const. Scripcă. In „Revizorul de cale“ el a dat una dintre cele mai reușite producții ale sale din ultima vreme. Inchinată eroismului în muncă dovedit de un ceferist, poezia conturează cu mijloace simple dar impresionante profilul moral al unui om înaintat, a cărui conduită exemplară este pe de-a-ntregul luminată de conștiința sa socialistă.

Critica constituie unul din sectoarele vii, bogate, ale revistei și ne întărește convingerea că „Iașul literar“

dispune de forțe apte să dezbată într-o măsură mai mare decît pînă în prezent, și nu numai pe plan regional, problemele literaturii noastre. Este evidentă preocuparea pentru problemele istoriei literare. In ultimele numere au apărut studii despre Ibrăileanu, aparținînd lui Al. Dima și I. D. Lăudat, studiul despre „Idealul revoluționar în poezia noastră“ al lui D. Costea iar în acest număr studiul amplu și judicios întocmit, pe care Const. Ciopraga l-a consacrat „Peisajului și portretului în creație al lui C. Hogaș“. Firește, cercetările serioase întreprinse cu competență, în domeniul exegezei literare, nu pot fi decît apreciate, chiar dacă unele studii păcătuiesc prin pedantism și tendințe spre arhivistică. Dar ele nu justifică slaba preocupare pe care o dovedește colectivul de critică pentru actualitatea literară, pentru tot ceea ce este legat de munca pașnică a poporului nostru, angajat în bătălia construirii unei vieți libere și îmbelșugate. Se impune în activitatea viitoare a revistei un interes sporit pentru o participare susținută la rezolvarea problemelor ce privesc dezvoltarea literaturii noastre pe drumul realismului socialist. Semne promițătoare pot fi considerate în acest sens cronica lui D. Costea la volumul de satire al lui N. Țatomir și cea semnată de L. Dumbravă despre romanul de debut al lui Dan Costescu. Interesant prin multitudinea problemelor pe care le ridică, articolul lui Dan Costea rămîne din păcate la o analiză de profesionalism rece, „din afară“, a satirelor lui Țatomir și a racilelor pe care acesta le condamnă cu sarcasm. E regretabil că și unele note dovedesc aceeași răceală în tratarea problemelor ca și o abordare tardivă a lor. (Vezi „Relația dintre liric și satiric“ referitoare la un material din 1954).

Totuși, revista a înregistrat un succes și cu rubrica sa de „Note“ redactată cu vioiciune și pricepere. Se impune ca acest succes, ca și altele, să fie consolidate și îmbogățite. Ceea ce nădăjduim că se va întîmpla cu apariția viitoarelor numere din „Iașul literar“.

H. Zalis

Expoziția „Arta plastică în R. P. Bulgaria“

In sala „Dalles“ s-a deschis expoziția „Arta plastică în R. P. Bulgaria“, înfățișînd tradițiile realiste ale dezvoltării artei plastice din ultimele decenii din țara vecină. Sînt expuse lucrările cele mai reprezentative ale artiștilor plastici din perioada eliberării naționale de sub robia turcească, din perioada dintre cele două războaie mondiale și cea de după 9 septembrie 1944. Cele aproape 200 de lucrări de pictură, grafică, sculptură, ne dau prilejul să cunoaștem îndeaproape realizările artiștilor plastici bulgari pe drumul realismului, care exprimă lupta poporului pentru libertate și pentru construirea socialismului.

In clișeu: sculptura „La mormîntul tatălui“ de Ivan Blajev.

BREVIAR

N. V. Gogol: „Opere“ vol. II

Volumul doi al operelor lui N. V. Gogol, apărut de curînd în traducere românească, cuprinde cîteva povestiri publicate pentru prima oară de autor în anul 1835. Cartea purta subtitlul „Povestiri ce servesc ca urmare la „serile de lîngă Dikanka“. „Mirgord“ constituie un pas înainte pe drumul realismului creației marelui scriitor clasic rus. Gogol părăsește forma de povestire prin intermediul prisăcarului Panko și trece la prezentarea aspectelor obișnuite ale vieții, satirizînd necruțător meschinăria personajelor din clasa dominantă.

Cartea a fost întîmpinată cu cea mai mare ostilitate de către critica reacționară, care îi învinuia pe scriitor pentru că a zugrăvit „curtea de din dos“ a vieții, partea ei urîtă. Opinia publică progresistă și în special Belinski a salutat însă apariția acestor povestiri, văzînd în ele o formă eficace de satirizare și biciuire a preocupărilor mărunte și a josniciei oamenilor de teapa lui Ivan Nikiforovici, acest onorat cetățean al Mirgorodului, cu capul în formă de ridiche cu coada în sus, cărula îi place foarte mult ca în apa în care trebuie să intre, să se așeze masa și samovarul pentru a putea să bea ceai în timpul băii.

Gogol, însă, opune trivialității și josniciei, caracteristice claselor dominante ale timpului, patriotismul, dragostea nețărmurită a oamenilor din popor pentru pămîntul natal. Astfel, în volum putem citi și „Taras Bulba“ — emoționanta frescă a vitejiei celor mulți din Ucraina.

Frumusețea morală a cazacilor, măreția idealurilor lor naționale și sociale, toate acestea contrastează puternic cu înfățișarea morală a claselor dominante, satirizate necruțător de Gogol. Tonul povestirii se schimbă; sarcasmului îi iau locul entuziasmul, lirismul. Pretutindeni în aceste pagini se simte dragostea lui Gogol pentru eroii săi, în special pentru Taras, această expresie a eroismului și vitejiei omului simplu. Rămîn nestersе în memorie însușirile lui Taras Bulba, spiritul său de dreptate, duioșia și dragostea pentru prieteni, ura sa neîmpăcată față de dușmanii patriei.

Traducerea în limba română a acestui volum dă cititorului posibilitatea să guste toată frumusețea operei marelui Gogol.

Colectivul de traducători, format din Al. O. Teodoreanu, Xenia Stroe, Dan Faur și Isabela Dumbravă a reușit să redea specificul stilului lui Gogol, păstrînd vioiciunea și emoționalitatea cuvîntului, fraza plină de imagini.

Remarcăm, de asemenea, prezentarea grafică a volumului, de un înalt nivel.

A. LUȚU

Ion Pas: „Așa a fost odată“

Apărută nu de mult, povestirea „Așa a fost odată“ evocă cititorilor cîteva momente privind mișcarea muncitorească din țara noastră la începutul secolului XX. Faptele care formează substanța nuvelei s-au petrecut în anii dinaintea primului război mondial — cînd, după revoluția rusă din 1905, mișcarea muncitorească de la noi se înviorase și se întărise simțitor. Scriitorul ne descrie această perioadă de avînt a mișcării muncitorești, cînd, în ciuda numeroaselor și repetatelor presiuni ale guvernului burghezo-moșieresc, în ciuda mizeriei crescînde și a șomajului, sindicatele organizează numeroase greve pentru cucerirea unor drepturi pentru masele muncitorești asuprite. Este perioada cînd se trece la organizarea luptei tineretului muncitor, perioada deselor procese și arestări pe care guvernul, înfricoșat, le întetează „agitatorilor“ și „instigatorilor“ socialiști. Cartea este o evocare a acestor episoade, a unor crîmpeie din viața și lupta muncitorimii noastre.

Autorul zugrăvește cu multă culoare, Bucureștiul de acum aproape o jumătate de veac, care începuse să fie o adevărată metropolă europeană, cu străzi asfaltate și edificii moderne, cu serbări și petreceri după moda apuseană, mișunînd de bogătași autohtoni ce se străduiau să pară „europeni“ cît mai civilizați, sau de magnați străini veniți să se îmbogățească pe spinarea poporului. In același timp, noua metropolă era plină de șomeri care n-aveau ce minca și pe străzile ei noi, puteau fi întîlnite convoaie întregi de asemenea oameni, mulți dintre ei băieți copii de țărani de seama oltenașilor Florea și a lui Tică Vrabie, veniți la oraș să scape de sărăcie, să cîștige o pîine, îmbrînciți și bătuți de polițaii care se grăbeau să facă „curățenie“ în noul Paris al Orientului. Printre altele, autorul ne face cunoscută viața umilitoare și plină de mizerie a ucenicilor care, de la vîrsta de nouă ani, încercau să ducă o muncă de rîndași pe la casele patroanilor, îndurînd adesea bătăi, foame și frig, pentru ca să ajungă, după mulți ani de trudă, să învețe o meserie. Pe acest fundal contrastant — unii îndurînd sufesința, alții trăind în huzur și bogăție, — se proiectează luminoasă activitatea mișcării muncitorești care arată drumul spre lupta și fericirea marilor mase de exploatați. Autorul s-a străduit să prezinte în centrul povestirii sale figura dîrză, caracterul optimist al luptătorului Ștefan Gheorghiu. Centrate în jurul figurii acestui erou, capitolele și întîmplările din carte capătă unitate și motivare. Nuvela aduce în fața cititorilor un bogat material documentar și informativ, redat într-un ton emoționant, privind trecutul mișcării muncitorești din țara noastră.

EUGENIA TUDOR

Al. Cazaban: „Grija stăpînului“

Chiar la o lectură grăbită și parțială, cititorul de azi al volumului „Grija stăpînului“ nu poate să nu vadă caracterul realist, semnificația adînc socială a acestor plăcute și interesante schițe. E adevărat că aproape toate schițele din volum sînt urzite pe un drum întreprins de autor spre vînătoare sau spre pescuit, dar e tot atît de adevărat și de evident, că peregrinările povestitorului prin țară, printre mlaștinile care se întind între Borcea și Dunăre („Grija stăpînului“) sau spre codrii Păușeștilor („O licărire în noapte“...) prin pădurea din Umbrovești de Jos, care se desfășoară neagră „ca o revărsare de întuneric, pînă la malul Siretului“ („Boerul și lupii din pădure“), printre pescarii din Periprava („Morunul lui Egor“), sau printr-o haltă singuratică din inima Bărăganului („Tatăl dropiilor“), etc., nu au o finalitate exclusiv vînătorească. Aceste drumuri spre apele și munții țării prilejuiesc scriitorului o cunoaștere profundă a oamenilor umiliți, care se macină și se sting sub presiunea exploatării și a nedreptei orînduiri burghezo-moșierești. In mlaștinile Borcei, credincioșul pescar Trofim, exploatat crud de un boer care socotea că „țăranul nostru are pielea groasă și rezistă la frig și umezeală“, se bețegește de amîndouă picioarele în urma condițiilor de viață oferite de „Grija stăpînului“. Intr-o haltă de pe o linie laterală ce străbate inima unui codru, un impiegat amărît ispășește greșeala unui coleg beției, dar nepotul inspectorului general, — și disperat cade și el în patima beției („Drept pedeapsă“) și așa aproape în fiecare schiță pornește o dramă, se spulberă un vis dezvelindu-se tot odată sufletele cîinoase și hide, meschine și lingușitoare ale exploatatorilor.

Pe deplin stăpîn pe tehnica povestirii, sprijinindu-se discret pe măiestria poveștilor populare și folosind cu artă bogăția limbii poporului nostru, Al. Cazaban a dat expresie artistică unor fapte de viață impresionante, care interesează și cuceresc sufletul cititorului prin autenticitatea și arta lor realistă. Apariția volumului e fără îndoială o contribuție lăudabilă la valorificarea moștenirii noastre culturale.

I. D. BĂLAN

Thomas Mann: „Mario și vrăjitorul“

Autor al marilor creații epice „Buddenbrooks“, „Muntele magic“, „Lotte la Weimar“ sau „Doctorul Faustus“, Thomas Mann s-a dovedit a fi și un valoros nuvelist, îmbogățind literatura germană modernă cu nuvele de înaltă ținută artistică cum sînt „Tonio Kröger“, „Moarte la Veneția“ și altele. Scriitor realist, adînc psiholog, mînuind arta narațiunii cu o putere excepțională, Thomas Mann a redat sub strălucirea unui stil de o inteligență și rară originalitate unele din problemele acute care au frămîntat popoarele Europei în epoca primelor decenii ale secolului nostru. Replicilor usturătoare date prusacismului absolutist (Moarte la Veneția) le urmează, pe un plan mai realist, paginile viguros demascatoare îndreptate împotriva fascismului.

Nuvela „Mario și vrăjitorul“ reprezintă din acest punct de vedere o mare cucerire a realismului său, situîndu-se alături de acele opere care au avertizat cu profunzime asupra pericolului pe care-l reprezintă fascismul. Nuvela prezintă un segment de viață relativ izolat, și anume localitatea baineară Torre di Venere, unde hipnotizatorul și vrăjitorul Cipolla cu o abilitate și un cinism deosebit reușește să amețească și să batjocorească majoritatea celor veniți să-l asiste la spectacol. Puterea în aparență neimblînzită a acestuia stă în rachiul pe care-l soarbe pahar după pahar și-n cravașa cu care izbește îndrăcit în rumoarea celor din sală. După calcule miraculoase care uluiesc spectatorii, după provocarea unui somn cataleptic, după dantul nestăpînit al cîtorva spectatori hipnotizați, Cipolla, cu o față sinistră, cu inimile răscinate, capătă în ochii hipnotizați ai lui Mario, nefericiții în dragoste, chipul fetei lui dragi, Silvestra. Mario îl sărută, dar risetele sălii îl trezesc la realitate. Monstruosul Cipolla se prăbușește sub cele două gloanțe trase de Mario, bătatul simplu, omul din popor. Thomas Mann ne dezvăluie prin îndeletnicirile „stranii“ ale lui Cipolla, toată șarlatania criminală a fascismului, de la amăgitoarele formule inițiale și pînă la brutalitatea și bestialitatea de care a dat apoi dovadă. Personificînd fascismul, cruzimea cu care calcă în picioare cele mai frumoase sentimente omenești, în Cipolla Thomas Mann a condamnat în același timp cu asprime și atitudinea celor înșelați dar resemnați în fața vrăjitorilor înrobitoare. Nuvela afirmă ideea că numai omul din popor, poporul însuși triumfă în cele din urmă curmînd răul din rădăcini. Dar cu aceeași tărie se impune și concluzia că împotriva răului nu e de ajuns să iei o hotărîre negativă (așa cum face „domnul din Roma“ care pînă la urmă va crede și el în Cipolla), ci să lupți activ, cu toată puterea, cu toată energia.

Nuvela „Mario și vrăjitorul“ rămîne prin substanța ei realistă ca și prin forma artistică superioară, mesajul cel mai concludent al atitudinii active, progresiste, a marelui scriitor german.

V. NICOLESCU

V. Alecsandri: „Despre literatură“

Personalitate fecundă care s-a ilustrat în cele mai variate sectoare ale activității literare, poet, autor dramatic, prozator și memorialist, Vasile Alecsandri a stat vreme de aproape patruzeci de ani (1840—1880) pe primul plan al literaturii noastre. Ibrăileanu vorbea chiar despre „epoca lui V. Alecsandri“.

Notorietatea de care scriitorul s-a bucurat în cursul vieții sale dobîndește, privită din perspectiva timpului, o semnificație aparte. Căci lui îi revine meritul de a fi descoperit comorile nepieritoare ale literaturii populare, de a fi pus bazele teatrului și, în special, ale literaturii dramatice naționale, de a fi dat poeziei noastre lirice o expresie autentică și viabilă.

Fără îndoială că o operă atît de variată și de întinsă oferă învățăminte utile. Înțelesul acestela iese și mai pregnant în relief dacă luăm cunoștință de opiniile estetice ale lui Alecsandri, prin care scriitorul a explicitat frămîntările, preocupările și preferințele sale literare. Evident, Alecsandri n-a fost un teoretician literar și părerile sale despre artă nu au un caracter unitar, nu se încheagă într-un sistem estetic. Ele sînt răzlețite în întreaga sa operă artistică sau în scrieri de îndrumare (articole, scrisori sau prefețe).

Alecsandri mărturisește o concepție progresistă despre artă și literatură, cerîndu-le acestora să îndeplinească un rol militant, slujind idealurile sociale înaintate ale epocii. In ajunul revoluției de la 1848 el scrie unui prieten: „Cît despre mine am cercat să fac din scena română un auxiliar puternic pentru succesul luptei noastre“. Luînd poziție împotriva cosmopolitismului claselor dominante, scriitorul a afirmat în repetate rînduri necesitatea ca artistul să stea în strînsă comuniune cu poporul („Poezia poporală“). Afirmîndu-și admirația pentru geniul popular, Alecsandri considera poporul drept făuritorul și beneficiarul legitim al tuturor valorilor materiale și spirituale cărora el le-a dat naștere („Românii și poezia lor“, și articolul despre A. Pann). Ca artist-cetățean, Alecsandri a luat parte activă la revoluția din 1848 și la acțiunea pentru Unire. Este, prin urmare, de înțeles sensul chemării lui, adresată confraților de a crea opere realiste, care să poarte „sigiliul secolului lor“, reflectînd frămîntările și marile aspirații ale contemporaneității. („Scrisori“).

Numeroasele și interesantele probleme pe care le ridică cunoașterea opiniilor estetice ale lui V. Alecsandri — și dintre care am amintit doar cîteva — subliniază utilitatea cu'egerii „Despre literatură“, menită să pună în lumină un aspect mai puțin cunoscut al activității scriitorului.

I. ZAMFIR

Curier literar

● Cel de al doilea volum din colecția operelor complete ale lui A. P. Cehov, în curs de tipărire în țara noastră, a apărut zilele trecute. Volumul cuprinde schițe, nuvele și povestiri scrise între anii 1883—1884. Sînt publicate în două capitole mari atît lucrările incluse de Cehov în ediția completă a operelor sale cît și cele neincluse. Volumul este însoțit de note explicative. Traducerea este semnată de Anda Boldur. Volumul II al operelor lui Cehov a apărut într-un tiraj de 13.000 exemplare. Prezentarea grafică este ireproșabilă.

● „Biblioteca școlarului“ s-a îmbogățit cu trei noi numere. Din opera lui Cezar Bolliac s-au reunit într-un volum nouăsprezece din cele mai reprezentative poezii ale sale. Volumul este însoțit de o prefață semnată de Virgiliu Ene. „Poezii“ de Grigore Alexandrescu au apărut în aceeași colecție, cu o prefață de Viorica Huber. „Sultănica“, „Răzmerița“, „Neghinita“ și alte nuvele și povestiri din opera lui Delavrancea sînt incluse în volumul tipărit de curînd în „Biblioteca școlarului“, cu o prefață de Aurel Martin.

● „Asediul“, romanul scriitoarei sovietice Vera Ketlinskaia a apărut de curînd la Editura tineretului.

● Volumul doi din epopeea istorică „Rada din Pereiaslav“ de Ribak, în traducerea lui Al. St. Medeleni și Gh. Cocotailo, se află în librării.

● Vom citi în curînd volumul de versuri „Inscripții“ de N. Tăutu pregătit de Editura de stat pentru literatură și artă.

● „Din lumea celor care nu cuvîntă“ de Emil Gîrleanu, a apărut într-un volum format mare la Editura tineretului, într-o prezentare grafică remarcabilă. Ilustrații de Ioana Olteș

● In ultimele două săptămîni Editura tineretului a tipărit masiv lucrări originale pentru copii. Anunțăm: volumul de versuri „Zvon și joacă de copii“ de George Dumitrescu, ilustrații de Raisa Iusein; „Păsări călătoare“ (poezie) — de Horia Aramă, coperta și ilustrații de I. Popescu-Gopo; „Ceasul florilor“ (povestiri) de Ioana Bucur, ilustrații de Clelia Otonac; albumul „Feluirite animale din ținuturi reci și calde“ de Mache Iliuț, cu ilustrații de Dem. Demetrescu și „Un porumbel alb pentru copiii negri“ de Ion Jipa (în colecția pitică).

Tot în colecția pitică a mai apărut și basmul popular chinezesc „De ce se dușmănesc cîinele și pisica“.

● La Editura Cartea Rusă s-a tipărit culegerea de studii și articole „Teatrul și viața“ de N. Pogodin. Dintre titlurile articolelor amintim: „Pasiune, pricepere, fantezie“, „Ideea și conflictul“, „Recitindu-l pe Gorki“, etc.

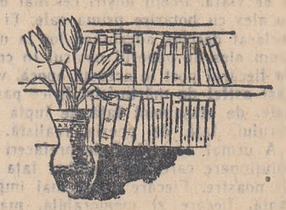

NOTE TEATRALE

„ANI DE PRIBEGIE“ de Alexei Arbuzov

Tema „timpului“ a oferit adesea literaturii burgheze un bun prilej pentru propagarea unei stări de spirit pesimiste, sau în cel mai bun caz, sceptice. „Timpul anulează totul“, cu acest cuvînt de ordine, unii scribi ai burgheziei încercau răspîndirea filozofiei ieftine a „zădărniciei sforțărilor omenești“, a neîncrederii în capacitățile creatoare ale oamenilor. Piesa scriitorului american Thornton Wilder „Orașul nostru“ constituie o pildă edificatoare în această privință.

Viața pentru Wilder este un ciclu închis. Oamenii zburdă fără griji în copilărie, se îndrăgostesc în tinerețe, apoi se căsătoresc și, la rîndul lor, dau naștere altor copii, trăiesc cu grijile lor mărunte o viață meschină, lipsită de orizont, apoi îmbătrînesc și mor fără să lase nimic în urma lor, nici măcar o amintire. Urmașii lor vor trăi la fel și tot la fel vor trăi și urmașii urmașilor lor. In perspectiva timpului, orice elan creator apare la Wilder ca o inutilitate. Cu totul altfel însă apare o temă asemănătoare la un scriitor sovietic. Pentru Alexei Arbuzov, autorul piesei „Ani de pribegie“, perspectiva timpului nu numai că nu se află sub semnul zădărniciei sforțărilor omenești, nu numai că nu anulează totul, ci, dimpotrivă, constituie un element creator. „Timpul este creație“, iată ideea pe care o transmite piesa „Ani de pribegie“ a lui Arbuzov. Fiecare clipă pierdută în zadar reprezintă o pierdere reală și nimic pe lume nu o poate recupera.

„Unde se duc zilele?“ — se întreabă dramaturgul în motto-ul pe care l-a pus înaintea operei sale. Drept răspuns ni se înfățișează biografiile cîtorva tineri sovietici ce-și caută drumurile și a căror lume lăuntrică se deschide înaintea spectatorilor. Iar concluziile experienței lor se află cristalizate în minunata replică pe care unul din personajele piesei o dă la întrebarea de mai sus:

„Unde să se ducă? Ele sînt aici, în preajma noastră. Ziua frumos trăită, și după moartea noastră rămîne vie“. Dar ce poate însemna „o zi frumos trăită“? Este oare vorba de un precept hedonist potrivit căruia binele constă în a stoarce maximum de plăcere din fiecare clipă a vieții, chiar și pe seama altor oameni?

Evident că nu; aceasta ar fi împotriva moralei oamenilor sovietici.

„Ziua frumos trăită“ nu poate însemna altceva decît dăruirea întregii tale ființe, unui scop mare și nobil, folositor societății; înseamnă a te dărui cu toată seriozitatea unui prieten, unei iubite, unei mame, a alunga din propria-ți conștiință orice urmă de egoism, de invidie sau lașitate, trăsături pe care orînduirile întemeiate pe exploatare le-au cultivat în sufletul oamenilor.

Către „o zi frumos trăită“ se îndreaptă în cursul „anilor de pribegie“ grupul de tineri sovietici al căror drum în viață începe în primul tablou al piesei. Diferiți ca personalitate, ei sînt uniți printr-o profundă aspirație comună: aceea de a se realiza cît mai din plin, pentru a putea fi cît mai folositori patriei socialiste. Pe acest drum, ei cunosc victorii dar și înfrîngeri, bucurii dar și tragedii, conflicte cu ei înșiși, dar și cu semenii lor. Deosebit de interesantă este din acest punct de vedere evoluția personajului principal, Vedernikov. Fire inconstantă, risipitor și individualist, lipsit de voință puternică dar foarte talentat în profesia lui, Vedernikov suferă treptat influența prietenului său, devenind cu timpul un adevărat om sovietic. Conștiința răspunderii față de popor îl determină să-și schimbe complet felul de trai și să înțeleagă nu numai prețul timpului, pe care la început îl risipea în zadar (așa cum își risipea și energia și banii pe lucruri lipsite de însemnătate), ci și sensul exact al sentimentului de dăruire; el, care era obișnuit, cum se spune în piesă, „să primească totul fără să dea nimic“, ajunge către final să înțeleagă valoarea dragostei (echivalentă cu adevărata dăruire) ce i-o poartă Liusea. El ajunge de asemeni să înțeleagă valoarea muncii colective. Pentru profilul moral al oamenilor sovietici, este semnificativă în această piesă delicatețea cu care se reacționează în relațiile de dragoste. Aproape toate personajele sînt gata să-și sacrifice fericirea personală pentru a nu neferici pe alții. Olga îl iubește pe Vedernikov pentru că acesta are nevoie de dragostea ei „ca să se salveze“. Către final se desparte de Vedernikov și pleacă pentru a nu o neferici pe Liusea.

Arbuzov scoate astfel în evidență o trăsătură dominantă, tipică, a omului sovietic: altruismul, opus egoismului burghez.

Emoționantă frescă, de proporții largi, a societății sovietice, „Ani de pribegie“ este mai curînd o epopee decît o dramă; o epopee în care tonurile solemne ale marșului triumfal se împletesc cu motivele suave ale cîntecului liric. Și, din această admirabilă împletire se dezvăluie bogăția și frumusețea morală a omului sovietic.

Spectacolul de la Teatrul Tinereților (regia C. Sîncu) a reușit să pună în valoare în bună măsură atmosfera de lirism pe care o degajă piesa. Cît privește interpretarea, ea a fost în general în spiritul textului. Geo Barton, în rolul lui Vedernikov, Ana Dornescu, în rolul Liusei Olga Tudorache, în rolul Galinei și Doina Tuțescu, în rolul Olgăi, au izbutit momente dramatice emoționante.

Traducerea a reușit să transmită spectatorului romîn atmosfera originală.

V. Spătaru

FÎNTÎNA BLANDUZIEI de Vasile Alecsandri

„Fîntîna Blanduziei“ este o operă de maturitate a lui Vasile Alecsandri. Poetul de la Mircești a scris această lucrare dramatică, în care a integrat multe elemente autobiografice, în ultimul deceniu al vieții sale. In centrul piesei se află Horațiu, răsfățatul poet al Romei antice. Ajuns în amurgul vieții, la vîrsta în care ultimele elanuri se sting în pîlpîiri lenețe, poetul roman se îndrăgostește de Getta, sclava bogatului libert Scaur. Iubirii tomnatice a lui Horațiu i se opune dragostea primăvăratecă și impetuoasă a sclavului Gallus, a cărui iubire o împărtășește Getta. Gallus și Getta sînt eliberați din sclavie grație lui Horațiu, care își biruie tîrzia iubire, binecuvîntează unir

In legătură cu problema rolului estetic și educativ al literaturii sovietice

Gorki, Furmanov, Maiakovski, creînd în operele lor figurile celor mai buni oameni ai epocii noastre, au dezvăluit minunatele lor caracteristici: bogăția de idei, omenia, eroismul precum și faptul că ei nu sînt opuși poporului, ci sînt cei mai buni reprezentanți ai lui.

„Era ca mine, totuși, ca voi
ca alții — sute —
Doar colțul gurii — avea ironice
întrînduri
Și-n colțul ochilor, mereu pe gînduri,
brăzdau mai multe cute.

„Lenin" — trad. de Cicerone Theodorescu

Așa scria Maiakovski despre Lenin, „dintre oameni, cel mai omenesc", „cel mai pămîntean din oamenii ce-i cunoscu pămîntul". Depărtarea de acest principiu al înfățișării artistice a eroului pozitiv, atribuirea unor trăsături „supraomenești", sărăcesc peste măsură personajul, îl lipsesc de autenticitate și de farmec estetic. La congresul scriitorilor au fost pe drept criticate lucrări ca: „Lumină deasupra pămîntului" de S. Babaevski, „Mateloții" de A. Perventev, în care personaje izolate se află mai presus de popor. Autorii le atribuie însușiri extraordinare, capacitatea de a învinge glumind cele mai grele obstacole și de a rezolva, din mers, problemele cele mai complicate. Aceasta nu numai că nu i-a făcut atrăgători pe acești eroi, ci dimpotrivă, i-a înzestrat cu unele trăsături ce trădează o neplăcută izolare de popor, îngîmfare și împăunare, deformînd astfel chipul omului sovietic.

Noul se afirmă printr-o luptă crîncenă împotriva vechiului, înfruntînd greutăți în această luptă, suferă înfrîngeri temporare și se călește biruind piedicile. Energia eroului pozitiv, curajul și dîrzenia în lupta activă pe care o duce, toate acestea prilejuiesc emoții estetice profund pozitive. Chiar și „unghiurile ascuțite" ale caracterului său, fără de care el n-ar fi fost un inovator, un luptător, — care intimidează pe unii critici — sînt receptate de către cititori ca trăsături pozitive, atrăgătoare. In legătură cu aceasta ne vom referi la personajul Andrei Lobanov din romanul lui D. Granin „Căutătorii", la Aleksei Hlebnikov din piesa lui AleksandrȘtein „Dosar personal" și la Nastia Kovșova din „Povestea Nastiei Kovșova" de Galina Nikolaeva. Aceste personaje au comun siguranța fierbinte în dreptatea cauzei pe care o apără, hotărîrea fermă de a lupta pentru ea, fără a ține seama de faptul că vor fi nevoiți să-și strice relațiile cu șefii lor și poate să sufere, un timp, să renunțe la liniștea lor, etc.

Violența lui Lobanov, intransigența lui Hlebnikov, dîrzenia și sinceritatea Nastiei (să ne reamintim de convorbirea ei cu secretarul comitetului raional de partid) în situațiile prezentate în aceste opere, apar fără îndoială ca trăsături atrăgătoare, căci ele nu au drept temei mizantropia, ci dragostea de oameni și ostilitatea față de cei care împiedică victoria nouă, a ceea ce e înaintat în viață.

E interesant de observat că aceeași temă (învinovățirea pe nedrept, urmată de biruința inovatorului) nu are o desăvîrșită realizare artistică în romanul lui V. Kocetov „Tinerețea e cu noi", căci ea nu este dezvăluită prin chipul unui erou cu un caracter combativ și dîrz, nu reiese din desfășurarea acțiunii printr-o luptă activă. Eroul apare uneori ca o victimă a birocraților și rutinierilor. Hlebnikov din „Dosar personal" de A. Știein se luptă pentru dreptatea sa, se împotrivește celor care l-au ponegrit și este sprijinit de colectiv. Kolosov din romanul mai sus citat al lui Kocetov nu face decît să se jeluiască, să sufere, dar nu luptă. Firește, aceasta nu trezește simpatia cititorului față de el.

Problema dacă eroul pozitiv trebuie înfățișat în mod idealizant sau dacă trebuie redat cu „tot balastul", cu toate însușirile lui contradictorii, care i s-a pus lui Furmanov încă de cînd l-a creat pe Ceapaev, a fost rezolvată de literatura sovietică cu multă precizie în operele sale cele mai bune.

Lipsurile eroului pozitiv nu sînt „mărunțișuri de viață" abstracte date personajului pentru a-l face autentic. Ele oglindesc particularitățile concret istorice ale caracterului oamenilor noștri, care se formează în lupta împotriva influențelor străine, împotriva rămășițelor unei grele moșteniri a trecutului, a unor resturi ale vechii morale, ale vechii estetici și religii. Bineînțeles, înfățișarea eroului cu lipsurile lui nu este prin ea însăși o lege absolută a autenticității personajului artistic. Asemenea figuri, ca de pildă personajul Maxim din filmul-trilogie despre Maxim sau figura lui Șahov din „Marele cetățean", n-au pierdut deloc din frumusețea și autenticitatea lor, cu toate că n-au nici un fel de lipsuri. Dar dacă vorbim de farmecul estetic al eroului pozitiv „cu lipsuri", acest farmec nu constă în prezența slăbiciunilor omenești, ci în creșterea și dezvoltarea caracterului respectiv, în felul în care se călește, se maturizează și se fortifică prin învingerea greutăților și contradicțiilor vieții. Dacă eroul pozitiv nu are o dezvoltare, el pierde o mare parte din farmecul estetic. Unor scriitori le place să scrie romane cu urmare, și nu e nimic rău în aceasta. Adeseori însă eroii lor își pierd în „continuare" trăsăturile autenticității. Sania Grigoriev în partea a doua a cărții lui V. Kaverin „Doi căpitani", Serghei Tutarinov din romanul lui S. Babaevski „Lumină deasupra pămîntului", Sinia în partea a doua a romanului „Marea rezistență" de L. Kassil, Ivan Ivanovici din romanul Antoninei Koptiaeva „Prietenia", Korableov al lui Panferov, care-i prezent și acolo unde n-are ce căuta, — asemenea eroi te fac să-ți spui că era mai bine dacă „urmarea" n-ar mai fi urmat. Autenticitatea desăvîrșită, plină de viață, a caracterelor înfățișate, este înlocuită aici cu construcții abstracte, cu diverse speculații, care duc la călcarea adevărului vieții și la pierderea farmecului estetic al personajului.

Cerința de a oglindi concret și istoric viața, unul din cele mai importante principii ale realismului socialist, se impune și în crearea chipului eroului pozitiv, iar caracterul lui concret nu diminuează în nici un fel însemnătatea lui educativă. Un conducător de oști al zilelor noastre este zugrăvit de artistul sovietic cu alte trăsături decît Ceapaev; el este mult superior lui Ceapaev, atît în ceea ce privește cultura generală cît și în cea specific militară. Dar aceasta nu-i împiedică pe conducătorii noștri de oști de astăzi să învețe de la Ceapaev...

III

Una din minunatele trăsături ale eroului pozitiv din literatura realismului socialist, care trezește în cititor vii emoții estetice, este simțul perspectivei, însuflețirea pe care o dau înaltele idealuri sociale, elanul romantic al tinereții ce visează la fapte eroice în numele fericirii omenirii și este sigură că faptele ei eroice vor fi sprijinite de popor, de partid și de stat.

V. K. Skaterșcikov

Această temă este exprimată cu o mare forță în „Tînăra gardă" de A. Fadeev, în „Fericirea" de Pavlenko. Farmecul lui Oleg Koșevoi și al Gromovei, alături de Podnebesko și de Voropaev constă în concepția lor despre fericire — ca realizare a visului sădit în sufletul lor de viața socialistă, de munca pentru binele întregii omeniri. Și acest vis nu e o exaltare, un simplu elan, ci o profundă convingere, o dorință fierbinte. Unitatea lăuntrică a gîndirii și a sentimentului, a datoriei și a dorinței, este o însușire ce face parte integrantă din caracterul minunat și integru al omului nou sovietic. Recunoaștem această însușire și în glorioșii noștri comsomoliști care, răspunzînd la chemarea partidului, pornesc la desțelenirea pămînturilor virgine, în tineretul intrat în producție după școala de zece ani și în minunata noastră studențime care caută, pentru binele poporului lor, să aplice practic cunoștințele însușite. Pentru ei, literatura sovietică este un viu îndreptar de acțiune, un manual al dreptății și al frumuseții.

Artistului nu i se pot „prescrie" rețete pentru crearea unei figuri minunate, a unui personaj pozitiv, dar trebuie să i se facă cunoscut limpede, că un erou lipsit de farmec estetic nu va trezi emoții pozitive cititorului nostru.

Dar ce înseamnă un om atrăgător din punct de vedere estetic? Dacă frumusețea omului este redusă numai la trăsăturile chipului și la liniile siluetei lui, iar frumusețea felului de viață numai la manifestările exterioare ale belșugului și îndestulării materiale, atunci bărbații și femeile cu o frumusețe dulceagă — așa cum sînt înfățișați uneori în foto-montaje — ar trebui declarați drept „un înalt ideal".

De fapt omul este minunat prin intențiile și faptele lui, prin înaltele însușiri politice și morale pe care le are, prin cele mai bune trăsături ale caracterului său.

Firește că nu trebuie subestimată însemnătatea profilului individual al personajului. Din păcate, unii dintre scriitorii noștri, nu acordă suficientă atenție portretului pe care îl trasează eroului lor. Se observă, mai cu seamă la poeții care creează opere epice, o măiestrie redusă în ce privește zugrăvirea portretelor. Numai figura lui Vasili Tiorkin a fost creată de Tvardovski cu o forță de expresie atît de mare, încît noi ne putem apropia cu foarte multă precizie imaginea lui grafică și picturală de imaginea lui poetică. Oare am putea încerca să reproducem în minte portretele Aleonei Fomina din poemul cu același nume al lui A. Iașin sau pe eroul poemului lui E. Dolmatovski despre cutremurul din Așhabad?

Dezvăluirea personajelor negative în toată urîțenia lor și sub aspectul lor comic, cu ascuțime satirică, are un rol însemnat în literatură. Konstantin Fedin a ironizat în cuvîntarea sa de la cel de al doilea Congres al scriitorilor conceperea metodei realismului socialist, ca o simplă culegere de rețete specifice, în care se prevede un anumit procentaj de tipuri pozitive și un anumit procentaj de tipuri negative. Și, într-adevăr nu poate fi vorba de numărul tipurilor negative pe care scriitorul le prezintă în opera lui, ci de felul în care ele sînt înfățișate. Caracterul negativ al unui personaj trebuie să fie specific acestuia, căci altfel personajul va fi lipsit de convingere. Cititorul trebuie să creadă că acest tip de oameni negativi există cu adevărat, să înțeleagă cît este de primejdios, să-l urască și să-și dea seama de necesitatea unei lupte necruțătoare împotriva lui, oricare ar fi chipul sub care apare. Criticii au arătat, și pe bună dreptate, că insuficienta ascuțime a personajului Dremliuga din piesa „Aripi" de Korneiciuk, diminuează și emoția spectatorului care, în loc să fie indignat, rîde oarecum cu neîncredere.

O sarcină esențială a artiștilor noștri este să învețe de la clasici demascarea necruțătoare a ceea ce trebuie înfierat, a ceea ce trebuie nimicit în viață! Prezentarea artistică a ticăloșiei lui Pliușkin și a lui Iudușka Golovliov nespus de profundă prin forța ei, prin demascarea necruțătoare a celor de o seamă cu Manilov sau Hlestakov, a lui Prișibeev și Belikov, face din aceste personaje și astăzi un criteriu nu numai al evaluării politice, dar și al celei emoționale a unor fenomene asemănătoare ce se întîlnesc în viață.

In romanul lui A. Fadeev, „Tînăra gardă", tipurile estetice respingătoare ale dușmanilor și trădătorilor sînt redate cu convingere. Artistul nu se mărginește numai la dezvăluirea fondului reacționar, a injustației și imoralității fenomenului, a tipului sau a caracterului prezentat, ci descoperă și hidoșenia lor, ticăloșenia lor, acționînd astfel asupra sentimentelor cititorului. Citind descrierea chipurilor și gîndurilor, a faptelor și cuvintelor rostite de Stahovici, Virikova sau Liadskaia, fără să vrem ne aducem aminte de vorbele lui Gorki, care spunea că pe un trădător nu ai cu cine, nici cu ce să-l compari, deoarece și un păduche, care răspîndește tifosul exantematic, s-ar simți jignit de o asemenea comparație.

In romanul „Tînăra gardă", A. Fadeev nu se mărginește numai la caracterizarea politică a fascismului, ci dezvăluie și stupiditatea, lașitatea și neobrăzarea resprezentanților lui care jignesc simțul estetic al omului sovietic.

Procedeele de criticare a ceea ce este vechi și perimat, de demascare a ceea ce ne este dușmănos prin mijloacele artei sînt variate. Un astfel de mijloc este și reliefarea pregnantă a personajului. Nu putem fi de acord cu criticii, care socotesc că autorul romanului „Pădurea rusească" trebuia să-l înfățișeze pe Gratianski, nu numai în goliciunea lui lăuntrică, ci și înrolat în ohrana, sau că autorul romanului „Căutătorii" nu a procedat bine cînd l-a prezentat pe Tonkov nu numai ca pe un fals doctrinar, dar și ca un om necinstit, un plagiator. Scriitorului îi aparține dreptul inalienabil de a dezvălui logica fiecărui caracter, de a arăta care poate fi comportarea unui personaj negativ în împrejurări excepționale.

Cunoașterea vieții și maturitatea politică a artistului, perceperea frumuseții vieții noastre socialiste, ura fierbinte împotriva «modului de viață» hidos, antiestetic, propagat de capitalism, sînt transmise spectatorului, cititorului și ascultătorului prin imagini artistice, ele influențează nu numai felul lor de a gîndi, dar le educă și sentimentele.

(Continuare și sfîrșit în nr. viitor)

Concluzii la discuția despre poezie

(Urmare din pag. I-a)

îndrepte în viitor principalele lor eforturi creatoare. In presa burgheză, așa numitele discuții care se purtau cu privire la literatură, nu puteau depăși nivelul simplelor polemici pe chestiuni de cuvinte, de impresii cu totul personale, de sentimente și porniri intime. Astfel de „discuții" slăbeau legăturile dintre scriitori, îi îndepărtau și-i izolau unii de alții, nu puteau ajunge la concluzii care să stimuleze creația, să o orienteze pe căi prielnice dezvoltării ei către legătura cu viața, cu poporul.

Discuțiile pe care le poartă scriitorii epocii noastre sînt înfruntări de opinii ale unor oameni profund solidari între ei prin țelul comun, prin metoda comună, prin ideologia care-i însuflețește pe toți. Departe de a-i dezbina, pe poeții realismului socialist înfruntarea de opinii îi apropie, îi întărește și-i înarmează pe fiecare în parte și pe toți laolaltă, în rezolvarea problemelor ce le stau tuturor în față.

Din rîndul acestor înfruntări pozitive de opinii, face parte discuția care s-a purtat în coloanele „Gazetei literare" cu privire la problemele poeziei. Insuflețirea cu care au participat la această discuție fruntași ai poeziei noastre, tineri poeți, critici literari, dovedește interesul general pentru dezvoltarea poeziei noi, dorința de a contribui la propășirea ei, pentru a o face o armă din ce în ce mai prețioasă a poporului, în înfăptuirea țelurilor sale.

O principală sarcină a unei discuții literare este de a reține din complexul de probleme, realizări și opinii care caracterizează frontul literar în ansamblu, ceea ce e mai înaintat, ceea ce tintește către o mai prielnică și rapidă dezvoltare a noului în viață și literatură. Discuția despre poezie purtată în coloanele „Gazetei literare" a subliniat și ea pozițiile înaintate și caracteristici ale poeziei noastre. A reieșit astfel din discuție, în special din ciclul de articole ale lui Mihai Beniuc, caracterul popular al poeziei noastre. Cele mai multe din creațiile care apar sînt datorite legăturii poeților cu viața noastră, cu oameni noștri, ele sînt scrise pe înțelesul lor, în imagini ce le sînt familiare. Aceasta și explică pătrunderea lor în straturi largi de cititori. Discuția a adus apoi contribuții pozitive la apaliza noțiunii de inspirație poetică și a rolului acesteia în procesul de creație. Aici se pot cita articolele Mariei Banuș, ale lui Marcel Breslașu, Mihu Dragomir și ale lui Mihai Beniuc, cercetare largă despre poezie, în care și-au aflat loc o serie întreagă de probleme generale și de aprecieri concrete asupra unor lucrări ale poeților noștri. Era însă de așteptat ca în concluziile articolului său, tovarășul Mihai Beniuc, care a adus această contribuție valoroasă, să fi subliniat mai puternic problemele esențiale ale poeziei noastre. De asemenea, discutînd problema însemnată a tematici, articolul are o formulare din care s-ar putea înțelege că toate temele au pentru noi aceeași însemnătate.

O altă chestiune care a preocupat pe mai mulți participanți, a fost aceea a specificului poeziei și a sarcinilor care decurg pentru poet din acest specific.

Cele mai numeroase intervenții în discuție, începînd cu ale lui Eugen Jebeleanu, continuînd cu ale Mariei Banuș, ale lui Marcel Breslașu, Mihu Dragomir, Mihai Novicov, S. Fărcășan și încheind cu articolele lui Mihai Beniuc, au relevat rolul ideilor înaintate, al ideologiei marxist-leniniste în crearea unor poezii durabile, de un înalt nivel artistic. Despre necesitatea unei critici serioase a poeziei, a vorbit Nina Cassian; Ștefan Iureș a accentuat posibilitățile și rolul poeziei satirice. Mai mulți participanți au insistat asupra problemelor măiestriei poetice.

Astfel, se poate spune cu dreptate că discuția a adus valoroase contribuții la elaborarea teoriei poeziei noastre actuale.

Dar puțina experiență a redacției „Gazetei literare" în organizarea și conducerea unei astfel de discuții ample, a făcut ca ea să fie caracterizată de o seamă de neajunsuri, unele importante, care au stînjenit buna ei desfășurare. Faptul că n-a existat din capul locului un obiectiv concret, precis delimitat, în jurul căruia să se înfrunte punctele de vedere, a dus la împrăștierea discuției în diferite direcții, fiecare nouă participare însemnînd cel mai adesea abordarea unui nou aspect al poeziei, a unei noi probleme, puțin legată de cele anterioare. Aceasta n-a dat suficient prilej participanților să discute între ei. Din păcate, s-a făcut prea puțin auzit în discuție cuvîntul cititorilor; redacția n-a antrenat pe cei despre care vorbește și cărora le este destinată poezia, pe oamenii care construiesc socialismul. Polemica sterilă pe chestiuni lăturalnice, discuția de dragul discuției, n-au lipsit și ele n-au fost deloc de natură să sublinieze problemele importante. Discuția a lîncezit de multe ori, s-a învîrtit în jurul unor aspecte secundare. Insuși faptul că s-a prelungit pe o durată de aproape o jumătate de an, iar concluziile au întîrziat atît de mult, a făcut ca atenția cititorilor să slăbească, să se piardă multe puncte esențiale dobîndite anterior.

Redacția „Gazetei literare" este pe deplin conștientă de răspunderea care îi revenea în desfășurarea acestei discuții, de lipsurile muncii ei. Principalul învățămînt pe care ea l-a reținut și pe care-l va aplica în viitoarele discuții din coloanele gazetei este acela despre rolul activ pe care trebuie să-l aibă în organizarea discuției, în readucerea continuă pe prim plan a problemelor principale, în evitarea polemicilor sterile și a alunecării către neesențial. Totodată se impune constatarea că nu toți participanții la discuții au înțeles cum se cuvine importanța contribuției lor la un schimb de opinii creator. Dacă Mihai Beniuc, Maria Banuș, Marcel Breslașu, S. Fărcășan și alții au discutat cu pasiune vie, cu dorință fierbinte de a sprijini în chip efectiv discuția, pentru a căuta răspunsul la problemele juste ridicate de Eugen Jebeleanu, trebuie să regretăm că intervențiile altor participanți au fost cu mult sub nivelul posibilităților lor, n-au răspuns la așteptările poeților și cititorilor. Este în special cazul intervenției lui Ov. S. Crohmălniceanu, al cărui ascuțit spirit de discernămînt a fost departe de a se manifesta în spumosul dar puțin consistentul său articol „Cine are dreptate?". Parte din intervenții s-au pierdut în polemici de puțin interes pentru dezvoltarea poeziei realist-socialiste. Cițiva — și din nefericire chiar unii dintre aceia care au adus o contribuție substanțială — au alunecat pe panta polemicii personale, îndepărtînd astfel discuțiile de obiectivul principal.

Dar toate aceste neajunsuri — pe care redacția „Gazetei literare" nu le-a evitat la momentul oportun — nu umbresc valoarea punctelor de vedere exprimate în discuții. Aceste puncte de vedere au fost caracterizate de interes pentru sporirea forței poeziei noastre actuale, pentru ridicarea nivelului ei artistic. De aceea, socotim că în ansamblul ei, discuția despre poezie, purtată în coloanele „Gazetei literare", a fost pozitivă, folositoare poeților și maselor largi de cititori.

★

Principala problemă la care au de răspuns poeții noștri în clipa de față este: ce poezie ne trebuie? Care este poezia iubită de masele largi de constructori ai socialismului, apropiată sufletului lor? Care poezie răspunde mai bine frămîntărilor și năzuințelor oamenilor muncii din țara noastră? Răspunsul la această întrebare definește esența poeziei celei mai înaintate a epocii noastre. Celelalte probleme decurg dintr-însa, privesc aspecte sau laturi ale ei. De măsura în care poetul, înzestrat cu talent și cultură, a aflat răspunsul just la această întrebare esențială, atîrnă succesul creației sale, situarea sa în primele rînduri ale poeziei noastre.

Marele Lenin a arătat încă acum o jumătate de veac, în zilele primei revoluții proletare, din 1905, că literatura adevărată, care pătrunde adînc în rîndurile poporului, este aceea care-și face o cinste din a deveni „o parte integrantă a cauzei generale proletare". Literaturii care se pretindea în mod fățarnic liberă, dar care în realitate se afla în slujba exploatatorilor, Lenin i-a opus literatura „într-adevăr liberă, legată în mod deschis de proletariat".

Literatura legată de lupta și de ideologia proletariatului revoluționar este cea mai înaintată, pentru că proletariatul revoluționar este exponentul ideilor și aspirațiilor celor mai înaintate ale poporului, este conducătorul maselor largi în lupta lor victorioasă pentru un viitor fericit prin socialism și comunism.

Literatura legată de lupta clasei muncitoare, a partidului ei, va fi — spune Lenin — „o literatură liberă, pentru că nu lăcomia și carierismul, ci ideea socialismului și simpatia pentru cei ce muncesc, vor face să se înroleze în rîndurile ei noi și noi forțe. Aceasta va fi o literatură liberă, pentru că ea nu va servi unei eroine suprasătule, nu „celor zece mii" din pătura de sus care se plictisesc și suferă de obezitate, ci milioanelor și zecilor de milioane de muncitori, care alcătuiesc floarea țării, forța ei, viitorul ei".

Recentul Congres al scriitorilor sovietici a constituit o aplicare și dezvoltare a acestor teze leniniste, care stau la baza teoriei spiritului de partid a literaturii realismului socialist. In salutul adresat Congresului de către Comitetul Central al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice, sînt astfel exprimate cerințele poporului și partidului față de scriitori: „Datoria scriitorilor sovietici este să creeze o artă veridică, o artă a marilor idei și sentimente, care să dezvăluie profund lumea sufletească a oamenilor sovietici, să întruchipeze în figurile eroilor ei întreaga multilateralitate a activității lor, a vieții obștești și individuale, în indisolubila lor unitate. Literatura noastră este chemată nu numai să reflecte nou, ci să ajute totodată, prin toate mijloacele, la victoria acestuia".

Aceste teze ale esteticii marxist-leniniste sînt pentru noi indicațiile cele mai sigure în definirea problemei principale a poeziei noastre.

Poezia cea mai reprezentativă pentru epoca noastră, poezia care se va întîpări cel mai puternic în cugetele oamenilor noștri, este acea poezie care va izvori nemijlocit din realitățile noastre și va contribui activ la construirea socialismului. Problema esențială a poeziei noastre în momentul de față este de a se lega și mai mult, și mai adînc, de viața constructorilor socialismului, de a aborda cu mai multă intensitate ceea ce-i preocupă și-i însuflețește. Nu doar caldele adeziuni și vibranta admirație pentru eroicii oameni simpli, ci zugrăvirea concretă a acestor oameni, a efortului lor, a vieții lor, trebuie să stea în centrul creației poetice. E necesar ca în poezia noastră să apară chipuri de muncitori conștienți, zugrăviți în toată plinătatea și expresivitatea; e necesar să apară țăranii însuflețiți de dragostea pentru socialism, pentru gospodăria colectivă, — oameni care cuceresc victorii mari în muncă, întărind temeliile bunului nostru trai. Ne trebuie poezia care izvorăște din realitățile construirii socialismului, din viața oamenilor lui, le cîntă izbînzile, denunță și combate cu vigoare pe dușmanii lor. Poezia noastră trebuie să răspundă mai operativ și mai amplu la problemele actualității. Legătura directă cu viața, în scopul de a ajuta concret construirii socialismului, oglindirea complexă a acestor realități, a succeselor și a piedicilor pe care le avem de trecut, acestea constituie problema centrală a poeziei noastre în momentul actual.

Ideea aceasta a putut fi întîlnită în diferitele intervenții din cadrul discuției, dar ea a figurat numai ca una dintre probleme, între celelalte probleme și aspecte abordate. Contribuțiile valoroase ale participanților au subliniat pe bună dreptate o serie de idei importante cu privire la modalități și stiluri poetice, la factori și condiții care asigură poetului un drum lesnicios spre desăvîrșirea măiestriei, iar poeziei durabilitate și nivel artistic ridicat. Trebuie să subliniem cu toată vigoarea necesară și să readucem cu putere pe primul plan în conștiința cititorilor și scriitorilor idei prețioase decurgînd din problema centrală și care — deși uneori s-au putut pierde printre alte probleme, nu lipsite și ele de importanță — au fost de asemenea aduse în discuție. Astfel de idei sînt: necesitatea unei tematici majore, tematică izvorînd din condițiile luptei pentru socialism și pentru pace; chipul eroului vremii noastre, al comunistului aflat mereu în fruntea masei, constructor conștient și luminat al socialismului; expresia în poezia lirică a sentimentelor și ideilor înaintate ale acestui erou; necesitatea însușirii marxism-leninismului; caracterul educativ, transformator de conștiințe, al poeziei realismului socialist; operativitatea ei militantă în slujba cerințelor celor mai actuale ale constructorilor socialismului; lupta pentru un nivel artistic ridicat al poeziei, pentru măiestria artistică; cunoașterea limbii și creațiilor poporului și a tezaurului moștenirii clasice a poporului nostru și a altor popoare; folosirea experienței scriitorilor sovietici; elaborarea asiduă a creației poetice, preocuparea de a găsi noi căi și procedee de construire a imaginilor poetice, de a da o nouă viață celor descoperite și folosite de înaintași.

★

Succese importante a dobîndit poezia noastră în tratarea temei luptei pentru pace, a demascării imperialismului agresiv, în demascarea și criticarea, cu ajutorul fabulelor și satirelor, a unor apucături și deprinderi vechi, care s-au menținut în epoca noastră, rămășițe ale capitalismului în conștiința oamenilor. Poeme ca „Lidice" și „Fîntîna din Coreea" de Eugen Jebeleanu, „Tie-ți vorbesc, Americă" și „Chemare" de Maria Banuș, „In numele păcii semnează" de Dan Deșliu, versurile antiimperialiste ale Veronicăi Porumbacu, ale lui Eugen Frunză, Mihu Dragomir, Al. Andrițoiu, Ștefan Iureș, fabulele lui Marcel Breslașu, ciclul de rondele satirice ale lui Cicerone Theodorescu,— sînt dintre cele mai cunoscute și mai iubite cititorilor, exemple de poezie militantă, de o înaltă valoare artistică. Dovadă grăitoare că orice temă, orice specie literară, asigură posibilități nelimitate poetului realist socialist, contopit cu idealurile socialismului, conștient că marea artă se realizează numai oglindind și sprijinind opera de construcție care se desfășoară azi în țara noastră.

In cadrul discuției au răsunat adesea chemări adresate poeților, de a aborda noi teme și noi genuri literare, de a îmbogăți tabloul realității oglindite și căile pe care să le utilizeze în oglindirea realității. Această chemare trebuie reliefată în mod deosebit. Răspunzînd acestei chemări, poeții noștri au în fața lor un cîmp larg de afirmare a individualității lor creatoare, de înflorire a stilurilor personale de creație, de sporire a măiestriei lor, de reînviere a unor procedee literare, cu ajutorul cărora poeții clasici au realizat opere de o mare popularitate în rîndurile poporului.

★

Drumul ascendent al poeziei n-ar fi cu putință dacă poeții n-ar duce o luptă susținută împotriva tendințelor și influențelor care încearcă să-i abată, să le frîneze dezvoltarea către culmile realismului socialist. Așa cum oglindirea și promovarea, pe calea artei, a noului din viață, poate fi realizată în chip veridic numai arătînd că nouă crește și se dezvoltă în luptă împotriva vechiului, tot astfel, a milita pentru o poezie legată direct de construcția socialismului înseamnă implicit a combate fenomenele negative manifestate ca expresie a rămășițelor și influențelor ideologiei burgheze. Caracterul atemporal al unor poezii care mai apar prin publicații este o manifestare specifică de apolitism. Ocolirea temelor centrale, apolitismul, secătuiesc poezia de vigoare realistă, îi taie aripile, îi dau o viziune înghețată, care nu pătrunde la inima cititorului. Ignorarea și nepăsarea față de realitate, față de vibrația sufletească a oamenilor prinși în clocotul muncii lor cotidiene, absența la chemarea marilor mulțimi, reveria transportată la distanțe cosmice sau ghemuită în penumbra unor sterile frămîntări intime, nu acestea stau la baza adevăratei poezii.

Astfel de tendințe și manifestări trebuiesc combătute fără cruțare, pentru a deschide drum larg înfloririi nezăgăzuite a talentului. Neglijarea ideilor esențiale ale epocii, a temelor marii vieți a eroicilor oameni simpli, este una din formele disprețului aristocrat față de rolul poeziei în viața socială, așa cum l-au înțeles totdeauna poeții legați de popor, și cum îl înțeleg cu atît mai mult poeții realismului socialist. O formă nu mai puțin dăunătoare de abatere de la adevărata poezie este atitudinea de dispreț față de măiestria poetică, părerea că un conținut înalt de idei atrage de la sine, fără trudă, o formă pe măsură, sau că scuză și suplinește lipsurile în realizarea imaginii. Neglijența față de problemele măiestriei face ca poezia să nu transmită mesajul dorit de poet, ea ucide poezia, tot astfel cum excesul de șlefuire, fără preocuparea de a reliefa conținutul, duce la alunecări formaliste, adică tot la uciderea poeziei. Problemele măiestriei trebuiesc puse și înțelese numai în legătură cu reliefarea conținutului înaintat de idei.

Combătînd manifestările înapoiate, poeții își întăresc însăși baza lor de plecare către realizări de valoare.

★

In legătură directă cu problema centrală a poeziei, se pune problema zugrăvirii chipului omului nou. Chipul constructorului luminat, conștient, al socialismului, și în primul rînd chipul muncitorului nu sînt în mod corespunzător redate de poezia noastră lirică și de cea epică.

După poeme întinse ca „Tovarășul Matei a primit Ordinul Muncii" de Veronica Porumbacu, „Lazăr de la Rusca" și „Minerii din Maramureș" de Dan Deșliu, „In satul lui Sahia" de Eugen Jebeleanu, „Drumul minerilor" de Aurel Rău, „Cincisutistul" de Ion Brad, etc., — în ultimul timp mai ales, poeții noștri nu ne-au dat chipuri pilduitoare de constructori ai socialismului. Pe nedrept este puțin folosit poemul epic întins și în general poezia epică pentru conturarea chipurilor de constructori ai socialismului. Experiența atît de rodnică a lui Mihai Beniuc, Eugen Jebeleanu, Mihu Dragomir, în evocarea luptei dusă de fii iubiți ai poporului în vremurile de exploatare, trebuie folosită în conturarea unor figuri expresive ale zilelor noastre.

Trebuie ridicată cu toată puterea problema educației patriotice a poporului nostru. Poezia noastră va răspunde acestei sarcini în primul rînd abordînd temele centrale ale vieții noastre, care sînt cele legate de construirea socialismului, redînd chipurile oamenilor noștri înaintați, care sînt constructorii socialismului. De asemenea, în fața poeziei noastre stă sarcina de a dezvolta toate genurile și speciile poeziei, care răspund în mod direct necesității educației patriotice a maselor. Trebuie cultivate și promovate într-o măsură sporită lirica patriotică și poezia ostășească, atît de iubite de poporul nostru, genuri în care clasicii Alecsandri, Coșbuc și alții au dat creații nemuritoare, care au însuflețit și mobilizat totdeauna masele largi. Descrierea frumuseților patriei noastre în izbutite pasteluri, evocarea măiestrită a eroilor istoriei noastre, a fiilor clasei muncitoare, — trebuiesc de asemenea continuate în vederea educației sentimentului patriotic. Lărgirea cîmpului de inspirație, prin cuprinderea unui tot mai mare număr de aspecte ale vieții noi în țara noastră, de trăsături ale caracterului celor mai înaintați dintre contemporanii noștri, va fi unul dintre elementele hotărîtoare ale situării poeților în actualitatea construirii socialismului, una din cheile viitoarelor lor izbînzi pe drumul poeziei realismului socialist.

★

Succesele dobîndite pînă acum de poezia noastră nouă impun poeților un efort și mai susținut, pentru a spori șirul cuceririlor lor, spre bucuria cititorilor care-i privesc cu încredere și așteaptă de la ei opere mereu mai bune. Problemele încă incomplet lămurite și rezolvate, greutățile încă nedepășite, domeniile realității încă insuficient oglindite, tinerele vlăstare ale poeziei care așteaptă exemplu și sprijin de la poeții cu experiență — toate sarcinile mereu mai mari care stau în fața scriitorilor cer o participare înflăcărată a tuturor forțelor noastre poetice pentru ridicarea poeziei pe o treaptă superioară.

In jurul nostru se desfășoară fapte fără precedent în istoria poporului nostru. Se construiește o societate nouă, cresc oamenii noi; ei descătușează forțe naturale uriașe, pun în acțiune rezerve sufletești atîta vreme neglijate, pentru a transforma acest pămînt — așa cum spunea Gorki — într-o minunată locuință a unei mari familii; poeții noștri, pătrunși de patriotismul socialist, nu pot lăsa ca toate acestea să se petreacă fără participarea avîntată a versului lor.

Lumea este străbătută de idei și prefaceri care o frămîntă pînă în adînc, care cer fiecărui om să-și declare fără echivoc poziția. Poeții noștri au aici un larg cîmp de inspirație; glasul lor se adaugă corului poeților progresiști de pretutindeni, contribuind la clarificarea conștiințelor șovăielnice din toate țările în care propaganda războinică are încă dreptul să se manifeste pe față, unde mai domnesc exploatarea, colonialismul.

In țara noastră n-au fost înlăturate urmele și consecințele veacurilor de opresiune și jaf, n-au fost izgonite din deprinderile și mentalitatea oamenilor toate moștenirile vechiului regim. Poeții găsesc aici subiect pentru versuri satirice și umoristice, pentru a exprima disprețul și ura omului nou față de tot ce aparține lumii bazate pe exploatare și opresiune.

Niciodată pînă acum poezia n-a fost ridicată de oamenii muncii, de popor, la o înălțime mai mare. Niciodată condițiile de viață și de creație puse la îndemîna poeților n-au fost atît de prielnice ca acum. In fața poeților noștri se deschide drumul care duce spre mari biruințe. Situîndu-se cu hotărîre și consecvență pe poziția fermă a unei poezii care să reflecte și să sprijine construirea socialismului, legîndu-se tot mai strîns de viața care se făurește azi în țara noastră, de oamenii noi ai epocii noastre, poeții noștri vor răspunde cu cinste încrederii cu care-i privește poporul, partidul. Ei vor dobîndi marile biruințe la care le dă dreptul titlul înalt de scriitori ai unei țări care construiește socialismul.

În cinstea Festivalului de la Varșovia

In cinstea Festivalului de la Varșovia, tinerii din regiunea București desfășoară o intensă activitate culturală. In aproape toate comunele, tinerii au organizat sărbătorescul „Ziua tineretului", în cadrul căreia se țin conferințe, au loc întîlniri cu fruntași ai recoltelor bogate, se organizează audiții colective la radio, se învață cîntece patriotice, se prezintă programe artistice. De asemenea, au fost organizate peste 100 colțuri ale Festivalului unde au loc scurte conferințe despre Festival, se citesc articole din presa pentru tineret etc.

Cîntec soarelui

Am suit Ceahlăul, l-am suit în zori;
Se uitau la mine brazii-ntrebători.
Am suit pe munte și-mpietrit stătui
Cînd din înălțime toate le văzui.
Legănate-n vise, surele păduri
Mîngîiau coroana munților mahmuri;
Caprele-n poiene hodineau și cerbi
Se-mbătau de-aroma umedelor ierbi.

Ci de-odată, roată roșie de jar,
Soarele-și tresaltă fruntea, temerar.
Cît clipește ochiul toate s-au schimbat
Și-a-mbrăcat pădurea verdele ei mat;
Sub poleiuri grele, stîncile luceau
Inundați de soare, ochii-mi străluceau —
Și-am cîntat atuncea spre-nălțimi cerești:
Soarele meu, soare, ce aproape-mi ești!

Tiberiu Utan

Tîrziu, noaptea...

Noapte. Doarme Bucureștiul. Ostenire și castanii
Să-și mai pice-n bulevarde floarea cu mireasmă bună.
Rar, claxoane-ntîrziate, singurateci pași răsună.
Liniștei stăpînitoare dînd ecouri lungi și stranii.

**...Ce părelnică-i tăcerea!

PE MARE

In zilele acelea, cînd marea era lucie și strălucea în cele mai gingașe culori ce se pot închipui, albastru palid și străveziu, trandafiriu sau vînăt aburos ca sideful dinăuntrul scoicilor, Adam își petrecea vremea pe mare. Trebuiau învățați oamenii să-și organizeze munca, să lucreze cu socoteală, cu cel mai mare randament. Îl vedeai șezînd pe prova unui cuter, desculț, numai cu pantaloni de pînză, cum îi dăscălea pe pescari și rîdea cu ei. Cuterul se înălța pe un val, și lotca pescarilor cădea în gol.

— Așa, Adame, vorbește-ne din amvon: rîdea Emelian Romanov de jos din groapa de apă, dar în acea clipă lotca sărea în sus, și cuterul se scufunda la rîndul său, împroșcînd două pînze de apă care-i stropeau pe pescari.

— Mai încet cu apa sfințită, predicatorule! striga Emelian. Iar Adam spunea:

— Rîzi tu, rîzi, dar cum faci să ajungi din urmă brigăzile lui Luca Gheorghe și a lui Vangheli?

— Mîine seară, zise Emelian, i-am ajuns și i-am și întrecut!

Și rîse, făcîndu-le cu ochiul celorlalți, care rîdeau și ei. Lui Adam i se păru ceva ciudat, dar nu înțelese.

— Emeliane, zise el, nu stați pe treizeci de brațe adîncime. Mai încolo se fac treizeci și două, treizeci și patru: acolo e o groapă unde se adună sturionii. Acolo pescuiesc brigăzile fruntașe. De ce nu citești pe hartă, ca Luca Gheorghe și alții?

— Eu umblu după nasul meu, nu-mi trebuie hartă! zise Emelian încăpățînat. Adam dădu din cap:

— Nu vreau să te învăț cu sila; te mai las săptămîna asta; pe urmă, vorbim noi, să vedem, tu ai dreptate, sau harta și Institutul de Piscicultură?

Emelian spuse o vorbă groasă, ceilalți risera, iar Adam, liniștit și cu mare răbdare, vorbi:

— Nu e bine, tocmai tu, pescar fruntaș, să-ți bați joc de știință.

— Ce știință, Adame? Eu am practică, cît tot institutul tău!

Iar riseră pescarii din lotcă.

— Voi ziceți că m-a înfundat, da? întreba Adam vesel. Bine. Mai vorbim noi peste o săptămînă. Dacă nu vă ajunge, vorbim peste două săptămîni. Dacă nu pricepeți nici atunci, încă odată. Nu vă las eu pînă pricepeți.

La această deslușire, oamenii nu mai știură ce să spuna.

— O să vedeți voi ce-i aceea practică fără știință, moriacilor. Tot atît cît e știința fără practică: face cît un guvid putrezit. Trăiți voi din asta, pînă vă săturați, și veniți la „mama" să întrebați harta.

Și-i lăsă cam tulburați. Se uitau după cuterul care se îndepărta, duduind și sărind vesel pe valuri, cu un omuleț așezat la prova, care se întoarce să se uite după ei peste umăr.

— Rîde, al dracului! E încăpățînat, zice Afanasie, un flăcău din lotca lui Emelian. Emelian, simțind că-și pierde obrazul, îl înjura pe Adam:

— Nu vă uitați în gura lui: pe el l-au învățat la partid să vorbească așa. Facem cum v-am spus eu.

— Nu prea e bine... mormăia un pescar. Emelian îl privea amenințător:

— Ai tu mai mult cap ca mine?

— Nu, unchiule Emelian; dar parcă nu știu cum....

— Dacă nu știi, taci! Eu știu!

— Hai, puneți mîna pe babaici, că destul ne-a ținut deșteptul ăsta de Jora cu vorba... Numai de cuvîntări se țin și comuniștii ăștia...

Iar noaptea la lumina lunii pline care ieșise, pe jumătate din mare, brigada lui Emelian „controla" paragatele a două brigăzi vecine, încarcă toți peștii în lotci, și lasa la fund paragatele goale. A doua zi pe tabla de pe covertă din prova **Stelei din Octombrie** unde se scriau rezultatele pescuitului, brigada lui Emelian era în cap, iar celelalte două nu erau scrise de loc. Emelian se mută cu cîteva mile mai încolo, și în ziua următoare era iarăși în cap, înaintea lui Luca și lui Vangheli, iar brigăzile ce-i fuseseră vecine nu erau pomenite de loc.

A patra zi, Adam era pe cuterul lui Luca Gheorghe, care venea la brigadă după ce descărcase peștele, și vorbea cu pilotul Pavelică, negricios și cu părul plin de fire albe. Ședeau amîndoi în cabina cu geamuri; Pavelică rotea încet cîrma între palme, cu ochii la compasul de marș, iar Adam fuma o țigară.

— E greu, zise Pavelică. Douăzeci și cinci de zile pe lună, pe mare. Ți-i dor de nevastă; nu mai poți dormi. E cald și te gîndești la nevastă, pînă-ți vine nebunia. Te întorci pe o parte. Nu dormi. Te-ntorci pe altă parte. Nimic. Te întorci pe spate. Ioc somn. Pe burtă nici pomeneală: nu poți dormi nici pe burtă.

Adam se uită la el și văzu că lui Pavelică i se încrețește coada ochiului; dar Pavelică era serios de tot. Adam începu să rîdă.

— Ce să-i faci? Așa-i munca...

— Nu-i nimic. Cînd te-ntorci acasă, zici — să vezi acum ce-o să fie! Prăpădul pămîntului. Cînd colo... ți-a trecut nebunia. Nu-ți mai arde de drăcii. Și pînă să-ți vie iar, haiti! iar pe mare. Și iar începe să te frigă noaptea nu știu cum, și nu știu ce, și iar îți trece tocmai cînd nu trebuie...

Adam rîdea. Pavelică oftă, cu ochii după o pereche de delfini care se jucau înaintea cuterului înotînd cotit în fața lui, țîșneau cînd în dreapta, cînd în stînga, cu mișcări fulgerătoare ale trupurilor lor mari, negre și cu pîntecul gălbui. Din cînd în cînd se atingeau o clipă și săgetau iarăși despărțiți mai departe. Pavelică îl întrebă pe Adam:

— Ai văzut?

Pavelică nu rîdea de loc. I se încrețeau numai tîmplele.

Dar Adam începu să rîdă cu hohote. Pavelică se uită la el cu coada ochiului și zise:

— Știi că noi avem șase sute pe lună. Și pescarii cîștigă pînă la două mii, și chiar două mii cinci sute. Ci-că noi muncim opt ore. Dar cînd scoate pește bărbosul meu de Luca Gheorghe zi și noapte, eu parcă dorm? Și cînd repar motorul pe mare, și umblu cu pescarii ăștia care nici nu știu ce-i somnul pînă nu ajung la Danilofca, ce, e bine?

— Parc-ați pus problema asta la consfătuirea de producție, zise Adam.

— Am pus-o și nu s-a făcut nimic.

— Aici te-nșeli, nene Pavelică. S-a hotărît la minister să fiți salarizați laolaltă cu pescarii din brigadă, cîștigați la fel, de la întîi ale lunii ce vine.

Pavelică se întoarse și-l privi:

— Ai făcut dumneata asta?

— Nu eu. Regiunea de partid a scris ministerului, și ministerul a hotărît așa.

Pavelică nu spuse o vreme nimic. Apoi mormăi:

— Asta nu e rău. Ce să zic: nu e rău de loc.

— Așa e drept, zise Adam.

— Da. E bine așa. Altfel muncește omul.

— Să-i spui nevestii, zise Adam, fără să-l privească. Spune-i, să aibă și ea o bucurie cînd te-ntorci de pe mare...

Pavelică începu și el să rîdă. Se ținuse el pînă aici, dar acum plezni într-un rîs nemaipomenit.

— Vezi că ai luat-o prin trifoi, zise Adam cu ochii la compasul de marș.

Peste un ceas începuseră să se zărească niște lotci adunate la un loc.

— Ce-i acolo? întrebă Pavelică, fără să capete nici un răspuns. Adam se uita încordat, fără să priceapă. Lotcile erau grămădite, vreo opt-nouă la un loc, cu două cutere pe lîngă ele; oamenii stăteau în picioare, dădeau din mîini, se agitau. Cînd se mai apropiară, Adam se urcă pe covertă, ținîndu-se de catarg. Auzea răcnete peste apă, o hărmălaie furioasă de glasuri. Cînd ajunseră în sfîrșit acolo, îl găsi pe Emelian cu brigada lui înconjurat de pescarii din două brigăzi, care-l amenințau cu pumnii, răcneau la el cu glasuri sparte de mînie, și cu ochii ieșiți din cap. Unul, care vorbea nas în nas cu Emelian, se întoarse, se aplecă și luă o babaică pe care o lăsă pe spate, făcîndu-și vînt să-l pocnească pe Romanov. Alții îl opriră. Adam întrebă ce este, și oamenii se întoarseră toți spre el, urlînd deavalma. Îl prinseseră pe Emelian „controlînd" paragate străine, și voiau să-l arunce în mare. Emelian cătrănit, și oamenii din brigada lui rușinați și încruntați stăteau și ei în picioare în lotci, răstindu-se stîngaci la ceilalți să-i lase în pace.

— Spune dacă nu-i bine să-i dau cu babaica în cap? Spune! răcnea la Adam cel cu vîsla, apoi se întorcea la Emelian:

— Munca noastră să ne-o furi tu, hoțule! Contrabandist bătrîn!

— Huo! tunară ceilalți. Huo!

Și începură să se pregătească a sări în lotca lui Emelian, să-l azvîrle în mare.

— Stați, moriacilor! Stați, ho! strigă Adam, și fiindcă era mai înalt decît mulți dintre ei, îl auziră toți cum strigă „Ho!" ridicînd brațele.

— Stați, să vorbim. Ce-a fost? Cum l-ați dovedit pe Emelian? Chiar așa-i cum spuneți voi?

Lui Emelian îi fuci o clipire de nădejde în ochi. Adam îi ținea partea, voia să-l scape. Dar Adam nu se uita la el. Asculta răbdător ce-i povesteau pescarii. Da: era neîndoios că Emelian fusese hoțul.

— Spune și tu: să nu-l înecăm? întrebau pescarii necăjiți.

— Ei, asta-i! Cum dracu' să-l înecăm? zise Adam. Unde s-a mai pomenit așa ceva? Împărțiți peștele din lotcile lui, între brigăzile voastre, amîndouă.

— Da e și de-al nostru! răcniră cei din brigada lui Emelian. Adam începu să rîdă:

— Ce să vă facem? Dacă l-ați încurcat cu al ăstora...

Și pe cînd pescarii treceau peștele pe cuterele lor, el se urcă în lotca lui Emelian și se așeză pe sitelcă. Emelian tăcea și-și făcea o țigară foarte posomorît. Ceilalți se adunară împrejur.

— Ei, asta fu și practica, zise Adam.

— Să te ia dracul, mormăi Emelian. Eu pe vremuri altfel m-am purtat cu tine. Dar tu ai uitat.

— Mi-ai ținut partea... dar eu eram nevinovat, zise Adam. Era drept să-mi ții partea. Acuma, dacă-ți țineam partea ție... drept ar fi fost?

Emelian tăcea.

— Ce facem Emeliane? întrebă Adam. Celălalt tăcea mereu.

— De ce nu vorbești? întrebă Adam. Ce, ți-e frică de mine?

— Nu, mormăi Emelian, scurt.

— I-i rușine, zise Afanasie, un flăcău din lotca lui Emelian. Emelian se frămînta în sine. Izbucni:

— Voi sînteți de vină!

— Cine, noi? întrebă Adam.

— Voi, comuniștii!

— Cum asta, bre? se miră Adam, înveselit. Ceilalți se apropiară să asculte, interesați. Emelian era deștept: el știa s-o întoarcă oricînd așa ca să iasă el bine.

— Păi da! zise Emelian, fără să se uite în ochii lui Adam. Mecanizați și voi pescuitul, și n-o să mai fure nimeni! Cînd muncești la mașină, cu girgira și travluri mecanice, nu mai poți fura! Pînă atunci o să se fure!

Oamenii se priveau uimiți. Auzi, al dracului Emelian! Avea dreptate. Adam începu să rîdă. Le spuse:

— Bine, bre, și voi îl lăsați să vă facă hoți? Emeliane tu tot nu scapi de bălaie pe ziua de azi. Ce, pescarii sînt hoți din burta mamei, de nu se pot ține să nu fure? Mă, de te-aude vreunul cinstit, te ia în pumni!

— Da' ce, noi nu sîntem cinstiți? mîrîiră pescarii din brigada lui Emelian, jigniți. Adam rise:

— Ba da, sînteți. Vi s-a întîmplat și vouă să scăpați mîna într-al vecinului... dar altfel, sînteți cinstiți.

Începură să rîdă și ei. Al dracului, Adam ăsta!

— Măi, Emeliane, zise Adam. Nu așteptăm noi să mecanizăm pescuitul, și abia pe urmă să fim oameni cinstiți. Noi sîntem deștepți, bre. Un hoț e prost. Uite, tu. Ai muncit la paragatele vecinilor, de ți-au ieșit ochii din cap. Și te-ai ales cu rușinea. Așa e hoția: muncă grea și mai ieși și în pagubă. Numai în țările capitaliste e cu folos hoția; și numai dacă furi mult de tot. Atunci îți dă și decorație. Dar dacă furi puțin, cît poate fura un om sărac, înfunzi pușcăria și acolo. Iar la noi, uite, dacă puneai încă două-trei lungimi de paragate la al tău tot atîta pește prindeai, și se chema că-i al tău, și totodată lumea zicea: „grozav pescar e Emelian! El e tartorul pescarilor!" Cînd colo așa uită-te și tu: te înjură, te scuipă, vor să te înece. Te faci de rușine și în sat.

— Dacă lungesc paragatul meu, și dau de un loc numai cu călcînași, și-ăia puțini, mare brînză am făcut, mormăi Emelian încruntat.

— Dar dacă vecinul a nimerit într-un loc prost, și controlezi o mică de paragate degeaba? Nu-i tot aia? Lungește-ți tu paragatul, și aruncă-l după cum îți spune harta de anul trecut și de acum doi ani, care spune cum și unde și cît pește s-a pescuit. Tu nu știi unde țin ședințe morunii. Harta știe.

— **Asta așa e, zise un pescar.. Au**

Desen de ANGI PETRESCU

partid? Vreo douăzeci-treizeci. Și o sută sînt la școala de navigație de la Mamaia. Ai să vezi peste cîțiva ani cum se schimbă oamenii. Uită-te la Cosma, ăsta de l-ați făcut șef peste brigada tineretului. Și ce era el acum un an? Văcar sălbatic în baltă, nu știa nimic... Cu Emelian e greu. Știi ce făcea el în vremea foametei? Căra grîu cu lotca; desfăcea pînzele, avea un automat rămas din război și-l punea pe sacii de grîu, și vira! fă negustorie! Pe urmă, s-a dus la Constanța, să facă chef cu jumătate din pescarii care-i vezi aici, și n-a rămas cu nici un leu. Nevasta îl bătea și plîngea și iar îl bătea — el rîdea și zăcea pe jos țeapăn ca un lemn. E bun la suflet și nu umblă după bogăție; dar face cîte una. Tot mai rar le face. Ce, acuma, după ce i-ai spus tu, cred că o să se mai domolească. Ascultă, zise deodată Luca Gheorghe în șoaptă, și ferindu-se să nu-l audă Pavelică — cu salariul cuteriștilor ce s-a făcut? Că nouă ne e rușine de ei; muncesc laolaltă cu noi, și cîștigă un sfert.

Adam îi spuse vestea, și Luca Gheorghe își întoarse spre lotci capul pătrat, cu trăsături frumoase, netede și cu părul scurt, roșcat și cîrlionțat, răcnind:

— Ei, moriacilor! Ia auziți! Pescarii veneau la masă.

— E bine așa... ziceau ei. Așa e drept.

Adam tăcea. Se bucura și tăcea. Luca Gheorghe îi pofti pe toți la masă, să întindă mîinile și să ia nisetru fript și udat cu zeamă de oțet.

— Haideți, fraților: mîinile te ustură, gura lasă apă și burta se bucură! zise el umplîndu-și gura cu

— ...numai cît mă încălzesc, și-mi dreg glasul ca să cînt. Cînd eram ca băieții ăștia (Luca Gheorghe avea vreo patruzeci și cinci de ani) cîntam la biserică; acuma nu mă mai duc la biserică, cînt acasă.

— Cîntă cîntece de rușine, zise Mihei.

— Taci, mă! mîrîi Luca Gheorghe. Apoi lui Adam:

— Nu-i crede; am fete mari; nu îndrăznesc să spun o vorbă mai groasă față de ele.

— Păi dar te-ar lăsa nevasta, unchiule? Îl bate, nene Adame, ca pe fasole! zise Mihei.

— Mă bate, spuse Luca Gheorghe, cu mîndrie. Un pescar dacă nu-i știe de frică nevestei, nu-i pescar. Unora le e frică de dumnezeu, altora de miliție; mie, de nevastă!

— E slabă nevastă-sa, nene Adame, slabă și mică, și-l bate!

— Cum să nu mă bată? Ea dă și eu țin spinarea, pîn-o văd că obosește; numai ochii mi-i feresc. Pe urmă începe să plîngă, și eu o iau și-i țin o cuvîntare: „Bine, măi muiere, nu poți să-mi vorbești, să-mi spui ce ai, să mă critici? Ce, nu-s eu om de înțeles? Critică-mă, nu da!" Și cînd aude asta, iar sare cu ghiarele și cu picioarele la mine: asta o înfurie cel mai mult. Dar pînă la urmă o învăț eu să mă critice. Numai de n-ar avea cizmele în picioare cînd îmi trage la fluierul piciorului, oftă Luca Gheorghe. Cei dinprejur își ștergeau lacrimile de rîs.

— Ah, ce viață frumoasă are omul cîteodată, zise Luca Gheorghe, încetînd de a mai mînca și lăsîndu-se cu spatele pe un butoias de apă. Tu de ce nu te-ntorci în sat, să te faci pescar, Adame?

— Ei... m-am învățat cu munca mea, zise Adam, zîmbind.

— Cît cîștigi tu? întrebă Luca Gheorghe. Adam îi spuse cîteva sute.

— Păi eu cîștig de două-trei ori mai mult! Și de patru ori, cîteodată. Hai, bre, cu noi pe mare.

— Cum să-ți spun, zise Adam: îmi place munca asta. N-aș putea s-o las...

Luca Gheorghe se uită la el și zise:

— Te-am întrebat numai ca să văd ce spui... să nu te necăjești pe mine...

— Ce-a fost asta? întrebă Adam, uitîndu-se peste mare...

— Ce?

Se auzi un răcnet prelung, stins. Apoi încă unul;

— Ce fac ăia? Se omoară! Săriți, băieți, în lotci! strigă Luca Gheorghe.

★

Iermolai, care avea în lotcă pe Simion Danilov și pe unul Tihon, spuse pe la mijlocul dimineții:

— Măi Tihon — ia vezi: mai e ceva în purceaua aia?

Purceaua era o sticlă groasă cu tuică, și nu mai era nimic înăuntru.

— Nu mai e, Iermolai. Cînd ai băut-o?

— Eu? N-am gustat un strop de tuică nu mai țin minte de cînd!

— A băut-o azi noapte, cînd dormeam noi, mormăi Simion întunecat. Și mă arde o sete...

— Bea apă, zise Tihon. Simion rînji:

— Îl auzi ce spune, frate Iermolai?

— Îl aud pe fratele Tihon ce spune, și nu mă mir de sfinția sa, zise Iermolai. E un om bun. Un om bun nu se teme de un pahar de țuică; el se teme, dar tot bun rămîne. Nu știe cum se face asta...

— Nu mă tem de un pahar, zise Tihon, dar pe căldura asta să muncești cu țuica-n nas, nici nu-i sănătos...

— Ha! răcni Iermolai, se bătu cu palma în piept, făcîndu-l să sune ca o tobă. Spirtul dă sănătate, frate Tihon; e curat și tare; dă putere frate Tihon. De aceea băutorii de apă ca sfinția-ta n-au putere în ei...

Tihon dădu din umeri, plictisit, și nu mai spuse nimic. Tăcură, muncind; dar Iermolai se gîndea mereu. Odată spuse:

— Simioane — n-ai văzut niște pescari din Constanța?

— Ba da: uite colo două lotci.

— N-or fi avînd ei nevoie de stavrizi? Ce zici?

Simion se uită mirat la el, apoi rînji:

— Ba au... Dacă se găsește o inimă de creștin să le vîndă niște nadă...

— Mă nebunilor! sări Tihon. Vreți să vindeți nada pentru paragat?

— Ce, e a ta? întrebă Simion. Iermolai tăcuse, încurcat.

— Nu e a mea, răspunse Tihon— dar ne-a dat-o Statul gratis să ne cîștigăm pîinea cu ea... Nu se poate, fraților: e rușine.

Simion îl înjură grosolan, apoi se uită la Iermolai, așteptînd încuviințarea; dar Iermolai se uita în fundul bărcii, ca și cum ar fi văzut ceva acolo. Nu erau decît solzi uscați, argintii, lipiți de catranul de pe scîndură. Simion nu mai vorbi. Dar peste vreo jumătate de ceas, Iermolai oftă și zise:

— Bun ar fi acum un gît de țuică...

— Păi dacă ești prost, mormăi Simion.

— Iar începeți? întrebă Tihon, crezînd că n-o să iasă nimic din dorința lui Iermolai. Dar se răzgîndi, auzindu-l că spune.

— Să le vîndem jumătate, și cu jumătate încărcăm cîrligele noastre.

— Iermolai!

— Taci, mă, că te lovesc, mîrîi Simion către Tihon.

Peste un ceas, lotca sa legănă în voia apei. Iermolai, fericit, se uita la cer și cînta încetișor, Simion se gîndea adînc încruntat, mereu la același lucru la care se gîndea multe zile și nopți, iar Tihon, slab de înger, se îmbătase și el. Vînduseră tot coșul cu nadă, și băuseră trei sticle. Iermolai una și jumătate, Simion una și Tihon o litră. Iermolai simțea pentru toată lumea o mare iubire. Se uita cu ochi topiți la Simion și văzîndu-l atît de mohorît, i se făcu milă de el și începu să-l mîngăie:

— Lasă, Simioane: ce să-i faci? Așa e viața. Ce, vroiai să stea cu tine? Nu se poate. Tu ești cîine, Simioane, și i-ai luat-o cu înșelătorie: nu era drept să fi rămas cu tine. El e om bun; e al dracului, dar e om bun: era dreptul lui să vie după el. Nu mai te omori cu firea: ești cîine, Simioane, dar mie mi-i drag de tine, uite, aici, în inimă te țin...

Și se bătu pe pieptul care sună ca o ladă; apoi vroi să-l sărute pe Simion. Simion tresări și se îngălbenise. Îi trînti lui Iermolai un pumn peste gură de-l azvîrli deandaratelea pe fundul bărcii:

— Te omor! hîrîi Simion, cu ochii tulburi, și începu să caute un cuțit. Iermolai se ridică și-l luă cu o mînă de gît, iar cu cealaltă îl pocni în tîmplă de-l ameți. Tihon sări să-i despartă. Iermolai îi arse un pumn în frunte. Tihon căzu peste cap din barcă în mare. Simion căută iar cuțitul. Iermolai îi lovi de cîteva ori. Simion încercă să-l ia de gît, să-l sugrume; dar gîtul lui Iermolai era tare gros, plin de mușchi încordați. Totuși, începuse să-l strîngă, iar Iermolai să se învinețească și să holbeze ochii. Atunci ridică piciorul și-l izbi pe Simion în burtă. Simion căzu și el în mare. Rămas singur, Iermolai începu să rîdă cu o mare veselie, ținîndu-se de pîntecul său gros. Cînd se uită la cei doi, în apă pînă la gură, și înotînd holbați ca doi broscoi ca să ajungă îndărăt în lotcă, îl apucă o veselie nebună. Luă o vîslă și începu să se distreze încercînd să-i pocnească în moalele capului, sau să-i împingă sub apă cu capătul ei. Încercările celor doi să se ferească de loviturі sau să apuce vîsla cu mîna îl umpleau de o mare încîntare, mai ales cele din urmă, căci atunci el mișca vîsla cu îndeminare, ca să n-o poată ei apuca, și totuși destul de aproape ca ei să întindă mîna după ea, cînd Iermolai iar fugea cu vîsla și-i pocnea după cap, făcînd un haz nespus. Tihon, care era cel mai puțin beat, înțelese cel dintîi că joaca asta poate să meargă foarte departe, și începu să urle după ajutor.

În curînd, cele două lotci în care sărise toată brigada lui Luca Gheorghe, una cîrmită de Luca, cealaltă de Adam Jora, sosiră alunecînd pe apă, cu o iuțeală năpraznică, cu străpazanele scîrțîind, flăcăii icnind scurt, și vîslele împroșcînd apa. Luca Gheorghe izbi cu ciocul lotcii în lotca lui Iermolai. Iermolai căzu în șezut, cu babaica în mînă, apoi sări în sus și începu s-o rotească prin aer, gata să spargă capul oricui s-ar apropia. Adam opri ca să-i pescuiască pe cei doi înotători, și, văzînd ce se petrece, răcni la Iermolai, care se uită peste umăr. În clipa aceea Luca Gheorghe sări în lotca lui, și-i trase un pumn după ceafă, de-l făcu să se clatine pe picioare și să lase babaica jos. Luca Gheorghe i-o smulse din mîini.

— Ce, mă? întrebă jignit Iermolai. De ce dai în oameni, mă? Ce fel de comunist ești tu, de bați oamenii?

Era foarte mîhnit și jignit. Părea gata să plîngă.

— Și ce dacă sînt comunist, trebuie să stau să mă uit cum îi omori pe ăștia doi? întrebă Luca Gheorghe furios. Ei nu sînt pescari ca și tine? Ce-ai avut cu ei?

Iermolai se gîndi, și nu izbuti să afle din ce începuseră. Asta îl cutremură.

— Sînt un om rău! strigă el, îndurerat. Fraților, iertați-mă! Fraților, să ne împăcăm!

Și-i sărută cu sila pe Simion și pe Tihon, uzi, amețiți, vineți, care-l înjurară turbați. Ceilalți începură să rîdă. Iermolai avea gura și barba pline de sînge, din prima lovitură a lui Simion, și-i umplu pe cei doi de sînge pe față. Văzîndu-i așa vopsiți, îl apucă o jale nemaipomenită, iar pe ceilalți o veselie asemenea. Peste un ceas îl lăsară să pescuiască mai departe, cu niște nade de împrumut. Iermolai fiind foarte trist, Simion liniștit și ca și cum nimic nu s-ar fi întîmplat (se ferea să se uite la Adam Jora) și Tihon covîrșit de somn.

Urmă, zilele acelea, o adunare a pescarilor pe vas, care ieși cu mare rușine pentru Emelian și Iermolai... Mulți propuseră ca lui Emelian să i se ia conducerea brigăzii, iar lui Iermolai să nu i se mai dea aprobarea de ieșire în larg, dar se rugară amîndoi, cu lacrimi în ochi, de adunare, să fie lăsați, ca să îndrepte ce greșiseră. Și, într-adevăr, nu se mai putea spune, de atunci încolo, nimic despre Iermolai; bea, dar nu la muncă, și, mai ales, aducea pește. Iar brigada lui Emelian își lungi paragatele cu încă cinci sute de cîrlige și chiar o mie de cîrlige, și sări dintr-o dată în capul întrecerii, alături de a lui Luca Gheorghe, a lui Vangheli și a tineretului, al cărei șef era Cosma. Adam erau mereu pe mare și, cînd îi vedea, vorbea cu ei ca înainte, fără cea mai mică și neînsemnată schimbare în glas sau în purtare. În sinea sa se gîndea: „De fapt, abia am început. Mai e mult de lucru".

La sfîrșitul fiecărei ieșiri a flotei, se întorcea și el la Constanța, să stea cinci zile pe uscat; și în primele zile i se părea și lui ciudat că pămîntul stă, nu se mișcă în sus și-n jos, de la prova la pupa și dintr-o latură într-alta. Cînd se obișnuia, trecuseră cele cinci zile, și pleca iar.

★

Într-o noapte, Adam vîslea în lotca lui Luca Gheorghe. Luca Gheorghe controla paragatul și tăcea. Adam vîslea și tăcea și el. Îi era sete, și era ostenit. Se gîndea: „Ce greșeală am făcut? De ce n-am mers? De ce au făcut ce-au vrut, pînă acuma?"

Luna grasă și galbenă plutea jos deasupra mării. Nu mai era mult pînă la ziuă. Adam, care muncise toată noaptea, se uita la apa mării, care se umfla în valuri rotunde, moi, mătăsoase. Cînd intra vîsla în apă, plescăia ușor și lui Adam i se făcea sete. Se uita la apă. Era apă rece și verde; pluteau în ea nori de bășicuțe de aer, ca în apa minerală. Lui Adam îi plăcea apa minerală; de cîte ori se găsea la cantina regiunii de partid, lua apă minerală rece, plină de bășicuțe care te pișcă plăcut pe limbă.

Nu era apă minerală. Era o apă de mare sărată și amară. Degeaba ți se lipește limba de cerul gurii; degeaba ți s-a uscat gîtlejul și te frige. E apă de mare.

Poți să bei din butoiaș; dar e caldă și miroase a butoi.

Adam se uita la apa în care intrau vîslele clipocind domol. Nu se poate bea. Te uiți la ea, poți să și cufunzi mîna în ea. Nu se poate bea.

„Așa e și munca mea de pînă acum, se gîndi Adam. Sînt aproape de rezolvare, și nu rezolvată. Am făcut mult — și n-am făcut nimic. Cu ce am greșit?".

— Pavelică, pe cuter, a dat o sticlă la fund, să se răcească, zise Luca Gheorghe. O să bem apă rece.

„O să bem apă rece? Să vedem".

— Ascultă, Adame, spuse deodată Luca Gheorghe. Ascultă: eu am vorbit cu Prețiosu și n-am făcut nimic.

— Și... rămîi așa? întrebă Adam.

— Cum adică? mormăi celălalt, depănînd mereu paragatul.

— Păi... gata? Te-ai lăsat?

— Tu de ce nu faci ceva? De ce nu spui partidului ce-i aici? întrebă Luca Gheorghe, întorcînd spre el capul care deodată se încununa cu fire de păr lucitoare, ca de metal, luminate de lună.

— Am spus, zise Adam. Dar tu, ce faci? Aștepți să-ți pice mură-n gură? Stai cu mîinile-n sîn? Tu ești comunist? întrebă Adam în așa fel încît Luca Gheorghe rămase o clipă tăcut.

— Să mă duc la partid, să vorbesc? întrebă pescarul.

Adam dădu din umeri:

— Tu nu știi care-i datoria ta?

Luca Gheorghe se întoarse iar cu spatele la Adam și se aplecă deasupra apei, depănînd paragatul.

Cînd căzuse luna în mare se-ntoarse la cuter, vîslind cu icnituri grele, osteniți, dar repede să ajungă odată să doarmă. Pe cuter, trasera sticla din adîncime. Era rece ca de la gheață. Luca Gheorghe scoase dopul și-i întinse lui Adam sticla. Acesta sorbi o înghițitură și o scuipă: apa era rece, dar sărată.

— Aoleu, mama ei! A trecut apa de mare prin dop! spuse Luca Gheorghe cu amărăciune. Adam însă nu spuse nimic. Se întinse sub o pătură, pe coverta cuterului. Îi ardea gîtlejul de sete.

„Cu asta am greșit: nu m-am bazat destul pe masă. Am vrut să fac eu ce-i de făcut", se gîndi Adam, adormind și începînd să viseze că o strîngea în brațe pe Uliana, și că ea îi spune, cu o înfățișare de ură sălbatică: „Pleacă, lasă-mă, ticălosule! De ce m-ai părăsit?"

Adam gemea prin somn, simțind o mare dar nedeslușită vinovăție, cum se întîmplă în vis. Apoi și visul se topi și Adam căzu într-un somn greu și adînc.

În zilele următoare, cînd pescarii îl întrebau:

— De ce nu faci nimic? De ce nu face nimic partidul?

Adam le răspundea:

— Cine e partidul? Voi sînteți partidul. Așteptați să vă vie toate de sus? Eu îmi fac datoria și raportez. Dar eu nu sînt decît un om. Voi vă faceți datoria?

Oamenii rămîneau tăcuți.

Și pe urmă, **Steaua din Octombrie** și flota de pescuit, pornîră spre Constanța.

Petru Dumitriu

(Fragment din ediția II-a revizuită a romanului „Pasărea furtună").

DESPRE UNELE PROBLEME ALE LIMBII LITERARE

(Urmare din pag. I-a)

meargă unde-a-nțărcat mutu iapa; *am căutat peste tot:* nu e și nu e; și scoate și scoate și dă-i la cadouri; tu zici că ești tinichea de tot; *răbdare tinărule,* n-a intrat vremea-n sac; n-aude, n-a vede.

Cît de ascuțit e spiritul de observație al lui Caragiale se poate vedea din următorul fapt: discursul lui Farfuridi, din actul III al „Scrisorii pierdute" e plin de neologisme; dar cînd oratorul se supără, emoția îi paralizează izvorul de cuvinte străine și el întrebuințează expresii din limba curentă, după cum se poate constata din următoarele replici: „Ia scutește-mă cu mofturile d-tale! Onest d-ta? Pe de o parte, „Răcnetul Carpaților", pe de altă parte chiverniseala *confraților; pe de o parte opoziție* la toartă, *pe de altă parte* teșcherea la buzunar!... Urîă tîrgul *domnule...".*

Ca un mare creator de tipuri umane, Caragiale era preocupat de a da eroilor săi o stare civilă. De aci necesitatea de a avea la îndemînă un număr suficient de nume proprii. În consecință, Caragiale a alcătuit un „repertoriu" de nume proprii.

Caragiale a criticat cu luciditate burghezia și pe micii burghezi în ascensiune. El a zugrăvit fără menajamente societatea în care a trăit și clientela politică a partidelor care veneau la cîrma țării (vezi „1907"). Ca un fin observator al graiului vorbit, Caragiale redă jargonul franco-romîn al clasei conducătoare: Rică Venturiano e ridicat, prin geniul marelui satiric, la rangul de tip al înstrăinatului (de observat că graiul său, împestrițat cu expresii străine, e socotit „adînc" de jupîn Dumitrache).

Caragiale a ridiculizat și pe latiniști. Marius Chicoș Rostogan, pedagog de școală nouă, îmbină, în graiul său, savoarea regională a graiului ardelean cu mania latinistă a epocii: în felul acesta, Caragiale demonstrează că limba literară trebuie eliberată de elemente regionale și de latinisme. Satira lui Caragiale a fost o armă puternică împotriva curentului latinist și regional, care riscau să abată limba literară de la drumul ei firesc, de exponent al limbii naționale unice. Caragiale apare astfel ca un creator și un apărător al limbii române literare, care trebuie menținută pe drumul ei firesc, evitînd abaterile periculoase pe care le-am semnalat și ferind-o, la polul contrar, de „neaoșisme", pericol denunțat de Caragiale în paginile „Momentelor și schițelor" sale, și anume în bucățile „Rominul", „Romînca" etc., precum și în parodiile pe care le-am amintit.

Reproducem un scurt pasaj din „Năpasta" (actul II, scena III), în care marele artist redă limba unui țăran. Este o pagină antologică, în care Ion, eroul dramei, povestește cum și-a găsit drumul, în dosul pădurii: „Anca (dîndu-i să bea) — Cum e la ocnă, Ioane? — Ion. Bodaproste... e bine. — Anca. Și cum ai fugit de-acolo? — Ion (ca iluminat). Vezi că s-a pogorît Maica domnului la mine, și zice: pe cum că, Ioane, cînd îți ajunge la fîntînă sub deal o să-ți iasă înainte cine să te aducă la mine, și să vii negreșit... Pe urmă, vere, m-am dus la fîntînă de sub deal și am pus donițele jos... Ei! Era frumos și cald... și era pădurea singură... Doar într-o tufă fluiera de departe o mierlă... Numa', dinspre partea dealului, iacătă că-mi iese înainte o veveriță, — vezi, o trimisese Maica domnului! — sta în fața mea în două labe și se uita la mine drept, cu ochii ei mititei și galbeni. Eu am dat s-o prinz, cînd colo ea... fuștl! a sărit p-o cracă subțire de alun: acu se încovoia oraca și se apleca cu ea pînă la pămînt, acu se ridica, acu se ridica, acu se apleca. Eu după ea, ea iar înaintea mea, în două labe, se uita la mine... Îi sclipea ochii, vere, de parcă era două schintei și mă chema iac-așa"....

Prin astfel de pagini, Caragiale a îmbogățit patrimoniul limbii și literaturii naționale.

Al. Rosetti

Caiet internațional

Un remarcabil romancier contemporan iugoslav

Recent a fost atribuit în Iugoslavia unul din premiile literare cele mai mari și mai importante, „Premiul criticii", instituit de publicația săptămînală din Belgrad „NIN". Acest premiu a fost conferit scriitorului Dobrița Kiosici pentru romanul său „Rădăcini", recunoscut în unanimitate de către juriu ca fiind cel mai bun roman al anului 1954.

Dobrița Kiosici, născut în anul 1921, a intrat în mișcarea tineretului progresist încă din fragedă tinerețe. Cînd hitleriștii au invadat Iugoslavia, Kiosici s-a avîntat în primele rînduri ale luptătorilor pentru eliberare, la început ca activist ilegal de partid, iar în 1943 ocupă funcția de comisar politic într-un detașament de partizani. După eliberare absolvă un curs superior de partid și participă la munca obștească.

În literatura iugoslavă contemporană Kiosici exercită o puternică influență. Încă de la primele lui nuvele publicate în revistele „Tînărul luptător" și „Tinerețe", el manifestă un puternic talent în creația literară. În 1951 a apărut romanul său „Soarele este departe" care îl consacră printre cei mai de seamă scriitori ai noii literaturi iugoslave. Pentru această carte el este apreciat ca „poetul luptei de eliberare". Romanul este o vastă epopee a luptei partizanilor sîrbi, înfățișînd o bogată galerie de figuri.

Într-un interview, Kiosici a declarat că romanul său „Rădăcini" este

ÎNTÎLNIRI LA LAUSANNE

DESPRE O MAMĂ DIN FRANȚA SAU CUM DEVINE UN FILM REALITATE

Prin telefon de la Veronica Porumbacu

Lucienne Peyronnem nu e o actriță de cinema. E o femeie franceză, cu figura deschisă, simplă: o gospodină din Paris care ar fi rîs dacă i s-ar fi spus cu o zi înainte că va deveni interpreta voluntară a unui film. Și totuși noi așa am cunoscut-o, sub reflectoare, cînd turna la Lausanne quasi-documentarul lui Aisner...

Subiectul e cît se poate de simplu: A fost odată nu de mult, ci în vremea noastră. A fost odată o mică florăreasă din Paris. Peste casa ei părintească a trecut primul război mondial. Ea a rămas orfană. Peste familia ce și-a întemeiat-o, a trecut al doilea război mondial și ea a rămas văduvă. Și acum fiul ei este îmbrăcat în uniformă, gata să înceapă stagiul militar.

Pe florăreasă n-o interesează decît ceea ce e între hotarele propriei florării. Ea nu semnează nici măcar Apelul Păcii. Vrea să trăiască liniștită, între florile ei, să le vîndă spre bucuria oamenilor și nu spre tristețea lor. Dar într-o dimineață intră în florărie un grup care îi cere o coroană pentru eroii necunoscuți ai ultimului război. Deodată florăreasa își dă seama, în insula ei artificială, că florile coroanei ar putea împodobi tot atît de ușor și mormîntul fiului în uniformă, dacă voința milioanelor de oameni nu va împiedica un nou război mondial. Și atunci femeia, care nu trecea nici cu ochii, nici cu mintea, granița florăriei, inițiază pe cont propriu un tratat de alianță: ea scrie unei mame germane îngrijorările și speranțele ei, îi pune în plic fotografia fiului ei, și vrea să înmîneze plicul, ca pe un document de stat, unui alt grup care aduna semnături pe Apelul Păcii.

— „Dar doamna mea, îi răspunde un om din grup, în curînd i l-ați putea înmîna dumneavoastră personal, la Congresul Mamelor la Lausanne".

Așa a ajuns florăreasa pariziană în preajma Alpilor, și așa am cunoscut-o pe Lucienne Peyronnem, interpreta voluntară a acestui rol: sub reflectoare, la congres, în momentul în care îi încredința unei mame germane cuvîntul cel mai adînc și mai înalt al inimii ei.

Fără comentariu

Am văzut înainte vreme volume de versuri ori proză tipărite în ediția autorului. Dar n-am crezut să țin vreodată în mînă o chemare la pace editată pe cheltuiala unei mame. Autoarea broșurii este Maria Häffner din Gelnhausen (strada Gării, numărul 3). Autorul motto-ului, Goethe:

„Dacă semnele inimii nu vă spun nimic, atunci dezmințiți ceea ce e dumnezeesc în voi".

Și părintele lui Faust s-ar bucura și astăzi să patroneze cuvintele calde și simple ale mamei germane:

„In 1944, de crăciun, fiul meu de 17 ani mi-a scris prima scrisoare din tranșee:

De sfintele sărbători am primit pe frontul de vest botezul focului. Mă întorc curînd, mamă!

La 7 ianuarie 1945, am primit ultima scrisoare:

Ce face tata? N-aș putea trăi dacă el ar trebui să trăiască ceea ce trăiesc eu.

pentru ca la 12 ianuarie părinții să primească a treia scrisoare, de astădată a șefului de companie:

Fiul dumneavoastră nu mai e printre noi. Toată compania îl plînge. Avea o inimă largă, o inimă la locul ei. O schijă i-a sfîrtecat-o".

„Pentru prima oară, scrie Maria Häffner, am simțit la primirea anunțului, nu numai durerea mamelor cărora le-au fost uciși copiii, ci și vina lor că s-au lăsat să plece în război...".

După ani de corespondență, de căutări, Maria Häffner din Gelnhausen a găsit în sfîrșit mormîntul fiului ei. In 1953, soții Häffner au pornit cu alte mii de părinți în peleringj către groapa comună a cimitirului din Luxemburg. Printre cei cinci mii de morți care dorm somnul veșnic într-un singur pat, printre miile de soldați cunoscuți și necunoscuți, era și fiul lor. Și pe coroana ce-au așternut-o pe mormînt, ca o replică peste granițe a florăresei pariziene, părinții au scris pe panglica coroanei: „Moartea ta ne poruncește să luptăm împotriva războiului. Îți jurăm s-o facem, la mormîntul tău timpuriu".

Și broșura acestei mame protestante, presărată cu versete din biblie, e o mărturie că s-a ținut jurămîntul. Fotografia cu copilul la doi ani, fotografia fiului la 17 ani, fotografiile încetoșate din ultimul pelerinaj, sînt mici ilustrații la statistica tragică extrasă din revista internațională de diplomație, și din comunicatele asociației pentru îngrijirea mormintelor celor căzuți în ultimul război. Le citez tot din broșură:

„Noi plîngem (jelind):

Mai mult de 32 de milioane de victime ale războiului:

15—20 de milioane uciși în bombardamente aeriene;

26 de milioane uciși în lagărele de concentrare;

29.500.000 răniți, invalizi, inapți pentru muncă;

31.245.000 de oameni și-au pierdut locuințele și avutul din pricina bombardamentelor;

45 de milioane au fost închiși, deportați sau evacuați;

30 de milioane de locuințe au fost total distruse;

un milion de copii au rămas fără părinți;

un milion de părinți au rămas fără copii."

Fără comentariu.

O singură familie

La unele întîlniri între oameni, fie ele reuniuni familiare, ședințe de lucru sau conferințe, intră în joc vanitatea. Ea urmează omul ca o umbră și arar se dezlipește de el. „Și totuși — cum a remarcat scriitoarea argentiniană Maria Rosa Oliver — în această întîlnire a noastră, vanitatea n-a intrat în joc nici măcar ca un imponderabil, poate fiindcă în tot acest timp n-a fost vorba de noi înșine, ci de ceea ce ne e mai scump ca noi, de copiii noștri. In fața lor se apleacă și cerul smerit, în fața lor cade tot ceea ce micșorează omul, ca să se înalte în schimb ceea ce e mai uman, mai nobil și mai curat: dragostea maternă".

Congresul a purtat de-a lungul celor patru zile de muncă, această pecete a puritații sentimentelor, a înălțimii lor, unită cu conștiința forței noastre. Ea a izbucnit mai puternic ca niciodată, cînd mîinile au început să fluture fularele străvezii ale congresului. Valuri de văluri albastre fîlfîiau peste capete. In mîna mamei din Oradour, în mîna mamei din Stalingrad, în mîna mamei din Lidice, ele fîșneau ca niște steaguri ale speranței din cetățile odinioară arse.

Mulți ochi erau în lacrimi. Durerea și bucuria au același mod de exprimare. Și de astădată era în noi o bucurie dincolo de tiparele ei obișnuite.

Sub fosnetul fularelor fîlfîinde, m-am regăsit într-o singură familie umană, cu o singură dragoste, dragostea maternă, și cu o singură ură, ura pentru cei ce vor să spulbere viața.

Odată regăsiți, nimeni și niciodată nu ne va putea despărți, fiindcă luăm cu noi siguranța acestei imense descoperiri, în fața căreia se șterg paginile și anii, despărțirile rămînînd numai simple popasuri între două revederi.

ÎN PREAJMA CONFERINȚEI DE LA GENEVA

CONFRUNTARE CU REALITATEA

Desigur că în multe din articolele „Gazetei literare" se vorbește de necesitatea imperioasă pentru omul de artă de a privi realitatea, de a o reflecta artistic. Iată că și într-un material de politică internațională va fi vorba de cei care respectă sau ignoră realitatea și de această dată nu în domeniul literar, ci în acel al treburilor de stat.

Să examinăm deci sistematic problema, după tiparele clasice ale unei compuneri.

Mai întîi...

...O introducere în care se arată rezultatele „ofensivei de pace"

La acest subtitlu s-ar putea da o singură explicație telegrafică: 18 iulie 1955. Geneva. Conferința șefilor statelor U.R.S.S., S.U.A., Angliei și Franței. Căci întrunirea care începe luni în orașul de pe malurile lacului Leman nu este altceva decît culminarea unor acțiuni perseverente, îndelungate, duse de guvernul sovietic spre găsirea căilor de înțelegere între Răsărit și Apus. Această „ofensivă de pace" a Uniunii Sovietice, după cum o denumea agenția „France Presse", a făcut ca în ultimele luni barometrul vieții internaționale să înregistreze un sensibil progres spre înseninare și aceasta în ciuda faptului că de acele barometrului s-au agățat deopotrivă Knowland și generalul Gruenther, bombe atomice și alocații americane pentru spionaj, acordurile de la Paris și armele destinate revanșarzilor germani. Toate acestea, și altele pe aceeași măsură, erau menite să precipite evenimentele spre furtună. Se găsise și ambalajul cu etichetă țipătoare: „politică de pe poziții de forță". Iar cei douăzeci de deputați francezi care înclinaseră balanța spre ratificarea acordurilor de la Paris au mulțumit Washingtonului. Calculul s-a dovedit însă greșit, căci mai tîrziu s-a văzut că douăzeci de mîini ce introduc bile albe în urnă nu reprezintă nici măcar Franța, dar mi-te Europa sau mai mult. Iar dacă planurile agresive se încurcaseră în Europa, de Asia nici nu mai e nevoie de vorbit, căci e de ajuns să spui R.P. Chineză, India, conferința de la Bandung pentru a provoca, ferească papa Speelman, în Wall-Street noi accese forrestaliene.

Concluzia la această prea scurtă enumerare a acțiunilor amatorilor de acțiuni ale trusturilor de armament o lăsăm pe seama lui mister Lippman care scrie: „Occidentul este bolnav pentru că este incapabil să vină de hac realității, nu este capabil să conducă acțiunile sale, să-și apere interesele sale vitale..." (din cartea recent apărută, „Filozofia publică").

In acest timp Uniunea Sovietică a avut inițiative care domină viața internațională. Ele nu sînt decît o nouă manifestare a politicii permanente de pace sovietice, exprimarea concretă a principiilor leniniste de coexistență pașnică a statelor cu orînduiri sociale diferite. Aceste principii stau la baza politicii U.R.S.S. de zeci de ani.

Însăși enumerarea acțiunilor diplomatice sovietice din ultimele două luni este grăitoare și arată de ce săptămînalul cercurilor de afaceri franceze, „Perspectives", scria că „puterile occidentale nu fac decît să reacționeze dar nu acționează".

10 mai. Londra. Propunerile Uniunii Sovietice în problema dezarmării.

15 mai. Viena. Semnarea tratatului de stat cu Austria, ca urmare a tratativelor sovieto-austriece de la Moscova.

1 iunie. Londra. Incep tratativele sovieto-japoneze.

2 iunie. Belgrad. Se semnează declarația guvernelor U.R.S.S. și R.P.F. Iugoslavia, contribuție de seamă la întărirea păcii.

7 iunie. Moscova. Se trimite nota guvernului U.R.S.S. în care se propune Republicii Federale Germane stabilirea de relații diplomatice, comerciale, culturale între U.R.S.S. și R. F. Germană.

22 iunie. Moscova. N. A. Bulganin și J. Nehru semnează declarația comună sovieto-indiană.

Acestea sînt fapte, documente, toate formînd o realitate internațională, căreia cercurile agresive nu pot să-i vie de hac, ca să ne folosim de expresia lui Walter Lippman.

Cu aceasta introducerea, ca să zicem așa, istorică luînd sfîrșit, putem trece la...

...Cuprins în care va fi vorba de necesitatea confirmării vorbelor de către fapte

Realitățile internaționale nu sînt, desigur, așa de simple, fiind periculos să le prezinți doar în două culori — alb și negru — căci ar însemna să schematizezi bogăția de nuanțe pe care o prezintă azi arena internațională. Căci chiar în sînul cercurilor politice burgheze din Occident se găsesc oameni rezonabili, lucizi și care acum cer tocmai tratative, renunțarea la falimentara politică avînd drept bază bomba cu hidrogen și corolarul ei verbal, isteria războinică. In presa occidentală apar unele articole cu un ton neobișnuit pînă acum. De asemeni nu trebuie uitate declarațiile președintelui Eisenhower, ale lui Mac Millan sau Spaak avînd un conținut mai moderat. Desigur că aci ajungem la încă un aspect: presiunea opiniei publice devenită o forță și mai activă ca urmare a posibilităților deschise de politica Uniunii Sovietice destinderii încordării internaționale. Și aci ne vom reîntoarce la cartea lui Lippman, interesantă prin recunoașterile ei, în care el arată că „declinul Occidentului" este datorat tocmai „încălcării funcționale a relațiilor dintre masele populare și guverne". Sau, cu alte cuvinte, după cum se explică mai departe, „încălcarea" constă în presiunea opiniei publice asupra guvernelor. „Acolo unde părerea maselor domină asupra guvernului — scrie Lippman înfricoșat pentru soarta comandanților săi — acolo se remarcă o neorînduială patologică a funcțiilor adevărate ale puterii". Este interesant că la conferința de presă din 29 iunie a președintelui Eisenhower, printre problemele privind atitudinea părții americane la Geneva s-a ridicat și cea a felului cum va reacționa opinia publică față de politica S.U.A.

Aceasta este o întrebare care ar trebui să și-o pună mai des unii conducători americani, căci provoacă uimire amestecul de declarații agresive și mai moderate, tonul diferit pe care-l adoptă conducătorii yankei ca și articolele contradictorii ale unor ziare din S.U.A.

De pildă, în chestiunea dezarmării apar articole și se fac declarații în S.U.A. care l-ar face gelos și pe Cațavencu.

Poziția Uniunii Sovietice este clară, ea a fost expusă încă la 10 mai în subcomitetul comisiei O.N.U. pentru dezarmare. Se aștepta un răspuns, dar la 1 iunie reprezentantul S.U.A. în această comisie a legat propunerile sovietice de conferința celor patru puteri, cerînd amînarea discuțiilor. Dar iată că ziarul „Chicago Sun and Times" scrie că la Washington este împărtășită ideea că problema dezarmării trebuie abordată la O.N.U. și nu la Geneva. Deci, la O.N.U. se spune că se va discuta la Geneva și invers.

Dar aceasta nu e totul. Este știut că planul sovietic ține seamă de numeroase din propunerile occidentale, ceea ce facilitează o apropiere a părților. Dar aceasta nu convine anumitor cercuri americane. Căci, acum, scrie generalul de brigadă în retragere T. Phillips, observator militar al ziarului „Post Dispatch" propunerile făcute de înseși puterile occidentale, „nu mai apără pozițiile Occidentului" care trebuie „să considere propriile lor propuneri ca pornind de la partea inamică". Iar Lawrence în „New York Herald Tribune" se lamentează că nu poate exista un sistem de control eficace în urmărirea reducerii armamentelor.

La toate acestea, o singură concluzie: vorbărie despre dezarmare da, dar oricărui progres în această problemă cît mai numeroase piedici.

In orice caz, această problemă, a dezarmării, se pare că nu o vor putea evita în discuții la Geneva conducătorii americani, mai ales că la Paris și Londra opiniile d-lui Dulles nu sînt pînă acum întru totul împărtășite.

Răsfoind presa americană și unele ziare din Anglia și Franța, din ultimele zile, nu poți trece peste acele articole care se referă la o altă problemă deosebit de actuală, cea germană. Desigur că nu poți decît să-ți scoți pălăria în fața preocupării active pentru soarta Germaniei, dar trecînd dincolo de titlu te grăbești să-ți înfunzi mai bine pălăria pe cap. Despre ce este vorba? „Un nou plan de unificare a Germaniei" ne lămuresc deopotrivă „Associated Press", „Observer" sau „Manchester Guardian". „Noul plan" constă în includerea întregii Germanii în blocul Atlantic, iar ca supremă concesie — vai, ce generozitate — teritoriul R.D. Germane, deocamdată, să rămînă demilitarizat.

De altfel, în această privință ar trebui să amintim aiurelile despre includerea pe ordinea de zi a conferinței a „problemei (?) țărilor din răsărit" și a „comunismului internațional". Nu e nevoie să insistăm, dat fiind că patologia nu ține de resortul politicii internaționale, ci ne vom limita a cita o opinie justă a ziarului burghez francez „Le Midi Libre" care scria: „O astfel de cerere (în legătură cu includerea pe ordinea de zi a „problemei țărilor din răsărit") ruinează dinainte toate speranțele născute de anunțarea conferinței în patru". In acest caz „Washingtonul va trebui să țină seama că responsabilitatea eșecului nu va reveni rușilor... ci acelor care au pus condiții evident inacceptabile pentru partenerii lor".

...Și sfîrșitul?

Pînă la deschiderea conferinței au mai rămas patru zile. La Paris are loc o întrunire a celor trei miniștri de externe occidentali, urmată de o sesiune a consiliului blocului Atlantic. Se pare că se va încerca lichidarea deosebirilor de păreri în mai multe chestiuni, în special privind dezarmarea și Extremul Orient.

Ar urma acum sfîrșitul articolului dar e prea devreme pentru aceasta. Desfășurarea conferinței de la Geneva va fi în măsură să ne dea răspuns la problema sinceității. Iar în legătură cu aceasta, unii diplomați occidentali ar fi bine să țină seama de sfatul săptămînalului englez „Tribune" care scria că „pentru a nu distruge marile speranțe nutrite în legătură cu conferința... occidentul trebuie să fie gata să-și schimbe diplomația și să acționeze conform noii situații".

Va fi o confruntare cu realitatea.

După zece ani de la întrunirea de la Potsdam noua conferință a conducătorilor celor patru puteri este așteptată cu interes de opinia publică, care speră în succesul tratativelor pentru care Uniunea Sovietică depune nenumărate eforturi concretizate în fapte.

Sergiu Grand

Un artist în documentare — PERAHIM 1955

Note și comentarii

Vară fierbinte

„Vară fierbinte", așa se cheamă ultimul poem al lui Victor Tulbure, din care „Flacăra" (nr. 13 — 1 iulie 1955) publică două pagini de revistă.

Vară fierbinte a fost vara lui 1944, vara eliberării patriei, vara marii cotituri și a începutului prefacerilor revoluționare.

„Dar din cîte-au fost în șir
Verile bătrîne,
Numai una-n amintiri
Pururi va rămîne.

Despre ea cei din Ojder
Povestind întruna,
Mai fierbinte dintre veri
Spun c-au fost doar una".

Vara aceea fierbinte i-a prins la un pahar și la plăcinte rumene, pe „inimosul domn primar Iacov Arpalete", pe „Kerekeș vecinul" care tocmai „se pregătea fata să-și mărite" și pe „domn părinte". Amicilor care stau în așteptarea domnului plutonier jandar, dus după vești, nu le e a bine.

„Pică frunza, semne dînd
Că-n curînd e toamnă.
Stau trei oameni. Beau oftînd,
Beau și nu se-ndeamnă"

Este de înțeles sentimentul acesta, pentru că, după cîteva clipe:

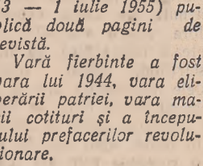

Iar din codrii verzi de brazi
Șoborau din munte
Oști cu soare pe obraz
Și cu stele-n frunte...

La celălalt cap al satului însă, de zece ori mai mulți la număr decît cei patru amăriți, trăiesc alt fel de oameni. Undeva într-o casă umilă din Ojder, lui „Boroș sărăcanul", despre care tîlharii știu că „mtine-n sat va cuvînta", i-a venit pe lume o fetiță.

„Cînt de leagăn i-a cîntat
Glasul mitralierei
Ce războia îndepărtat
In arșița verii.

Așa începe vara aceea fierbinte, în satul cîntat cu sensibilitatea și unda de umor blajin ale lui Tulbure, care ne amintesc parcă de familiarul Tiorkin.

Cum va continua povestea verii? Așteptăm urmarea, îndemnați de angajamentul poetului:

„Dați-mi focul vostru-n cînt
Dragilor cuvinte
Vara ceea să o cînt
Și de-aci-nainte

Vara ceea am s-o cînt
Căci a fost fierbinte.

D. Olmazu

Comedia „erorilor"

Au apărut primele două volume din Operele lui William Shakespeare, la care un colectiv de scriitori și angliști lucrează de mai mulți ani. Timpul scurt de la apariție nu a îngăduit criticilor noștri să înregistreze cum se cuvine acest act cultural. De aceea, cu îndreptățită nerăbdare am parcurs rîndurile primei note (critice) în legătură cu munca noastră, publicată în subsolul de „marginalii" al revistei „Contemporanul. Notița este intitulată, interogativ, „Shakespeare, dramaturg baroc?" Și se referă la o „eroare științifică" care, „strecurată în prefață, poate provoca confuzie, ba chiar o greșită înțelegere a personalității și operei lui Shakespeare".

Autorul notiței este sincer alarmat de faptul că autorul prefeței, analizînd drama elisabethană, a făcut aluzii la stilul baroc și conchide că „este, așadar, sugerată (sublinirea mea) ideea apartenenței dramei elisabethane și

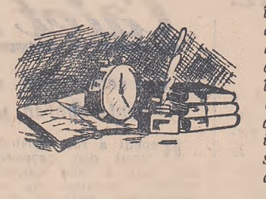

deci (subl. mea) și a operei lui Shakespeare la baroc". Pornit pe panta sugestiilor și impresiilor sale, el mai remarcă, în continuare, niște „puncte de plecare greșite", care stau — după părerea sa — „la originea acestei erori științifice". Și tot așa, mai departe, căutînd contra-argumente la argumente (iluzorii), dintr-una într-alta, bătîndu-se cu mori de vînt pentru slava neprihănită a marelui Will, autorul notiței din „Contemporanul" — cu toate că își anunță eventualii cititori, chiar de la început, că nu e pornit pe o analiză serioasă, cu „aprecieri generale" — își cheamă în ajutor tot vocabularul peremptoriu al unei rîvne circumstanțiale, spre a recomanda, celor ce vor mai cuteza, pe viitor, să se atingă de marele dramaturg englez, „o analiză principială, de pe poziții partinice". Acestea au fost zise.

Îndrăznesc să-i cer tovarășului nostru, shakespeareolog grăbit, în primul rînd... puțintică răbdare. Numai atîta cît-i trebuiește oricărui cititor onest ca să parcurgă (sine ira et studio) cele cincizeci de pagini ale studiului ce prefațează volumul întîi din Opere — dacă se poate, în întregime. Va afla astfel de acolo că drama elisabethană în ansamblu manifestă forme stilistice inferioare față de treapta reprezentată de Shakespeare, care are un pronunțat caracter de unicitate, de operă titanică. Toate acestea sînt expuse pe larg și pe înțelesul tuturor. In al doilea rînd, în legătură cu aspectul cel mai grav al presupusei „erori" îmi îngădui să-i mai atrag atenția criticului meu asupra evidențierii unei idei importante (încă insuficient subliniată de critica progresistă și bineînțeles combătută de critica reacționară), aceea a prezenței active a lui Shakespeare în epoca de pregătire a revoluției burgheze din Anglia, deci cu precădere asupra „orientării ideologice profund progresiste și populare, care a animat toate tendințele creatoare ale lui Shakespeare", idee a cărei omitere dinsul o deplînge foarte „principial". Nu pot să nu fiu de acord totuși cu d-sa în privința unei tratări a barocului din unghiul strict al manifestărilor sale exterioare, care ar neglija latura reacționară a acestui curent (în contrast cu aportul său progresist, de eliberare din formele scolastice). Dar cum studiul meu nu și-a propus să trateze problemele acestui curent, făcînd doar o mențiune despre „stilul baroc", i-aș îndrepta focurile, mai curînd, spre Dicționarul Academiei R.P.R. litera B...

Notița pripită și pretențioasă cu care se află în treabă tovarășul de la subsolul „Contemporanului" se intitulează alarmant „Shakespeare, dramaturg baroc?" In fond mi se pare că face „mult zgomot pentru nimic" într-o „comedie a erorilor".

Mihnea Gheorghiu

Toată opera lui Victor Hugo o puteți citi în 24 de ore

Fasciștii, pe care cultura ți stingherea în planurile lor de a întoarce lumea în bezna evului mediu, au re-

curs la sisteme radicale: ardeau cărțile, trimiteau pe scriitori în lagăre, scoteau pistolul cînd auzeau cuvîntul „cultură", care îi zbîrlea. Adepții lor de peste Ocean încearcă și metode mai subtile. Suprimă, pe îndelete și prin procedee cu adevărat americane, cărțile clasicilor, în locul cărora pun comicsuri și alte maculaturi incitatoare la crimă. Lectura nu trebuie să îa prea mult timp cetățeanului înfricoșat cu războiul atomic, ocupat cu exercițiile de apărare pasivă la care-l silesc atomiștii. „Nu citim destul de repede!" — au constatat după îndelungi investigații experții americani, care au socotit că omul poate citi abia 150-200 de cuvinte pe minut. Ceea ce este, trebuie să recunoaștem, prea puțin într-o eră a vitezei supersonice. Trebuie și putem citi — cer „experții" — cel puțin 400 de cuvinte într-un minut. Și tehnicienii yanchei ne vin în ajutor. Cu aparatul pe care l-au numit „accelerator pentru lectură". Utilizînd acest aparat, după un scurt exercițiu, poți ajunge să parcurgi o carte mai repede cu 35-300 la sută, decît în condițiile unei lecturi normale.

Aparatul este prevăzut cu o perdea de fier acționată de un motor electric, perdea care se lasă pe pagină cît vrei tu de repede. După aprecierea tehnicienilor — care ne facilitează o asemenea performanță. — putem ajunge să citim de pildă „Andromaca" sau „Berenice" în 30 de minute, „Mînăstirea din Parma" într-o oră, „Comedia umană" într-o după-amiază, iar întreaga operă a lui Victor Hugo numai în 24 de ore.

Era mai practic dacă inventatorii ar fi redus alfabetul la vreo cinci semne, și ar fi transformat cărțile în pilule. Nu mai era nevoie nici de biblioteci.

Gh. Dinu

Artiști sau simpli drumeți?

Nr. 6 al „Iașului literar" inserează în paginile sale studiul lui Const. Ciopraga despre „Peisajul și portretul în creația lui Calistrat Hogaș". Amplu și interesant, dovedind finețe analitică, minuție în investigația materialului analizat și, în aceeași vreme, vie receptivitate la mesajul artei lui Hogaș, studiul ne-a dezvăluit la lectură unele inexactități, de care l-am fi dorit totuși scutit. Astfel, discutînd despre predecesorii lui Hogaș în direcția literaturii de călătorie, autorul face observații în contrast cu spiritul judicios în care e întreprinsă întreaga cercetare, observații inexacte din punctul de vedere al istoriei literare. Afirmînd că „dacă personalități ca Nicolae Milescu, Dinicu Golescu și Ion Codru Drăgușanu se mențin în însemnările lor de călătorie la nivelul documentar-cultural, în schimb un Al. Russo în „Piatra teiului" (1839) și Vasile Alecsandri în „O plimbare în munți" (1844), ca și celelalte scrieri de călătorie, ne oferă primele pagini artistice pe tema drumeției".

Este de presupus că autorul studiului amintit a citit memorialistica de călătorie din prima jumătate a secolului al XIX-lea. In acest caz, afirmațiile sale privitoare la Dinicu Golescu și I. Codru Drăgușanu nu pot apărea decît surprinzătoare, căci pentru cel care le-a citit scrierile sînt sezisabile nu puține elemente de măiestrie artistică, atît în descripție, narațiune, ca și în capacitatea de a evoca atmosfera, locurile și oamenii cunoscuți. Avem în vedere, în special, fermecătorul memorial „Peregrinul transilvan" pe care I. Codru Drăgușanu l-a scris înaintea lui Russo și Alecsandri între anii 1835—1844 și prin care călătorul ardelean este superior memorialiștilor din epocă, atît prin amploarea și profunzimea preocupărilor sale sociale, cît și prin meșteșugul scriitoricesc.

Am făcut aceste precizări doar din dorința de a preveni unele păreri greșite pe care le-ar putea genera interpretările izvorîte din nesezisarea elementului artistic existent obiectiv la primii memorialiști de călătorie din secolul al XIX-lea.

N. Z.

Scriitorul german Thomas Mann împotriva politicii de atîtare la un nou război

Scriitorul german Thomas Mann a rostit o cuvîntare la Universitatea din Amsterdam, cu prilejul decorării sale cu ordinul „Orange-Nassau", cel mai înalt ordin olandez. Thomas Mann a condamnat cu hotărîre fascismul, arătînd că întotdeauna a admirat poporul olandez, care s-a împotrivit cu atîta curaj jugului străin și a făcut atîtea sacrificii pentru eliberare. Cu prilejul decorării sale, Thomas Mann a vorbit la Universitatea din Amsterdam despre Schiller. Referindu-se la vremurile noastre, vorbitorul a cerut să se pună capăt politicii de atîtare la un nou război și să se interzică arma atomică.

Scriitorul francez François Mauriac condamnă pregătirile pentru un război atomic

Săptămînalul parizian „Express" a publicat o notă a cunoscutului scriitor catolic François Mauriac, membru al Academiei Franceze, cu privire la Congresul internațional „Pentru pace și o civilizație creștină" care a avut loc la Florența.

Expunînd conținutul cuvîntării sale la acest congres, François Mauriac condamnă pregătirile pentru un război atomic. El vorbește cu căldură de primarul orașului Florența, Giorgio La Pira, care recent, într-un interviu acordat unui corespondent al ziarului „Pravda", s-a pronunțat în favoarea acțiunilor comune ale forțelor iubitoare de pace în interesul slăbirii încordării internaționale. De asemenea, scriitorul François Mauriac își exprimă nedumerirea față de faptul că „în ultima zi a congresului ziarul „Osservatore Romano" (organ al Vaticanului) a atacat pe primarul orașului Florența pentru interviul acordat corespondentului ziarului „Pravda".

Opere literare confiscate în Grecia

Revista progresistă greacă „La Voix de la Grece" relatează că autoritățile polițienești din localitatea Arta au arestat pe reprezentantul editurii „Polikos", confiscînd în același timp numeroase cărți, printre care: „Călătorie în Uniunea Sovietică" de scriitorul Dimitri Fotiadis, „Istoria revoluției grecești" (1821) de Finley, „Furtuna" și „Al nouălea val" de Ilya Ehrenburg, „Mitrea Cocor" de Mihail Sadoveanu și „Nastratin Hogea" de Soloviev și altele.

Concurs literar

Pentru stimularea creației literare în regiunea Suceava, ziarul regional „Zori noi" și comitetul regional ARLUS au inițiat un concurs literar în cinstea zilei de 23 August, pe tema: „Să scriem despre viața nouă, despre bogățiile și frumusețea regiunii noastre".

La concurs sînt invitați să ia parte tineri scriitori, membri ai cercurilor literare, muncitori, colectiviști, țărani întovărășiți, învățători, profesori, funcționari, studenți, elevi, etc.

Redactor-șef: Zaharia Stancu

Colegiul redacțional: Mihai Beniuc, Marcel Breslașu, Eusebiu Camilar, Paul Georgescu, Alexandru Jar, Eugen Jebeleanu, George Macovescu **(redactor-șef adjunct)**, Ion Mihăileanu **(redactor-șef adjunct)**, Veronica Porumbacu **(redactor-șef adjunct)**, Cicerone Theodorescu, Ion Vitner.

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: București — Bdul Ana Ipătescu 15. Telefon: Redacția 2.74.26; 1.50.17. Administrația 1.17.92. ABONAMENTE: 3 luni 6,50 lei; 6 luni 13 lei; 1 an 26 lei. Tiparul Întreprinderea poligrafică nr. 2, str. Brezoianu 23—25.

Cuvîntul noilor academicieni

Locul scriitorului într-o Academie vie

Paralel cu opera de creaţie propriu-zisă, în activitatea de publicist, de cronicar literar, de foiletonist şi de gazetar, voi fi scris, fără îndoială, în patruzeci de ani peste o sută de articole şi note despre Academia Română de ieri şi despre Academia noastră de azi. În clipa de faţă nu le am la îndemînă. Deci nu le pot confrunta, nici compara şi revizui cu textele sub ochi pentru a recunoaşte în deplină cunoştinţă de cauză cînd am greşit, cînd am exagerat, cînd am fost nedrept, cînd am păcătuit împotriva adevărului... Căci cine poate pretinde că nu greşeşte şi nu exagerează uneori, mai ales în fuga condeiului şi a scrisului zilnic?

Totuşi, socot că dincolo de exagerările şi generalizările formulate în pripa scrisului zilnic, am păstrat întotdeauna o linie consecventă. Nici nu era greu. Se impunea cu evidenţa unei realităţi de netăgăduit. După epoca oarecum eroică a Academiei Române de odinioară, după entuziasmul, după setea sinceră de cultură şi după sincerul patriotism al fondatorilor de pe vremuri, treptat, Academia se înstrăinase de adevărata sa raţiune de a fi. Se sclerozase, se... academiza în sensul cel mai pejorativ al cuvîntului. Se transformase într-o asociaţie ermetică şi solemnă, glacială, cu un ritual formalist, convenţional şi îndepărtat de problemele vii şi actuale ale culturii, de realităţile şi nevoile poporului creator. Alt fel, cum s-ar explica oare faptul că respinsese de la premiile literare opera marelui Caragiale şi că ignorase de la aceste premii nemuritoarea operă a lui Creangă sau Eminescu? Cum s-ar explica oare că n-a simţit nevoie să prenumere printre membrii săi creatori de valoarea şi de forţa lui Eminescu, Creangă, Caragiale, Vlăhuţă, Slavici, Gherea, St. O. Iosif, Aman, Grigorescu, sau Luchian? Cum s-ar explica oare că într-o ţară „eminamente agricolă" secţia ştiinţifică nu consacra măcar o publicaţie anuală problemelor agricole şi agronomice, pentru a rezerva cu neprecupeţire un generos capitol bugetar ca să tipărească studiile atît de actuale asupra „bărbii la Romani" scrise de faimosul erou al revistelor umoristice de acum o jumătate de veac, Ion Kalinderu, sau somniferele studii numismatice şi heraldice ale nu mai puţin celebrului Mitiţă Sturza, cel care şi-a cucerit dreptul la imortalitate fiindcă a suprimat cu o ştersătură de condei opera lui Caragiale de pe lista premiilor, sub cuvînt că e lipsită de patriotism şi că dezonorează literatura română?

În aceste condiţii, nu e nici o mirare că factorii activi ai culturii şi creaţiei noastre în toate domeniile artistice şi ştiinţifice se dezinteresau îndeobşte de Academie, de alegerile şi sesiunile Academiei, de lucrările şi publicaţiile Academiei. Creaţia are nevoie de suflul vieţii. Nu fuge de durerile facerii. Fuge însă instinctiv de răceala lugubră a cavourilor.

Că existau excepţii, evident! Dar parcă dinadins în proporţia, în măsura, în dozajul care să confirme regula. Şi nu era pentru nimeni din afara Academiei o taină că personalităţile într-adevăr active, devorate de pasiunea creaţiei, ajungeau în scurtă vreme puse la index ca elemente incomode şi turbulente; un soi de oaspeţi nepoftiţi care se eliminau de la sine, ca Anatole France din Academia Franceză, unde tot aşa nu-şi găsise loc un Balzac, un Emile Zola, un Alphonse Daudet, un Baudelaire, un Maupassant, un Octave Mirbeau...

★

Astăzi, locul scriitorului în Academia noastră vie e redat vieţii şi realităţilor actuale. Căci prin Academie scriitorul ca şi orice alt artist creator din orice alt domeniu, ca şi orice om al ştiinţei creatoare, se apropie de problemele imediate de viaţă ale poporului, nu se îndepărtează de tumultul lor într-o rece şi marmoreană anticameră a morţii cu falsa iluzie a imortalităţii. Numeroasele institute de studii, menite să păstreze contactul direct cu problemele realităţilor imediate, au dat alt conţinut noţiunilor de Academie şi academician. Ajută, stimulează şi organizează posibilităţile de creaţie; desch d alte orizonturi nebănuite şi înlesnesc astfel sufletului creator căutarea şi găsirea unui stil nou ce se făureşte acum prin contribuţ a tuturor, fără abdicarea de la personalitate a fiecăruia în parte. Toţi după puterile fiecăruia, în slujba patriei şi a poporului, în slujba culturii, în slujba artei care nu înseamnă numai o vocaţie şi o raţiune de a fi pentru cei mai mulţi dintre noi, ci mai implică şi o gravă, o adîncă, o veşnic prezentă conştiinţă a datoriei.

Cezar Petrescu

Un vast institut de cercetare şi creaţie

Prin noile alegeri făcute în ultima sesiune a Academiei R.P.R., prima instituţie de cultură a ţării şi-a sporit nu numai volumul, dar a dezvoltat şi una din caracteristicile ei esenţiale, pînă la un grad care echivalează cu o modificare de structură. Vechii membri ai Academiei au ţinut să asocieze lucrărilor lor numeroşi oameni de ştiinţă, scriitori şi artişti, oferindu-le un cadru, mijloace şi posibilităţi de manifestare cum nici unul din aceştia n-a întîmpinat în trecut. Academia devine astfel un vast institut de cercetare şi creaţie, fără precedent în întreaga istorie culturală a ţării. Numărul institutelor speciale, al cercetărilor în laborator şi pe teren, al publicaţiilor, etc. vor creşte în raport cu acel al competenţelor chemate la această vastă şi multiplă activitate. Sînt sigur că nici unul din noii membri activi şi corespondenţi ai Academiei nu concepe cinstea ce i s-a făcut ca o consacrare, ci ca pe oferirea unor noi condiţii, mai largi şi mai eficiente, pentru creaţia lui în domeniul ştiinţei sau măiestriei sale.

Cu această conştiinţă, mulţumesc tuturor acelora care m-au propus şi m-au ales ca membru activ al Academiei R.P.R., unde aş dori să dau unei vechi hărnicii ţinte noi întru sporirea tezaurului de bunuri culturale al Patriei.

Tudor Vianu

Voi contribui la punerea în valoare a comorilor folklorice şi ale limbii noastre

Numirea mea ca membru corespondent al Academiei, pe lîngă simţămîntul de onoare deosebită, îmi întunecă fruntea de grijă: voi putea face faţă locului atît de înalt? Pe aici au trecut marii înaintaşi, făuritori ai temeiurilor sănătoase ale culturi noastre. Sînt eu vrednic să merg pe drumul lor, deschizător de orizonturi în epoci?

Voi căuta, pe cît mă vor sluji precarele puteri, să aduc o cît de neînsemnată contribuţie la punerea în valoare a comorilor folklorice, şi îmi voi îndrepta truda îndeosebi către valorile limbii noastre. Cred că acestor domenii, pe cît de vaste, pe atît de profunde, îmi voi închina activitatea de membru corespondent al Academiei.

Nicicînd odinioară n-aş fi îndrăznit să mă uit măcar prin zăbrelele în grădinile lui Akademos unde oameni deosebiţi aşezau, ştiinţei şi culturii, temelii pentru viitorimi. Şi iată, venindu-mi rîndul şi mie în zilele acestea luminoase să trec între cei puţini şi aleşi, îmi voi pune umărul la treabă, cu toată abnegaţia şi cu tot entuziasmul sufletului meu, astfel dînd răsplată celor ce m-au încununat cu nobila lor încredere.

Şi cu acest prilej am văzut cum ţara unde poporul se află în deplină domnie, ştie răsplăti munca...

Eusebiu Camilar

Să zugrăvim mai adînc şi mai artistic eroii construcţiei socialiste

După aproape un sfert de veac de activitate literară, mi s-a făcut cinstea deosebită de a fi ales membru corespondent al Academiei R.P.R. Ca scriitor de naţionalitate maghiară, sînt mîndru de faptul că Academia R.P.R. m-a găsit demn pentru a fi unul din membrii săi corespondenţi. În cele douăzeci de lucrări literare, dintre care vreo cincisprezece le-am scris înainte de 23 August, am propovăduit neîncetat victoria frăţiei dintre oamenii muncii romîni şi maghiari.

Duşmanii poporului au luat în derîdere această idee, prigonind-o şi numind-o un vis irealizabil. În repetate rînduri mi s-a prezis că voi fi părăsit, respins tocmai de acei către care mă apropiam ca frate, adică de poporul romîn. În cei unsprezece ani care au trecut de la eliberare, aceste prezicери ale duşmanilor poporului s-au năruit una după alta. Eroii literari luaţi din realitate, prin care noi, scriitorii maghiari şi romîni, zugrăvim pe luptătorii pentru cauza măreaţă a frăţiei socialiste, nu numai că au răpus pe duşmanii poporului, dar au făurit un astfel de lăcaş comun fiilor de diferite naţionalităţi ai acestei patrii, în care fiecare om al muncii este apreciat după activitatea şi meritele sale.

E de ajuns să amintesc pe tovarăşii scriitori şi artişti sau pe eroii muncii din industrie şi agricultură, oameni ai muncii de altă naţionalitate care s-au bucurat de cea mai înaltă preţuire a statului nostru democrat-popular.

Sînt fericit că alegerea noilor membri ai Academiei înseamnă încă o palmă usturătoare dată acelora care urzesc comploturi internaţionale pentru sfărîmarea unităţii moral-politice a patriei noastre, dorind să lichideze regimul nostru democrat-popular, să năruie victoriile noastre în domeniul ştiinţei şi culturii, să ne despartă de marea noastră prietenă Uniunea Sovietică.

Ca membru corespondent al Academiei R.P.R., socot că e o datorie a mea faţă de patria noastră scumpă şi faţă de Partidul Muncitoresc Romîn să-mi sporesc activitatea creatoare în direcţia bătăliei demascării prin literatură a acestor comploturi şi să zugrăvesc mai adînc şi mai artistic pe eroii şi prietenii construcţiei socialiste.

Dacă cele douăzeci de cărţi scrise pînă în prezent m-au făcut demn de atenţia Academiei R.P.R., mă voi strădui ca de acum înainte oricare operă a mea să echivaleze cu ecoul celor douăzeci de mai înainte.

Nagy Istvan

Şoimi şi şerpi

Gorki i-a pus faţă-n faţă.
Aşa au rămas.
Bate de-atunci şi ne-nvaţă
Puternicul ceas.

Şarpele, una cu colbul,
Grozav s-a-nrăit.
Muşcă de gleznă pe orbul
Cel neînsoţit.

Cei cu vedere îl calcă
Şi-l lasă gemînd,
Fie şi-n ceruri c-o falcă
Şi alta-n pămînt.

Şoimul cunoaşte risipa
Azurului cald.
Şoimul îşi moaie aripa
În nalt, în mai nalt,

Ochii îi scapăr feeric
Spre necunoscut.
Soarele, stea-n întuneric,
Răspunde tăcut.

Şoimul — imense inele
Inscrie în hău;
Numai orbita-ndrăznelii
E-a zborului său

... Bate mereu şi ne-nvaţă
Puternicul ceas.
N-au tîrîtoarele viaţă
Puţin le-a rămas.

Oamenii-şi satură ochii
De colb şi de seu.
Urcă spre lumea lui Gorki
Şoimi tineri, mereu.

Dor de dragoste

Iubeşti? Atunci, un vînt aleargă
Tăind pe faţa mării cale,
Să ţi se-arunce-n pînza largă,
Să dea viteză navei tale,
În care eşti matroz, pilot,
Şi căpitan, şi cartnic — tot.

Despici cu prova răsăritul,
Un ţărm goneşte alte ţărmuri,
Iar tu priveşti, îndrăgostitul,
Şi beat de vraja lor, înmărmuri,
Fiind convins, în visu-ţi scump,
Că eşti un Cristofor Columb.

Şi poate că, mînat de-avînturi,
Într-adevăr, precum gîndeşti,
Descoperi noile pămînturi
Ale iubirii omeneşti,
Pe unde, pîn-a veni tu,
Nici un alt piept nu mai bătu...

Cum vîntul cald îţi poartă nava,
În lumea nouă cînd cobori
Nu cauţi — pentru tine — slava
Şi nici să-agoniseşti comori,
Ci le închini — fără să regreţi —
Acestei minunate vieţi...

— Dar dacă nu iubeşti? — Se poate.
Atunci nu bate pui de vînt,
Iar pînzele stau nemişcate
Şi nu se vede vreun pămînt.
În loc de navă, — o simplă barcă.
Nu-i vina ta, şi totuşi parcă...

Însă din somnul tău de pîslă
De te vei smulge, fără greş
Cred c-ai putea, trăgînd la vîslă,
În calea dragostei să ieşi.
Atîta doar: să-ţi fie dor
De vîntul binefăcător...

Temeliile

Turnăm betonul — în acest pămînt
Din veac stropit cu lacrimi şi cu singe.
În groapa de fundaţii se răsfrînge
Înaltul nostru vis, frumos şi sfînt.

Turnăm betonul. Toţi — cu ochii treji:
Malul e negru; s-ar putea să cadă
Şi ciţiva dintre noi să-i fie pradă.
Nici unul nu e laş; mulţi sînt viteji.

Sîntem trecuţi prin ciur şi prin dîrmon
Cînd plouă, ne rămîn bocancii-n clisă.
Dar ce-are-a face, inima-i deschisă,
Şi ne întrecem să turnăm beton.

Cei care lucrăm din zori la mîndul turn
Primim controlul schimbului de noapte,
Şi ne uităm şi noi, cu ochii-n şapte,
La calitatea lucrului nocturn.

Greşeşti odată? Torni de două ori!
Nu poţi să laşi oricum: e temelia.
E-n grija noastră, fraţilor, tăria
Colosului — cîndva cu fruntea-n nori.

Din marmoră va fi, sau din mărgean.
Sus, pe terase, — urmaşii-or avea saţiu,
Şi vor sări ca licuricii-n spaţiu
Ducînd spre sori mesajul pămîntean.

Comuna-mpodobindu-şi-o mereu,
Navigatori prin oceanul cosmic,
Departe, o, vor fi de lanţul josnic
Rupt de strămoşii lor atît de greu...

Ei, fericiţii care vor veni
Şi-or aminti de noi? Tu crezi? Eu nu cred...
Dar vreau să ştie că nimic nu-i şubred
Unde lucrăm noi azi, la temelii.

Ştefan Iureş

(Din ciclul „Dicţionar liric elementar").

CAI PUTERE

75 de kilograme ridicate la înălţimea unui metru, într-o secundă; teoretic, puterea pe care poate să o dezvolte un cal. Vrasăzică 75 kilograme — adică greutate. Kilograme şi un metru — adică forţă. Kilograme, metru şi o secundă — adică energie; un cal putere.

Gîndeam la acestea mai zilele trecute, în mijlocul creatorilor de cai putere. În partea locului, ori unde m-aş fi aflat, la sediul organizaţiei de bază, la turnătorie, la montaj, la sindicat, pretutindeni se vorbea despre acelaşi lucru: cai putere.

An de an, zeci şi zeci de mii de cai putere. În 1950—13.300. În 1954—48.975. Herghelii nevăzute ce se nasc zi şi noapte, cai putere ce se răspîndesc continuu în cele patru zări ale ţării. Mii, zeci de mii, sute de mii de cai putere.

Herghelii nevăzute, întemniţate în tot felul de motoare. Din ce în ce mai multe motoare. În 1955 cu 318 la sută mai multe decît în 1950. Motoare Diesel, motocompresoare, motoare cu explozie, semi-Diesel, motoare şi cai putere.

Proporţii şi... proporţii

Da, sînt şapte ani de atunci. În general, trebuie să se fi petrecut ceva de seamă, pentru ca, după o asemenea trecere de vreme, să nu dai aitării o simplă vizită.

Ca şi acum, era în plină vară. Pretutindeni se sărbătorea împlinirea unui secol de la revoluţia anului 1848. Şi în aceeaşi zi de 11 iunie, la o depărtare de o sută de ani, poporul a intrat în posesia bogăţiilor industriale ale ţării. În zilele acelea mă găseam la fabrica „Lemaître". Într-un birou capitonat plecase un burtă-verde şi de la strung, director al întreprinderii a venit un muncitor. Vorbeau oamenii despre măreţia celor întîmplate, dar ce avea să însemne în adînc, se ştia şi nu se prea ştia. Pînă atunci, se ţineau de reparaţii. Dregeau vagoane şi locomotive. Şi a mai mers aşa o bucată de vreme cînd odată cu începutul cincinalului s-a ivit problema motoarelor.

La proporţia clădire-om, atunci era o fabrică impunătoare: cîteva hangare, cîteva coşuri, un castel de apă şi încă cîteva case anexă. Toate la un loc, întreprinderea metalurgică „Lemaître". S-au ridicat însă caii putere şi vechea fabrică s-a mărunţit de parcă ar fi intrat în pămînt. Noi hale industriale din cărămidă aparentă, noi clădiri impunătoare cu ferestre monumentale şi la această nouă proporţie uzină-fabrică, iată: văruite, fostele hangare par nişte grajduri ceva mai mari ale unei gospodării agricole de stat. Coşurile sînt ceva mai borcănate decît burlanele din bucătăriile gospodinelor. Castelul de apă, un porumbar ceva mai răsărit.

La capătul unui prim plan cincinal este aceasta o nouă proporţie: ceva mărunt, fosta fabrică „Lemaître" şi ceva măreţ, uzinele „Matyas Rakosi".

Proporţii şi... alte proporţii

Înainte de cincinal aci se dregeau locomotive. Matahala de fier era fărîmată în bucăţi şi apoi refăcută. În mijlocul clădirii mari se afla un şanţ de beton, spre a se putea meşteri sub locomotivă şi se foloseau numai cîteva maşini, cu ajutorul cărora noile piese turnate luau forma celor de înlocuit.

A trebuit apoi să se nască caii putere. Şanţul de beton a fost acoperit. S-au înălţat noile hale. Vechile maşini au fost regrupate şi de pretutindeni au sosit altele noi: strunguri simple, strunguri revolver, strunguri carusel, freze verticale, freze universale, maşini de rectificat, ciocane pneumatice, poduri rulante, electrocare, macarale mecanice şi tot felul de alte maşini, între care pe cele vechi abia de le mai zăreşti. Şi privindu-le, din nou te afli în faţa proporţiilor: maşini de trei ori mai multe. Turnătoria de trei ori mai mare. Atelierele prelucrătoare, de patru ori. Montajul de şase ori mai mare.

Priveşti aceste proporţii şi iată-te în faţa unei hărţi. Aceste strunguri revolver, strunguri carusel, raboteuze mari, maşini de rectificat, — sînt sovietice. Aceste morteuze, strunguri, freze, maşini de rectificat cilindri, sînt din R. D. Germană. Şi celelalte, asemeni. Freze verticale ungureşti, freze universale polone, strunguri de toate mărimile, cehoslovace. Tot felul de maşini, uriaşe şi pipernicite, mişcătoare şi statice, zgomotoase şi tăcute, în circuitul cărora scrîşnind, iau naştere hergheliile de cai putere.

Este o cifră, 1102

Pînă nu de mult, pe aceste meleaguri, duduiau motoarelor nu putea fi auzit decît dimineaţa. Odată cu cincinalul, el se continuă şi după amiază şi apoi, mai departe, noaptea. Mereu, fără întrerupere, căznesc maşinile, mereu, fără întrerupere, sînt oameni care le urmăresc mişcările şi zi şi noapte se aglomerează caii putere.

Din despărţitura unui maistru, printr-un geamlîc, privesc în lungul halei cu tot felul de maşini. Între ele, oameni în salopetă urmăresc mişcările corpurilor metalice. În această hală sînt zeci. Cu cei din celelalte clădiri sînt sute. Cu cei din celelalte schimburi sînt mii. Mii de oameni, pricepuţi în ale tehnicii, fără de care nu s-ar putea naşte zecile de mii de cai putere. De unde s-au ivit aceste mii şi mii de oameni decani în tehnică, părinţi ai motoarelor, creatori de cai putere? Cinci ani sînt totuşi numai cinci ani. Din depărtările de unde au fost trimise, de acolo de unde au plecat, motoarele au venit singure, fără meşteşugari care să le stăpînească. Şi totuşi, toate au fost puse în lucru şi sute şi sute de tehnicieni le supraveghează mişcările, făcîndu-le să producă la maximum puterile lor, îndeplinind în acest fel, cu luni înainte, primul plan cincinal al ţării. Nu dăinuiesc însă mult nedumeririle. Le-au împrăştiat meşteşugarii maşinilor. Avînd înainte planul de perspectivă, cunoscînd în amănunt cum va creşte întreprinderea, care este volumul, în tranşe, al noilor maşini de primit, an de an, sute şi sute de oameni au învăţat să le stăpînească. După orele de program, trei luni au făcut cursuri teoretice. Alte trei luni au făcut practică la locul de muncă. Pe rînd au fost repartizaţi pe lîngă lucrătorii cei mai de frunte. Străduind, odată cu fiecare zi, şi-au ridicat nivelul profesional şi tehnic. Muncitori cu înaltă calificare profesională, în permanenţă au îndrumat noii calificaţi. Le-a fost făcută cunoscută priceperea fruntaşilor. Ei înşişi au făcut schimburi de experienţă. Maiştrii şi tehnicienii le-au purtat o deosebită grijă şi iată, în cinci ani, s-au ridicat 1102 noi stăpînitori de motoare. 1102...

De neimaginat este depărtarea de la ceea ce a fost la ceea ce este

Îmi aduc bine aminte. Cu ani în urmă, aci oamenii erau întrebuinţaţi ca animale de tracţiune. Cum, necum, fabrica era împrăştiată pe un cogeamite perimetru. La cîte o piesă trebuiau să lucreze mai multe grupuri de oameni şi de aceea vreme îndelungată era pierdută cu hamalîcul. De colo pînă colo, bucăţoaiele de metal erau cărate cu... roaba. Şi de nu încăpea în acest rudimentar mijloc de transport, dusul la locul de trebuinţă era mai mult decît un chin. În toată fabrica, doar la turnătorie se afla un pod rulant. Incolo, braţele oamenilor şi... roabele.

Unde a rămas acum roaba, acest instrument primar al omului? Locul ei l-au luat podurile rulante electrice, troliurile manuale, podurile mecanice, macaralele pneumatice. Pe drumuri asfaltate circulă electrocarele. Pe şine paralele, vagonetele decauville. În interiorul halelor, cărucioare pe rulmenţi. Totul este la îndemîna meşterilor de motoare, de la coloşii de fontă pînă la cele mai mărunte piese de aluminiu.

O altă cifră: 10 milioane

Caii putere au şi ei un trup. Mai neînsemnat sau mai mătăhălos, după cum le-a fost hotărît grupajul. Sînt unele corpuri în care sălăşluiesc 6—8 cai putere. În altele 15. În altele 25 şi 50 de cai putere. În afară o carcasă metalică. Înăuntru, de asemenea, metale: fontă, aluminiu, cupru. Aci le vezi în forma lor brută. Sînt aşa zisele materii prime pe care le prelucrează sutele de tehnicieni. Ei le topesc şi le toarnă spre a le da tot felul de forme. Şlefuindu-le fac o muncă de bijutier spre a le îmbina la o precizie matematică. Montaj, control, finisaj şi cîte alte operaţiuni pentru a ajunge în posesia cailor putere.

Materia primă: fontă, aluminiu, cupru. Primită de la alte întreprinderi şi nu odată din alte ţări, cu ea oamenii se poartă de parcă ar fi aur. Iată spre o pildă la motoarele semi-Diesel. Ele pot dezvolta forţa a 25—50 de cai putere. Între numeroasele piese au şi aşa-zisele volante. Ce sînt acelea, puţin interesează. Este însă ceva de reţinut: pentru turnarea lor, înainte, se consuma o jumătate de tonă de fontă. Mai precis 450 kilograme.

Pe traiectoria planului cincinal, priceperea oamenilor s-a mărit. Şi-au însuşit tehnica înaintată sute şi sute de muncitori. S-au specializat la cabinetul tehnic, la diferite cursuri şi iată, prin îmbunătăţiri tehnologice, acum, pentru aceleaşi volante nu mai este nevoie decît de 280 kilograme fontă. Pe traiectoria planului cincinal, în aur, mai puţin 10 milioane lei, 10 milioane lei... Aci, oriunde îţi îndreptăţi privirea, orice lucru nou pe care-l afli, totul este de natură să te facă să ai un şi mai mare respect, o stimă neţărmurită pentru toţi acei a căror strădanie dă loc unei trecătoare informaţii de gazetă: uzina „Matyas Rakosi" a îndeplinit planul cincinal.

Cu Vlad Tudor nu se poate vorbi

Am parcurs o bucată de drum, am ocolit cîteva hale şi am intrat într-o clădire ceva mai mărginaşă. Se întîmpla aceasta într-o zi de vară fierbinte. Ardea pămîntul, ardeau casele, ardeam noi. Pe lîngă temperatura dinăuntru însă, afară era un paradis.

În începere se aflau trei ceaune uriaşe îngropate în pămînt. Nu ştiu pe unde venea combustibilul, dar prin deschizătura capacelor se pulveriza para unui foc de o nemaipomenită virulenţă. Duduiau flăcările şi la mică apropiere de ele un plîc de oameni îşi vedeau de treburi. Îi comanda un tînăr. Părul îl avea strîns într-o bască, şmechereşte, puţin dată pe spate. Dinderăturî unor ochelari privirea nu-i stătea o clipă locului. De felul său trebuie să fi fost bălan, dar aşa învăluit în funingine nu îţi puteai da seama cum arată într-adevăr.

Deasupra, înţepenit într-un banc, se afla, să-i zicem, o cupă.

O cercetare atentă şi gata. Dintr-un ceaun în flăcări, cu o lingură cu coada lungă, tînărul ia un lichid argintiu în flăcări. Un băieţandru, cu o altă lingură i-o umple cu vîrf. Instantaneu, în scurta mişcare de rotaţie de la ceaun la banc, cavitatea lingurii devine incandescentă. Încă un efort şi iată, lichidul argintiu curge în cupa vînătă şi pe măsură ce ea se umple şi greutatea din braţe scade, omul se relaxează şi parcă se odihneşte. Totul a durat o clipită. Acum lingura din care se preling foiţe de argint este părăsită şi pîlcul începe a se frămînta, făcînd parcă paşi de dans. O lovitură într-o pîrghie şi cupa de pe banc s-a desfăcut. Două petale s-au dat înlături, dezvelind un miez strălucitor. Cu un cleşte prelung, miezul este coborît pe pămînt. Degrabă, cu alte bocănituri, dinăuntrul lui sînt scoase două calupuri tuciurii şi iată unul din pistoanele de aluminiu ale unui viitor motor. În grabă, cele două calupuri fumegînde sînt repuse în cupă. Sînt şterse cu grijă spre a le rămîne suprafaţa netedă. Sînt ridicate cele două petale. Totul este ferecat. Încă o clipă şi iată un alt piston.

Ai vrea să vorbeşti cu tînărul cu basca puţin dată pe spate. Ştii că-l cheamă Vlad Tudor. Ştii că din strădania sa, zilnic, se ivesc de două şi de trei ori mai multe pistoane. Ştii că, aşa cum le făureşte, el se apropie acum de anul 1960. Ai vrea să stai cu el de vorbă, dar este peste putinţă. Poţi să fii de unde oi fi. Omul are o îndatorire şi acum nu-l privesc alte lucruri. Asemeni şi strungarul Ion Moldoveanu, şi monteurul Neagu Ion, şi zeci şi zeci de alţi creatori de cai putere care s-au vorbit să nu piardă o secundă. Toate acestea, în cuvinte, se exprimă succint: faţă de 1950 productivitatea muncii a crescut cu 314,4 la sută.

O treime — este şi aceasta o proporţie

Aşa se nasc herghelîile de cai putere. De văzut nu se văd. Cu privirea nu poţi îmbrăţişa decît o carcasă. Înăuntru îţi dai seama şi uneori zăreşti fragmente din trupul motorului. Oricît ţi-ai aţinti însă ochii, ceea ce nu poţi observa sînt oamenii care le-au dat naştere. Neîndoios că le bănuieşti prezenţa. Ştii că omul a modelat totul. Că datorită lui, datorită priceperii sale, în faţa ta se află un izvor de energie. Şi dacă ai trecut prin aceste locuri, dacă paşii te-au plimbat prin secţiile de turnătorie, prin atelierele prelucrătoare, prin halele de montaj, dacă ai văzut incandescenţa care stă la baza acestor creaţii, dacă ai observat trepidaţia acestor creatori, dacă ai băgat de seamă strădania acestor meşteşugari, cu alţi ochi priveşti motoarele şi altfel vorbeşti despre cai putere.

Participarea lor este incomensurabilă. Nici în aur nu o poţi aprecia. Rezultatul permanentei lor arderi se valorifică totuşi în bani. Şi dacă scormoneşti acest lucru, din nou te afli

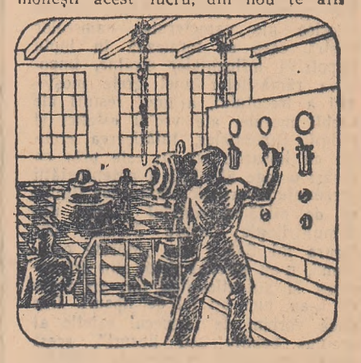

în faţa unei măreţe realizări. Un semi-Diesel, un motor pe care îl cunoaştem, unul din acele aparate în interiorul cărora au fost întemniţaţi 25 de cai putere, este dat în folosinţa oamenilor cu o treime din preţul anului de dinaintea cincinalului. Face parte şi aceasta din ceea ce ne-am obişnuit a denumi plan cincinal.

Ai dori să pătrunzi faptele pe care le-ai aflat, ai vrea să cunoşti mai îndeaproape aceşti eroi anonimi dar în aceste zile nu este uşor lucru să stai de vorbă cu făuritorii de motoare. Monteurul Neagu Ion e în concediu la Borsec. Nea Tudor Niculae s-a întors de la Govora şi nu-i chip să-l găseşti într-o clipă de răgaz.

Are treabă el, şi toţi ceilalţi. Nu pentru că ar fi într-o zi în care unii vin din vîrf de munte sau de pe tărmul mării şi altora le-a venit rîndul să o pornească la drum, dar s-au vorbit ca nici în această vreme a concediilor de odihnă, să nu se încetinească ritmul de naştere a cailor putere. De aceea, odată mai mult, rămîi înmărmurit în faţa a tot ceea ce vezi şi afli.

Motoare şi cai putere şi mai cu seamă o înălţătoare conştiinţă muncitorească. Făurari de cai putere ce nu precupeţesc nici un efort pentru a face din viitor o noţiune a prezentului.

Mihai Popescu

Desene de D. MOLDOVEANU

Amintiri despre Alexandru Vlahuţă

Într-una din aducerile aminte ale fratelui meu, Alexandru, găsesc o frumoasă descriere a iernii sosite peste locurile natale, acolo unde am trăit o bună parte din viaţă în buna lui frăţie:

„Copilăria mea! Ce mult mi se pare de atunci! Departe, într-o căsuţă veche acoperită cu stuf, cu pereţii albi şi cu ferestrele mici, acolo am iubit întîi, acolo mi-am lăsat cele mai frumoase gînduri şi cele mai scumpe credinţe. Ca printr-o negură mai văd şesul alb de zăpadă şi gîrla îngheţată şi sălciile acoperite de promoroacă, sclipind în soare şi dealurile, frumoasele dealuri de la Pleşeşti, pe ale căror nesfîrşite troiene ochii mei însetaţi se pierdeau ca într-o lume de basm"...

Pe aceste locuri ale Similii încărcate de păduri, care se continuă cu ţinutul Bîrladului, s-a mutat în jurul anului 1800 bunicul meu Grigore cu unul din cei doi copii, Nicolae, spre a duce gospodărie pe o bucată de pămînt primită de la bunica mea din Slatina

Pleşeştii erau o îngrămădire de douăzeci de bordeie, acoperite cu pămînt, numărînd pînă la treizeci de locuitori, a căror ocupaţie era plugăritul. De o parte a lui, la o depărtare de un kilometru, curgea apa Similii care se vărsa mai la vale în apa Bîrladului. Aici, după ce se înzdrăvenise, venea adeseori Alexandru cu o carte în mînă, citind pînă tîrziu, cînd răcoarea serii îi îndrepta paşii spre casa noastră făcută din vălătuci, acoperită cu stuf şi despărţită în trei încăperi. Locuitorii duceau o viaţă aspră, munceau din greu, ctştigîndu-şi pîinea pe la conacurile din împrejurimi

Nicolae Vlahuţă — tatăl meu — era un om vesel, de o vitalitate rară, îi plăcea să călătorească mult

În 1821, cînd Tudor Vladimirescu, pornise răscoala împotriva hapsînilor boieri, el l-a urmat tot timpul pînă la Bucureşti în pădurea Cotrocenilor. După ce Tudor a fost prins şi pandurii alungaţi, s-a întors acasă abătut, povestindu-ne mai tîrziu cu amărăciune de cele întîmplate în timpul răscoalei.

În cursul acelui an se căsătoreşte cu Ecaterina, fata unui boier scăpătat. După obiceiul vremii, multe din fete erau trimise la mînăstire spre a se face călugăriţe, dar nu de puţine ori se întîmpla să fie furate. Greşit s-a pomenit de către biograful lui Vlahuţă că Ecaterina, mama lui, a fost călugăriţă. Este adevărat că mama Ecaterina a fost trimisă la mînăstire, dar nu cu gîndul de a se călugări, ci pentru a sta o bucată de vreme la sora ei, Epraxia Popovici, care era stareţa mînăstirii Adam din ţinutul Tutovei. De aici a fost furată de Nicolae Vlahuţă şi adusă la Pleşeşti unde au trăit pînă la adînci bătrîneţe, avînd unsprezece copii, dintre care doi au murit la vîrstă fragedă.

La doi ani după ce se născuse, Alexandru căzuse într-o grea boală care l-a urmărit pînă la vîrsta de nouă ani. Mama — Ecaterina — era o femeie duioasă, bună şi foarte darnică, calităţi pe care le moştenise Alexandru şi le-a păstrat pînă la stingerea lui.

În dulapul vechi, făcut din scînduri de stejar şi aşezat în colţul sting al camerei întunecoase, se găsea o mică bibliotecă compusă din cărţile cele mai citite în acele vremi, pe care Alexandru o numea „zestrea casei". Astfel erau: „Vieţile sfinţilor" scrisă în slavoneşte. „Calendarul", „Psaltirea" şi încă alte cîteva cărţi scrise în greceşte, căci tata cunoştea foarte bine greaca şi turca. În 1866, cînd Alexandru împlinise nouă ani, sub îndemnul mamei, care dorea cu orice preţ să-l trimită la şcoală, într-o zi de toamnă, după culesul porumbului, îşi pregăti bagajul şi împreună cu tata porni la drum spre Bîrlad. Aici găseşte găzduire la o mătuşă, căreia Alexandru îi spunea „Fiţa Smaranda", căsătorită cu un oarecare Popovici, arhivar la primăria din Bîrlad. Pe atunci şcoala din Bîrlad număra foarte puţini elevi. Cei mai mulţi dintre ei erau copii de meseriaşi şi mici negustori. Alexandru, fire blîndă şi meditativă, cu urmele celor şapte ani de suferinţă în suflet, stătea mai mult acasă, citind cu pasiune, gîndind mult şi nestingherind pe nimeni. Sub îndrumarea învăţătorului Vasiliu, dascăl la Biserica Domnească din Bîrlad, Alexandru prinse dragoste de carte, ascultînd basme pline de întîmplări şi lecţiile de istorie naţională, povestite de învăţător cu multă tristeţe şi multă căldură. La puţin timp, se împrietenise cu învăţătorul care-l vizita adeseori acasă şi nu rareori se întîmpla să certe pe Fiţa Smaranda, care-l trimitea pe Alexandru cu o coşă mare să-i aducă apă de la un vecin de peste drum.

Odată, pe cînd era în clasa a treia primară, apropiindu-se sărbătorile crăciunului, Fiţa Smaranda se pregătise să plece la nişte rudenii unde avea să-şi petreacă sărbătorile. Alexandru, rămas singur acasă, cu o bantiţă de făină şi cîteva kilograme de fasole, chemă la dînsul pe Ionică, fiul unui om din apropiere, care avea o frumoasă sănăuţă de lemn. În ajunul crăciunului, văzînd că părinţii nu mai sosesc de nicăieri spre a-l duce acasă, după ce mîncase o mămăliguţă caldă cu Ionică, singurul lui prieten de atunci, îşi luase cîteva cărţi într-o traistă, se îmbrăcase bine, încuiase uşa şi se pornise la drum prin zăpada scămoasă, îndreptîndu-se spre Pleşeşti. Ajuns acasă, după multă trudă, îngheţat de frig, cu singura dorinţă să-şi petreacă zilele de crăciun împreună cu părinţii, găseşte uşa ţinzii închisă, iar părinţii plecaţi la nişte rudenii, din alt sat. Atunci a început să plîngă şi a plîns mult, pînă ce sora mamei, Eliza, a aflat de sosirea lui şi l-a chemat la ea. Această întîmplare ne-a povestit-o Alexandru mai tîrziu, după ce-l vizitase pe Eminescu la spital, spunînd:

„Am plîns mult atunci cînd n-am găsit pe nimeni acasă de sărbătorile crăciunului. Credeam că-s copilul nimănui, alungat prin lume fără nici un rost. Dar cînd m-am reîntors de la Eminescu am plîns mai mult, m-a cuprins o adîncă mîhnire, aveam impresia că toată lumea s-a pornit cu ură împotriva mea"

*Sub îndrumarea aceluiaşi învăţător, Alexandru termină patru clase primare clasat pe locul întîi la învăţătură. Continuă cursurile la liceul Codreanu din aceeaşi localitate, în anul 1870. Dragostea pentru limbi străine l-a ajutat să înveţe cu multă uşurinţă latina şi italiana. Îl interesau în mod deosebit oamenii săraci, iar pentru a-l cunoaşte, căuta să-i întîlnească, pribegind prin Bîrlad cu vreun prieten şi de multe ori singur. Viaţa crudă pe care o ducea îl cutremura pînă în adînc. Părinţii neputînd să-l ajute cu bani şi alimente la timp, pentru Alexandru începuse